

**«БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ЗАМАНАУИ
ТЕНДЕНЦИЯЛАР» АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ
СИМПОЗИУМ**

**THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC SYMPOSIUM
«MODERN TRENDS IN EDUCATION AND LANGUAGE
LEARNING»**

ТҮЙІНДЕМЕЛЕР ЖИНАҒЫ

ABSTRACT BOOK

**17 қазан, 2023ж. Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан
October 17, 2023. Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan**

УДК 378.09:37.091.33:81'243:004(08)

«Білім беру және тіл үйретудегі заманауи тенденциялар» атты халықаралық ғылыми симпозиум түйіндемелер жинағы. 114 бет.

17 қазан, 2023ж. Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан

Құрастырған: Жұматаева Зейнеп, Назарбаев университетінің қауымдастырылған профессоры.

Ұйымдастыру комитеті:

- Назарбаев университеті, Жаратылыстану, әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар мектебі
- Назарбаев университеті, Жоғары білім беру мектебі
- Миннесота университеті, Білім және адами даму колледжі
- Қазақ тілі оқытушыларының халықаралық бірлестігі

The international scientific symposium «Modern trends in education and language learning». Abstract book. 114 pages.

October 17, 2023. Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan

Compiled by: Zhumataeva Zeinep, Assistant professor Nazarbayev University.

Organizing committee:

- Nazarbayev University, School of Sciences and Humanities
- Nazarbayev University, Graduate School of Education
- University of Minnesota, College of Education and Human Development
- International Association of Teachers of Kazakh Languages

Құттықтау сөз және Пленарлық мәжіліс спикерлері Welcoming remarks and keynote speakers

Қадиша Даирова
Студенттік істер және
халықаралық ынтымақтастық
жөніндегі Вице-президент
Назарбаев Университеті

Kadisha Dairova
Vice President for Student
Affairs and International
Cooperation
Nazarbayev University

Дэниел Розенблум
АҚШ-тың Қазақстандағы
елшісі

Daniel Rosenblum
U.S.Ambassador to
Kazakhstan

Илесанми Адесид
Назарбаев Университеті
Президентінің міндетін
атқарушы

Hesanmi Adesida
Acting President
Nazarbayev University

Майкл Родригес
Минесота университеті,
Білім және адами даму
колледжінің деканы

Michael Rodriguez
Dean of the College of
Education and Human
Development,
Campbell Leadership,
Chair in Education and Human
Development, University of
Minnesota, USA.

Анар Салқынбай
Халықаралық қазақ тілі
оқытушылары қоғамдық
бірлестігінің президенті

Anar Salkynbay
President of International
Association of Teachers of
Kazakh Language

Рауан Кенжеханұлы
«Халықаралық қазақ тілі»
қоғамдық бірлестігінің
Президенті
Bilim Media Group негізін
қалаушы және бас
директоры

Rauan Kenzhekhan
President of the public
association "International
Kazakh Language
Foundation"
Founder and CEO of Bilim
Media Group

Асанбай Жұмабеков
Назарбаев Университеті
ғылыми-зерттеу
басқармасының
директоры

Assanbay Jumabekov
Director of Research
Administration
Nazarbayev University

Юлай Шамилоглу
Профессор, Қазақ тілі және
түркітану департаменті
менгерушісі,
Назарбаев университеті

Uli Schamiloglu
Professor, Chair of Kazakh
Language and Turkic Studies
Department, Nazarbayev
University

TRENDS IN U.S. HIGHER EDUCATION AND GLOBAL INTERDEPENDENCE

Professor. Michael Rodriguez

Dean of the College of Education and Human Development, Campbell Leadership,
Chair in Education and Human Development, University of Minnesota, USA.

There are several trends shaping the future of U.S. higher education, including population and enrollment, online learning and technology, access and cost, changing demographics and diversity. Some trends are influenced by political discourse, in some cases preventing progress and innovation. In addition, the ongoing globalization of the world's economy continues to create interdependence among nations, affecting higher education globally. Higher education institutions are facing new interdependence that we can influence, in part, through fostering collaboration, collectively addressing common challenges, and ensuring equitable access.

АҚШ ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАР ЖӘНЕ ЖАҒАНДЫҚ ӨЗАРА ТӘУЕЛДІЛІК

Профессор Майкл Родригес

Минесота университеті, Білім және адами даму колледжінің деканы

Құрама Штаттардағы жоғары білімнің болашағын қалыптастыратын бірнеше тенденциялар бар, соның ішінде халық саны мен оқуға түсу, онлайн оқыту және технология, қолжетімділік пен баға, өзгермелі демография мен әртүрлілік. Кейбір тенденцияларға саяси дискурс әсер етеді, кейбір жағдайларда прогресс пен инновацияға кедергі келтіреді. Сонымен қатар, әлемдік экономиканың жалғасып жатқан жаһандануы бүкіл әлем бойынша жоғары білімге әсер етіп, елдер арасында өзара тәуелділікті тудыруда. Жоғары оқу орындары жаңа өзара тәуелділіктермен бетпе-бет келіп отыр, біз басқа мәселелермен қатар, ішінара ынтымақтастықты дамыту, ортақ мәселелерді бірлесіп шешу және тең қолжетімділікті қамтамасыз ету арқылы әсер ете аламыз.

ДӨНГЕЛЕК ҮСТЕЛ

БҮГІНГІ ТІЛДЕРДІ ҮЙРЕНУ: ЖЕРГІЛІКТІ ЖАҒДАЙДАҒЫ ЖАҒАНДЫҚ ТРЕНДЕНЦИЯЛАР

Ли Энн Годфри

PhD, Миннесота ағылшын тілі бағдарламасының директоры (MELP)
Ағылшын тілінің оқытушысы, Миннесота университеті, АҚШ.

Екінші және шет тілдерін оқыту мен оқыту саласында соңғы онжылдықтарда бірқатар тенденциялар байқалды. Бұл тенденциялар тілді меңгеруді түсінуге және түсіндіруге әсер ететін көбіне әлеуметтік емес, танымдық көзқарастар секілді өзгермелі перспективалар мен әсерлерді көрсетеді. Олар сондай-ақ «Тілді үйрену немесе білу деген нені білдіреді?», «Тіл үйренушілер кімдер?» және «Бұл тілді үйренудің мақсаты қандай?» деген сияқты маңызды сұрақтарға назар аударады.

Бұл презентацияда мен жаһандық жоғары білім контекстін қамтитын бірнеше ағымдағы тенденцияларды сипаттаймын және атап көрсетемін, соның ішінде: транслинглинг, тіл, сәйкестілік және әлеуметтік әділеттілік және мультисауаттылық. Содан кейін мен бұл үрдістердің Америка Құрама Штаттарында және мүмкіндігінше Миннесота университетінде қалай жүзеге асырылып жатқаны туралы нақты мысалдар келтіремін. Қорытындылай келе, мен сіздерді осы тенденциялардың оқу кеңістігінде қалай көрініс табатындығын зерттеуге шақырамын.

LANGUAGE LEARNING TODAY: GLOBAL TRENDS IN LOCAL CONTEXTS

LeeAnne Godfrey

PhD, Director of Minnesota English Language Program (MELP)
English Language Teaching Specialist, University of Minnesota, USA.

The field of second and foreign language teaching and learning has experienced a number of trends over the past decades. These trends tend to reflect shifting perspectives and influence, such as more cognitive vs. more social approaches to understanding and explaining language acquisition. They also seem to reflect shifting attention to essential questions such as “What does it mean to learn or know a language?” and “Who are the learners?” and “What is the purpose for learning a given language?”

In this presentation, I will describe and highlight a few current trends that span global higher education contexts including: translanguaging, language, identity & social justice, and multiliteracies. I will then provide a few concrete examples of how these trends are being enacted in the US, and at the University of Minnesota - Twin Cities specifically when possible. I will conclude with an invitation to explore if and how these trends are showing up in the audience’s learning spaces.

ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ, ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ЖӘНЕ ӘДІЛЕТ ДИСКУРСЫ

Никола Александр

Білім және адами даму колледжінің бакалавриат білім, әртүрлілік және халықаралық бастамалар жөніндегі деканның орынбасары, Профессор, Миннесота университеті, АҚШ

Көптеген елдер экономикалық қозғалтқыштар, идеялар нарығы және интеллектуалды алмасу орталығы ретінде қызмет ету үшін жоғары оқу орындарына бет бұруда. Бұл мақсаттар көбінесе мемлекеттік инвестициялардың негіздемесін қамтамасыз етеді. Дөңгелек үстел Миннесотадағы, Америка Құрама Штаттарындағы және әртүрлі халықаралық қауымдастықтардағы жоғары білімді қаржыландыру үлгілері мен тенденцияларына шолу жасайды. Бұл талдау білім беру мекемелері мен олар қызмет көрсететін студенттерді қолдау үшін қаржыландырудың әртүрлі нұсқаларын қарастыру кезінде меншікті капиталдың рөлімен күресіп жатқандықтан, әртүрлі ойларды зерттеуге және күмәндануға мүмкіндік береді.

HIGHER EDUCATION, FUNDING, AND THE EQUITY DISCOURSE

Nicola Alexander

Associate Dean for Undergraduate Education, Diversity and International Initiatives College of Education and Human Development, Professor, University of Minnesota, USA.

Many nations turn to higher education institutions to serve as an economic engine, marketplace of ideas, and the center of intellectual exchange. These objectives often serve as the rationale for public investment. This roundtable discussion provides an overview of funding patterns and trends vis a vis higher education in Minnesota, the United States, and various international communities. It offers an opportunity to explore and interrogate various considerations as societies grapple with the role of equity as they consider different funding options to support institutions and the students they serve.

1 - СЕКЦИЯ
БІЛІМ БЕРУДЕГІ КӨШБАСШЫЛЫҚ, МЕНЕДЖМЕНТ ЖӘНЕ
ИНТЕРНАЦИОНАЛДАНДЫРУ

LEADERSHIP, MANAGEMENT, AND INTERNATIONALIZATION IN
EDUCATION

ҚАЗІРГІ ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ҚОҒАМДЫҚ ӨЗАРА
ЫҚПАЛДАСТЫҚТЫ АТТЫРУДЫҢ РӨЛІ

Эндрю Фурко

Миннесота университетінің қоғаммен байланыс жөніндегі вице-президенті,
Ұйымдастырушылық жетекшілік, саясат және даму кафедрасының профессоры

Жоғарғы оқу орындарында білім беру мәселесінде білімнің қоғамды жақсартуға берер пайдасы бұрыннан айтылып келе жатса да, білім беру бір бөлек, зерттеу жұмыстары бір бөлек және елдегі өзекті мәселелермен айналысу бір бөлек қарастырылып жатты. Бүгінгі көзқарас үш бағытты да бірге қарастыруды және қоғамдағы мәселелерді шешуді негізге ала отырып, білім беру мен зерттеу жүргізу әдістерін дамытуды ұсынады. Бұл презентацияда Жоғарғы Білім Берудің бұл тұрғыда қалай өзгеріп жатқанын сипаттап, оқу орындарының бұған қатысты қандай әрекеттерді қолға алып жатқанын баяндаймыз.

THE ROLE OF COMMUNITY ENGAGEMENT IN CONTEMPORARY HIGHER
EDUCATION

Andrew Furco

Vice President for Public Engagement at the University of Minnesota,
Professor, Department of Organizational Leadership, Policy, and Development

While higher education institutions have always had an outreach and extension mission, their engagements with external communities have traditionally operated outside of the institutions' core academic agendas. Today's approaches to community engagement in higher education are increasingly focused on using community engagement as a strategy to advance institutions' research and teaching priorities. This presentation examines the changing role of community engagement in contemporary higher education and the changes that institutions are making to integrate community engagement practices into their core academic agendas.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАРҒА АРНАЛҒАН ЗЕРТТЕУ ЭТИКАСЫ

Элейн Шарплин

Профессор, Назарбаев Университеті Білім берудегі инновациялар орталығының
директоры, Астана, Қазақстан.

Гүлжанат Ғафу, Айпара Берекеева, Альмира Табаева, Райгүл Әбілдина
Постдокторанттар, Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан.

Қазақстан, Қырғызстан, Өзбекістан секілді Орталық Азия елдерінде ғылыми зерттеулерді жүргізу әдебі жеткілікті деңгейде оқытылмайды. Бүгіндері Орталық Азияда академиялық адалдық тақырыптары кеңінен айтылғанымен, зерттеу жүргізудің әдептері жайлы ақпараттар аз. Бұл еңбегіміз Орталық Азиядағы аталмыш мемлекеттерде гуманитарлық ғылымдарда зерттеулер жүргізудің әдептері жайлы дерек көзінің саны мен ол әдептер жайлы халықтың көзқарастарын қарастырады. Әдістемеге келер болсақ, жұмысты жазу барысында мемлекет пен жоғарғы оқу орындарының парақшалары қарастырылып, сауалнама алынды, сұхбаттар жүргізілді. Нәтижесінде, зерттеу жүргізу әдебінің мемлекеттік заңнамаларда қарастырылмайтыны анықталды. Тек шектеулі жеке меншік оқу орындары ғана студенттеріне ондай әдептерді үйрететіні анықталды. Соның өзінде, ондай сабақтар тек Магистр және одан жоғары деңгейлерде ғана және шетелдік ақпараттар көзінен ғана берілетіні анықталды. Біз осыдан Орта Азиялық мемлекеттерде ғылыми зерттеу жүргізуге аса қатты назар салынса да, оған қатысты әдептерді оқытудың жүйелі әдістері жоқ деп қорытындылаймыз. Сондықтан, біз осы мемлекеттерге аталмыш әдептерді оқытудың жүйелі әдіс-жоспарларын құруға кеңес береміз.

RESEARCH ETHICS EDUCATION FOR THE SOCIAL SCIENCES IN KAZAKHSTAN

Elaine Sharplin

Professor, General Director of the Center of Innovation in Learning and Teaching,
Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

Gulzhanat Gafu, Aipara Berekeyeva, Almira Tabaeva, Raigul Abildina
Research Assistants, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan

Kazakhstan, Kyrgyzstan and Uzbekistan are Central Asian, post-Soviet republics in which research ethics education is an underdeveloped field. Broad academic integrity issues are becoming a focus in Central Asia, however, knowledge of human participant research ethics remains scant. This paper explores the availability and understandings of research ethics education in the social sciences in three Central Asian countries. The mixed methods design collected data from internet searches of government and higher education websites, a quantitative online survey and qualitative interviews. The findings show that research ethics education is not stipulated in national policies. A small number of mainly private higher education institutions provide research ethics education, mainly to students. Education has most frequently occurred within postgraduate research methods, especially in international contexts. The findings suggest that educating researchers about ethical research in these countries is not systematic, despite policies from the state emphasizing the importance of research development. The development of a broader, systematic approach to research ethics education is recommended.

ҚАЗІРГІ УАҚЫТТАҒЫ БІЛІМ БЕРУДЕГІ КӨШБАСШЫЛЫҚ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖАҒАНДЫҚ ДАМУДАҒЫ РӨЛІ

Бейсенбай Ардақ Бақытұлы

Филология факультетінің деканы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университетінің профессоры, Астана, Қазақстан.

Қазақстанда білім саласындағы және университеттердің дамуында аса маңызды рөлді білім берудегі көшбасшылық атқарады. Білім берудегі көшбасшылық ең алдымен болашақ маман иегерлерін кәсіби білікті әрі бәскеге қабілетті еттіп шығару. Оқу жүйесінің барлық деңгейлерінде білім беру бағдарламаларының жетекшілерінің негізгі қызметі оқу үдерісін жақсарту, жаңа талаптарға сай болу, жаңа педагогикалық технологияларды орындау, арнайы ұсыныстарды орындау. Білім беру саласындағы көшбасшылық жаһандық дамуда шешуші рөл атқарады, өйткені білім беру қоғамының және жаһандық экономиканың прогресі мен тұрақты дамуының негізгі элементтерінің бірі болып саналады.

Білім берудегі көшбасшылықтың жаһандық дамуға әсер етуінің кейбір жолдары:

Білім беру сапасы: білім беру көшбасшылары оқытудың инновациялық әдістерін әзірлеу және білім беру бағдарламаларының жоғары стандарттарын қамтамасыз ету арқылы білім сапасына әсер ете алады. Бұл жаһандық мәселелерді шешуге қажетті сауатты және білікті мамандардың дамуына ықпал ете алады.

Ғылым мен технологияны ілгерілету. Білім беру көшбасшылары жаһандық экономикалық өсуде маңызды рөл атқаратын ғылыми зерттеулер мен инновацияларды алға жылжыта алады. Зерттеулерді ынталандыру және инновациялық стартаптарды қолдау жаңа технологиялар мен ғылыми жаңалықтардың дамуына ықпал етеді.

Халықаралық ынтымақтастық. Білім беру көшбасшылары білім беру мекемелері мен елдер арасындағы халықаралық ынтымақтастыққа ықпал ете алады. Білім алушылар мен ғалымдардың академиялық ұтқырлық бағдарламасы арқылы және басқа да бағдарламалар арқылы алмасуы, бірлескен ғылыми жобалар мен халықаралық білім беру бағдарламаларын әзірлеу.

Адами капиталды дамыту. Білім беру саласындағы көшбасшылық экономикалық өсу мен тұрақты дамудың негізгі факторы болып саналатын адами капиталды дамытуға көмектеседі. Сапалы білім жеке және кәсіби даму үшін жақсы мүмкіндіктер береді, ұлттық еңбек нарығының бәскеге қабілеттілігін арттырады.

Жаһандық мәселелерді шешу. Білім беру саласындағы көшбасшылық күш-жігерімізді әлемде болып жатқан әртүрлі жаһандық мәселелерді шешуге бағыттай алады. Білім осы мәселелердің стратегиялары мен шешімдерін әзірлей алатын көшбасшылар мен инноваторлардың жаңа буынын дайындай алады. Сонымен, білім берудегі көшбасшылық болашақты қалыптастыруда шешуші рөл атқарады.

CONTEMPORARY LEADERSHIP IN EDUCATION AND ITS ROLE IN GLOBAL DEVELOPMENT

Beisenbai Ardak Bakhytuly

Dean of the Faculty of Philology, Professor, L. N. Gumilyov Eurasian National University,
Astana, Kazakhstan.

Educational leadership plays a very important role in the development of universities and education in Kazakhstan. Educational leadership is primarily about making future specialists professionally qualified and competitive. The main activities of leaders of educational projects at all levels of the education system are to improve the educational process, meet new requirements, implement new teaching techniques and implement special recommendations. Leadership in education plays a vital role in global development, as education is considered one of the main elements of social and global economic progress and sustainable development.

Some of the ways educational leadership impacts global development include:

Quality of education: Educational leaders can influence the quality of education by developing innovative teaching methods and ensuring high standards of educational programs. This helps produce capable and qualified professionals needed to solve global problems.

Scientific and technological progress: Educational leaders can promote research and innovation that play a key role in global economic growth. Stimulating research and supporting innovative start-ups will contribute to the development of new technologies and scientific discoveries.

Global cooperation. Educational leaders can promote international collaboration between educational institutions and countries. Exchange of students and scientists through academic mobility and other programmes, development of joint research projects and international education programmes.

Development of human capital. Educational leadership helps develop human capital, which is considered a key factor in economic growth and sustainable development. Quality education provides excellent opportunities for personal and professional development and increases the competitiveness of the country's labor market.

Solve global problems. Educational leadership can guide our efforts to solve the various global issues facing the world. Education can create a new generation of leaders and innovators who can develop strategies and solutions to address these issues. Therefore, educational leadership plays a vital role in shaping the future.

ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТУДЕНТТІК ТӘЖІРИБЕ: ӘРТҮРЛІ ДИСПОЗИЦИЯЛАРДЫ ТҮСІНУ

Алпер Каликоглу

Қауымдастырылған профессор, Жоғары білім беру мектебі, Назарбаев университеті,
Астана, Қазақстан.

Соңғы онжылдықтарда интернационалдандыру жоғары білім беруі маңызды бағытқа айналды. Бұл тенденцияның маңызды аспектісі халықаралық студенттерді қабылдау және қанағаттану болып табылады. Шетелде оқуға жаһандық сұраныс пен халықаралық студенттердің саны тұрақты өсіп келе жатқандықтан, халықаралық студенттерді ұлттық және институционалдық деңгейде жалдау уәждері мен қажеттіліктері әртараптандырылды. Нәтижесінде үкіметтер мен жоғары оқу орындары шетелдік студенттердің тәжірибесін толық түсінуге күш салды.

Бұл зерттеу халықаралық студенттердің жоғары оқу орындарындағы тәжірибесін кеңірек түсінуге маңызды үлес қосуға бағытталған. Әдебиетке негізделген халықаралық студенттердің әртүрлі мотивациялары мен тәжірибелерін зерттей отырып, бұл зерттеу халықаралық студенттердің оқу кезінде және одан кейінгі оқу орнын таңдауына және күтулеріне әсер ететін факторларға жарық түсіреді. Талқылаулар халықаралық студенттердің жоғары білім алуудағы тәжірибесі мен қанағаттануын ұжымдық түсінуді арттыру үшін жүргізіледі.

INTERNATIONAL STUDENT EXPERIENCES IN HIGHER EDUCATION: UNDERSTANDING DIFFERENT DISPOSITIONS

Alper Calikoglu

Assistant Professor, Graduate School of Education, Nazarbayev University, Astana,
Kazakhstan.

In recent decades, internationalization has emerged as a prominent area of focus in higher education. A vital aspect of this trend is the recruitment and satisfaction of international students. With a steady increase in the demand for studying abroad and the number of international students globally, motivations and imperatives at the national and institutional levels to recruit international students have diversified. Thus, governments and higher education institutions have enhanced their efforts to understand international student experiences comprehensively.

This study aims to contribute meaningfully to the efforts toward broadly understanding international student experiences in higher education. By examining various motivations and experiences of international students based on the literature, this study will shed light on factors that influence international students' choice of destination and their expectations during their studies and post-graduation. Discussion will be made to enhance the collective understanding of international student experience and satisfaction in higher education.

БІЛІМ БЕРУДІ ИНТЕРНАЦИОНАЛДАНДЫРУ ҮШІН КӨШБАСШЫЛЫҚ ПЕН БАСҚАРУДЫҢ ТИІМДІ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ДАМУ

Диана Акижанова

PhD, Аударма теориясы мен тәжірибесі кафедрасының меңгерушісі, Л.Н.Гумилев
атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

Барған сайын өзара байланысты және жаһанданған әлемде білім беру жүйелері интернационалдандыру қажеттілігіне тап болуда. Бұл зерттеу білім берудегі көшбасшылық, басқару және интернационалдандыру арасындағы маңызды байланысты зерттейді. Оқу орындары студенттерді жұмыс күшінің жаһандануы жағдайында жұмыс істеуге дайындауды және әртүрлі және инклюзивті оқу ортасын құруды көздейтіндіктен, осы мақсаттарға жету үшін тиімді көшбасшылық пен менеджмент маңызды екені анық. Бұл зерттеу білім берудегі көшбасшылықтың көп қырлы аспектілерін зерттейді, олардың институттары үшін сенімді жаһандық көзқарасты қалыптастыра алатын көреген көшбасшылардың рөлін көрсетеді. Интернационализациядағы тиімді көшбасшылық көзқарасты анықтаудан асып түседі; ол оқытушылар мен қызметкерлер арасында инновация мәдениетін, мәдениетаралық құзыреттілік пен бейімделуді қалыптастыруды қамтиды. Сонымен қатар, зерттеу білім беру орындарында интернационалдандыруды басқару аспектілерін қарастырады. Тиімді басқару стратегиялары интернационалдандыру бастамаларын сәтті жүзеге асыруды қамтамасыз ету үшін қажет. Бұған ресурстарды бөлу, тәуекелдерді бағалау, мүдделі тараптарды тарту және халықаралық институттармен тұрақты серіктестіктерді дамыту кіреді.

Кейс-стади және әртүрлі білім беру контексттеріндегі озық тәжірибелерге сүйене отырып, бұл зерттеу білім беруді интернационалдандыру контекстінде көшбасшылық пен басқарудың кешенді жүйесін ұсынады. Ол оқу орнының мақсаттарын интернационалдандыру, академиялық және әкімшілік бөлімшелер арасындағы ынтымақтастықты нығайтудың және жаһандық байланысты жеңілдету үшін технологияларды пайдаланудың маңыздылығын көрсетеді.

Қорытындылай келе, зерттеу көшбасшылық пен менеджмент интернационалдандыру бастамаларының сәттілігі үшін ғана емес, сонымен қатар білім беру мекемелерінің ұзақ мерзімді бәсекеге қабілеттілігі мен өзектілігін қамтамасыз ету үшін де маңызды екенін атап көрсетеді. Білім беру ортасы дамыған сайын көшбасшылар мен менеджерлер білім берудегі жетілдіру мен инклюзивтілікке ықпал ете отырып, интернационалдандырудың қиындықтарын басшылыққа алуы керек.

CULTIVATING EFFECTIVE LEADERSHIP AND MANAGEMENT STRATEGIES FOR INTERNATIONALIZING EDUCATION

Diana Akizhanova

PhD, Head of Translation Theory and Practice Department, L.N.Gumilyov Eurasian National
University, Astana, Kazakhstan

In an increasingly interconnected and globalized world, education systems are confronted with the imperative to internationalize. This research explores the critical nexus between leadership, management, and the internationalization of education. As institutions seek to prepare students for a globalized workforce and foster a diverse and inclusive learning environment, it becomes evident that effective leadership and management are paramount in achieving these objectives. This research delves into the multifaceted dimensions of leadership in education, emphasizing the role of visionary leaders who can articulate a compelling global vision for their institutions.

Effective leadership in internationalization extends beyond setting a vision; it involves fostering a culture of innovation, cross-cultural competency, and adaptability among faculty and staff. Additionally, the research addresses the management aspects of internationalization in education. Effective management strategies are essential for ensuring the successful execution of internationalization initiatives. This includes resource allocation, risk assessment, stakeholder engagement, and the development of sustainable partnerships with international institutions.

Drawing upon case studies and best practices from diverse educational contexts, this abstract presents a comprehensive framework for leadership and management in the context of internationalizing education. It highlights the importance of aligning institutional goals with internationalization objectives, fostering collaboration between academic and administrative units, and leveraging technology to facilitate global connectivity.

In conclusion, the research underscores that leadership and management are not only critical for the success of internationalization initiatives but also for ensuring the long-term competitiveness and relevance of educational institutions. As educational landscapes continue to evolve, leaders and managers must navigate the complexities of internationalization while promoting excellence and inclusivity in education.

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ ТИІМДІ КӨШБАСШЫЛЫҚТАҒЫ РӨЛІ

Диас Қамза, Нұрболат Нұржанов, Габиден Журунов

Компьютерлік ғылымдар және инженерия бойынша техникалық ғылымдар
магистрлері, Астана ІТ университеті, Астана, Қазақстан

Эмоционалды интеллект (ЭИ) тұжырымдамасы соңғы жылдары әртүрлі салаларда тез танымал болып келеді, соның ішінде жоғары білім саласында да назар аударады. Қазіргі білім беру мекемелеріне академиялық шеберлікті адамның эмоциясы мен мінез-құлқын терең түсінумен үйлестіретін көшбасшылар қажет. Шебер басшылық ұйымды бұрын-соңды болмаған биіктерге көтере алатын болса, тиімсіз басшылық оның өсуі мен беделіне айтарлықтай кедергі келтіруі мүмкін. Бұл жерде басты орын ЭИ рөлін алады, оны көбінесе көшбасшылық артықшылықтың негізі деп атайды. Өз эмоцияларын ажырату, түсіндіру және модельдеу және бір уақытта басқа адамдардың эмоцияларын бағалау және оларға әсер ету қабілеті ретінде анықталған ЭИ көптеген ғалымдар мен тәжірибешілер көшбасшының табысының шешуші факторы ретінде қабылданады.

Бұл мақалада біз жоғары оқу орындарының саласына назар аудара отырып, эмоционалды интеллект пен көшбасшылықтың сапасы мен тиімділігі арасындағы байланысты зерттейміз. Сауалнамадан алынған эмпирикалық деректермен біріктірілген ғылыми әдебиеттерді талдауға сүйене отырып, біз ЭИ мен көшбасшылық көрсеткіштері арасындағы байланысты анықтауға тырыстық. Біздің алдын ала зерттеулеріміз бен деректерді талдауымыз ЭИ-тің маңыздылығын растайды, оны академиялық көшбасшылықтың тізгінінде тұрғандар үшін таптырмас қасиет деп санайды. Дегенмен, бірқатар пікірлер бар, олардың кейбіреулері көшбасшылықтағы ЭИ рөлі мен әсеріне балама көзқарастарды білдіреді. Жан-жақты зерттеуді қамтамасыз ету үшін осы зерттеу сонымен қатар осы тақырып бойынша бар әртүрлі көзқарастарды зерттеу арқылы осы қарама-қайшы пікірлерді қарастырады.

Қорытындылай келе, бұл мақалада жоғары білім берудегі тиімді көшбасшылықты ынталандырудағы эмоционалды интеллекттің негізгі рөлі көрсетілген. Аналитикалық қатаңдығы мен жан-жақты көзқарасының арқасында бұл зерттеу теориялық маңыздылығынан басқа, одан әрі зерттеуге жол ашатын маңызды идеяларға жарық түсіруге тырысады, олардың нәтижелері әртүрлі салалардағы тәжірибешілерге басшылық ете алады, бұл академиялық көшбасшылардың тамаша жұмысын қамтамасыз етеді. Жоғары оқу орындары.

THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN EFFECTIVE LEADERSHIP WITHIN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Dias Kamza, Nurbolat Nurzhanov, Gabiden Zhurunov

Masters of Engineering in Computer Science and Engineering, Astana IT University, Astana,
Kazakhstan

The concept of emotional intelligence (EI) has gained a rapid increase in popularity and attention in various fields, including in the field of higher education in recent years. Modern educational institutions need leaders who combine academic excellence with a deep understanding of human emotions and behavior. While skillful leadership can elevate an organization to unprecedented heights, ineffective leadership can significantly hinder its growth and reputation. Central to this is the role of EI, which is often called the foundation of leadership excellence. Defined as the ability to distinguish, interpret, and model one's emotions and simultaneously evaluate and influence the emotions of others, EI is perceived by many scientists and practitioners as a decisive factor in the success of a leader.

In this article, we explore the relationship that exists between emotional intelligence and the quality and effectiveness of leadership, focusing on the field of higher education institutions. Based on the analysis of academic literature in combination with empirical data obtained because of the survey, we set out to identify the consequences between EI and leadership indicators. Our preliminary research and data analysis confirm the paramount importance of EI, considering it as an indispensable characteristic for those who are at the helm of academic leadership. However, there is a whole range of opinions, some of which present alternative perspectives on the role and influence of EI in leadership. To provide a comprehensive study, this study also addresses these conflicting opinions by examining the different viewpoints that exist on this topic.

In conclusion, this article highlights the key role of emotional intelligence in stimulating effective leadership in higher education. Due to its analytical rigor and comprehensive approach, this study seeks to shed light on important ideas that, in addition to theoretical significance, open the way for further research, the results of which can serve as a guide for practitioners of various fields, which will ensure excellent work of academic leaders in the field of higher education institutions.

МЕКТЕП МӘДЕНИЕТІ ЖӘНЕ ҰЙЫМДЫҚ ӘДІЛЕТТІЛІКТІ ҚАБЫЛДАУ: ҮЙЛЕСТІРІЛГЕН КӨШБАСШЫЛЫҚТЫҢ МЕДИАТТЫҚ РӨЛІ

Ахмет Айпай, Чигдем Чакыр, Метин ОЗКАН

Жоғары білім мектебінің профессоры, Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан.

PhD, Кадрие Абдулмежит Озгезен орта мектебі, Газиантеп, Түркия

PhD, Білім факультеті, Газиантеп университеті, Газиантеп, Түркия

Әдебиеттерде мектеп мәдениеті мен көшбасшылық қарым-қатынасы жақсы жолға қойылған және әдетте әдеттегідей қабылданады. Бұл зерттеудің мақсаты мектеп мәдениеті мен ұйымдық әділеттілік арасындағы бөлінген көшбасшылықтың делдалдық рөлін зерттеу болып табылады. Зерттеу үлгісі Түркиядағы Газиантеп қаласындағы 402 мұғалімді қамтыды. Медиациялық талдау жүргізілді. Нәтижелер өзара бөлінген көшбасшылық мектеп мәдениеті мен ұйымдық әділеттілік арасындағы қарым-қатынасқа толық делдал болғанын көрсетті. Нәтижелер мектеп мәдениеті мен көшбасшылық арасындағы қарым-қатынасты және ұйымдық атрибут ретінде бөлінген көшбасшылық рөлін эмпирикалық тексеруге ықпал етеді. Мектеп мәдениетіндегі өзара бөлінген көшбасшылық және әділетті ұйымдастырушылық арасында оң қарым-қатынастар көрініс тапты.

SCHOOL CULTURE AND ORGANIZATIONAL JUSTICE PERCEPTIONS: THE MEDIATING ROLE OF DISTRIBUTED LEADERSHIP

Akhmet Aypay, Çiğdem Çakır, Metin ÖZKAN

Professor, Graduate School of Education, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

Ph.D., Kadriye Abdülmecit Özgözen Secondary School, Gaziantep, Türkiye

PhD, Faculty of Education, Gaziantep University, Gaziantep, Türkiye

The relationship between school culture and leadership is well-known in the literature and usually is taken for granted. The purpose of this study is to investigate the mediating role of distributed leadership between school culture and organizational justice. The sample of the study included 402 teachers in Gaziantep, Türkiye. A mediation analysis was conducted. The results indicated that distributed leadership fully mediated the relationship between school culture and organizational justice. Results contribute to the empirical testing of the relationship between school culture and leadership as well as the role of distributed leadership as an organizational property. There were positive relationships between school culture distributed leadership and organizational justice.

МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖҮЙЕСІНІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ

Момынқұлов Жанат Байжомартұлы

Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Мемлекеттік Басқару Академиясы

Қолданбалы зерттеулер институтының бас ғылыми қызметкері, Астана, Қазақстан

Қазіргі даму кезеңінде Қазақстан мемлекет басқарудың сервистік моделіне бет бұра бастады. Жаңа заман талаптарына сай адамға - азаматтарға қызмет ететін мемлекет басқару үлгісіне көбірек мән беріліп, мемлекеттік қызметшілер ұстанатын негізгі құндылықтардың маңызы артып отыр. Қазірге дейінгі мемлекеттік қызмет моделі

мемлекеттің ролін тым күшейтіп, оған орталық сипат беретін басқарушылық концепцияға басымдық беріп келді. Соңғы кезде Президенттің өзі адамға бағдарланған мемлекеттік басқару жүйесі туралы айта бастады. Яғни, мемлекетке қызмет ету орталық идеясының және ритуалды бюрократиялық мемлекетшілдік идеясының орнына елге, халыққа, қоғамға қызмет ету ұғымы жанама құндылық ретінде қарастырыла бастады.

Осы бағытта, мемлекеттік қызметшілердің жаңа әдеп кодексі қабылданды, олардың қоғамдағы имиджіне, азаматтардың этика мәселелеріне ерекше назар аударылып, “адам азамат” ұғымы қоғам талқысынан өте бастады. Соңғы кезде ресми мінберлерден мемлекеттік қызметшілердің ғана емес, сонымен қатар ел азаматтарының да этикасын жаңғырту, мінез-құлқын түзеу қажеттігі туралы жиі айтылып жүр. Демек, елдегі қоғамдық мен саяси өзгерістер бір-бірін өзара толықтыруы тиіс.

Ұлттық ерекшеліктерімізді ескере отырып, халықаралық басқару тәжірибелерін де негізге алып, мемлекеттік қызмет саласындағы әдептік, моральдық және кәсіби құндылықтарды жаңа саяси-қоғамдық жағдайға сәйкес дамытудың өзектілігі артып отыр. Осы ретте, мемлекеттік қызметшілердің құндылықтар жүйесін қайта қарастырып, тұлғалық бет-бейнесін жақсарту қажеттігіне назар аударылуда. Өз қызметін кәсіби түрде атқару арқылы халық алдында абыройлы болу, адамға және қоғамға қызмет ету мақсатындағы ізгі ниетін іске асыру – мемлекеттік басқару түсінігіндегі сапалы өзгерістердің өзегі болуы мүмкін. Осы биіктен көріну үшін мемлекеттік қызметшілер кәсібилік, ұлтжандылық, адалдық, теңдік, әділдік, ашықтық, жауапкершілік құндылықтарына айрықша мән бере алады. Мемлекеттің де қазіргі позициясы – мемлекеттік қызметшінің адамгершілік, әдептілік болмысын қалыптастыратын құндылықтар жүйесін жетілдіру болып тұр.

Кілт сөздер: құндылық, мемлекет, ұлттық, басқару, азамат

DEVELOPMENT OF VALUES OF CIVIL SERVANTS

Momyunkulov Zhanat Baizhomartuly

Candidate of Philosophical Sciences, Academy of Public Administration under the President of the Republic of Kazakhstan, Astana, Kazakhstan.

In the current period, Kazakhstan began to turn to the Service model of public administration. Great importance is attached to the model of state governance that serves people or/and citizens in accordance with the changing challenges. In this context the basic values held by civil servants are increasing in importance. Until now, the acting administrative model overemphasized the role of the state and given priority to the Managerial concept that put the state in a central position in governance. Recently, the President of Kazakhstan himself started talking about the human-oriented public management system. That is, instead of the central idea of serving the state based on ritual bureaucratic statesmanship, the concept of serving the country, people, and society began to be considered as an alternative rhetoric. In this connection, recently a new code of ethics of civil servants was adopted, special attention was paid to the image of civil servants in society, ethical issues of citizens, and the new concept of "honest citizen" began to be discussed in society. Recently, officials declared that it is necessary to pay more attention to the ethics and behaviors of not only civil servants, but also citizens of the country. So, the social and political changes in the country should complement each other. Considering Kazakh national characteristics, the importance of developing ethical, moral, and professional values in public service, with taking into account the international management practices, is increasing. Thus, the state officials understand the need to develop the value system of civil servants and improve their image as members of

society. The idea of being honorable in front of the people by performing one's job professionally, serving people and society because of good intentions, may be considered as a core qualitative change taking place in public administration in Kazakhstan. In order to be seen from this height, civil servants should give special importance to the values of professionalism, patriotism, honesty, integrity, equality, justice, openness, and responsibility. The current position of the state implies that it is necessary to develop the system of ethics based on human values, idea of serving the people and decency of the civil servant.

Key words: value, state, national, management, citizen

МЕХАНИЗМЫ САМОРЕГУЛЯЦИИ В СВЕТЕ МОДЕЛИ «ЧЕЛОВЕКОЦЕНТРИЧНОГО» ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Құнанбаева Мәйрә Нәмгенқызы

Кандидат психологических наук, Академии государственного управления при
Президенте Республики Казахстан, Astana, Kazakhstan

В данной статье рассматривается доктрина «человекоцентричного» государственного управления как основы саморегуляции поведения госслужащих. Одним из главных принципов модели государственного управления выделяется «Принцип слышащего государства». Для решения актуальной проблемы – повышения общественного доверия к государству, а также готовность госслужащих к изменениям, была разработана «Концепция развития государственного управления в Республике Казахстан до 2030 года». В Концепции акцент делается на необходимости формирования сервисной и "человекоцентричной" модели государственного управления, главными ценностями в которой будут граждане страны. Главным критерием измерений эффективности государственной политики, программного документа страны и реформы должен стать эффект, «...который они оказывают на благосостояние и качество жизни населения». Для мирного сосуществования всех граждан государства независимо от социального положения, этнической, религиозной и расовой принадлежности важно развивать нравственную саморегуляцию как функциональное проявление нравственного сознания, которое в виде процесса реализуется через процессы самоконтроля, самоуправления, планирования, программирования и оценки результатов деятельности, влияющих как на отношения, мотивы, убеждения и ценности, так и на потребности, эмоции и установки в поведении личности. Люди с развитым самосознанием в процессе нравственной саморегуляции поведения в большей степени руководствуются представлениями о добре и зле, пониманием необходимости сотрудничества и гармоничного взаимодействия людей, а также пониманием чувств, прав и благополучия окружающих. В развитом нравственном сознании совесть проявляется как этический иммунитет – как устойчивость перед соблазнами и явлениями безнравственности. Формирование и развитие асоциальных личностных качеств и паттернов поведения происходит в результате функционирования защитных механизмов и самообмана. Развивая кадровый резерв способных сотрудников на принципах меритократии, государственный аппарат создает свою преемственность, при котором большая роль отводится формированию институциональной памяти. Это новообразование как важное итемообразующее составляющее саморегуляции социальной активности госслужащих формируется в процессе вхождения сотрудника в организацию. Одним из регуляторов социальной и профессиональной активности госслужащих является институциональная память как форма мышления она проявляется как функциональное осмысление бытующей

реальности. Институциональная память вбирает в себя не только знания, но и наиболее жизненные мнения, установки и убеждения, которые постоянно обновляются набором наилучших стратегий и методов, основанной на гуманистических ценностях как универсального регулятора поведения и деятельности государственных служащих, что послужит выполнению следующей также очень важной и актуальной задачи - формирование позитивного образа госслужащего.

Ключевые слова: доктрина «человекоцентричного» государственного управления, саморегуляция государственного служащего, институциональная память, «Принцип слушающего государства».

MECHANISMS OF SELF-REGULATION IN THE LIGHT OF THE MODEL OF “HUMAN-CENTRIC” PUBLIC ADMINISTRATION

Kunanbaeva Mayra Namgenkyzy

Candidate of Psychological Sciences, Academy of Public Administration under the President
of the Republic of Kazakhstan, Astana, Kazakhstan.

This article examines the doctrine of “human-centric” public administration as the basis for self-regulation of the behavior of civil servants. One of the main principles of the public administration model is the “Principle of a listening state.” To solve an urgent problem - increasing public trust in the state, as well as the readiness of civil servants for changes, the “Concept for the development of public administration in the Republic of Kazakhstan until 2030” was developed. The Concept places emphasis on the need to form a service-based and “people-centric” model of public administration, the main values of which will be the citizens of the country. The main criterion for measuring the effectiveness of public policy, the country's program document and reform should be the effect “... which they have on the well-being and quality of life of the population.” For the peaceful coexistence of all citizens of the state, regardless of social status, ethnicity, religion and race, it is important to develop moral self-regulation as a functional manifestation of moral consciousness, which in the form of a process is realized through the processes of self-control, self-government, planning, programming and evaluation of performance results, affecting both relationships, motives, beliefs and values, as well as the needs, emotions and attitudes in the behavior of the individual. People with developed self-awareness in the process of moral self-regulation of behavior are more guided by ideas about good and evil, an understanding of the need for cooperation and harmonious interaction between people, as well as an understanding of the feelings, rights and well-being of others. In developed moral consciousness, conscience manifests itself as ethical immunity - as resistance to temptations and phenomena of immorality. The formation and development of antisocial personal qualities and behavior patterns occurs as a result of the functioning of defense mechanisms and self-deception. By developing a personnel reserve of capable employees on the principles of meritocracy, the state apparatus creates its own continuity, in which a large role is given to the formation of institutional memory. This new formation, as an important item-forming component of self-regulation of social activity of civil servants, is formed in the process of an employee's entry into the organization. One of the regulators of the social and professional activity of civil servants is institutional memory as a form of thinking; it manifests itself as a functional understanding of existing reality. Institutional memory absorbs not only knowledge, but also the most vital opinions, attitudes and beliefs, which are constantly updated with a set of the best strategies and methods, based on humanistic values as a universal regulator of the behavior and activities of civil servants,

which will serve to fulfill the following, also very important and relevant tasks - the formation of a positive image of a civil servant.

Key words: doctrine of “human-centric” public administration, self-regulation of civil servants, institutional memory, “Principle of a listening state.”

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ ЖАҒДАЙЫНДА ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДЕГІ МЕНЕДЖМЕНТКЕ ҒЫЛЫМИ СИПАТТАМА

Хуанган Онербек

PhD докторант, Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Талдықорған қ. Қазақстан

Жаңартылған білім беру мазмұнын тиімді қолдану барысында дәстүрлі сабақ беру жүйесін өзгертуге бағыттап, білім беру мазмұнын толықтырып, жаңа көзқарас пен жаңа технология бағытында жұмыс жүргізу қолға алынды. «Баланы оқытуға қалай үйрету керек?», «Ойлауға қалай үйрету керек?», «Өтілген тақырыпты өмірмен қалай байланыстыруға болады?» деген сұрақтардың жауабы ретінде мұғалім оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай, педагогикалық мақсат-мүддесіне, өзінің шеберлігіне бағыттай отырып тандап алады. Ол үшін педагог белсенді, шығармашыл ізденімпаз, жаңашыл болуы қажет. Жаңартылған білім беру жүйесінде педагогикалық процесті басқару ғылымы тұрғысынан зерттеу, түсіну бағыты байқалмайды. Ол дегеніңіз «менеджмент» ұғымына ғылыми көзқараспен қарауға әкеледі. Мағынасы бойынша «менеджмент» термині «басқару» терминімен ұқсас. Алайда, қазіргі түсінік бойынша «басқару» ұғымынан «менеджмент» ұғымы кеңірек, өйткені ол адамзат қызметінің әр түріне қолданылады. Менеджмент (manage ағылшын тілінде – басқару, меңгеру, ұйымдастыру) [1,15] – ұйымда немесе кәсіпорында жұмыс істейтін адамдардың еңбегін басқара отырып, алға қойған мақсатқа жетуді ұйымдастыра білу, әлеуметтік, оның ішінде білім беру үдерісін басқару принциптері, әдістері, құралдары мен нысандарының жиынтығы. Жаңа білім беру жүйесінде бұл маңызды факторлардың бірі. Қ.Бөлеев Қазақстандағы мектеп басқару және педагогикалық менеджмент бойынша зерттеулер жүргізіп, педагогикалық менеджменттің өзіне ғана тән заңдылықтарының бірі – менеджер еңбегінің пәні, өнімі, құрамы және нәтижесінің ерекшелігі екенін атап өтеді. «Білім беру үдерісінде менеджердің еңбегінің пәні – басқарылатын нысанның (субъекттің) іс-әрекеті, еңбек өнімі – ақпарат, еңбек құралы – тіл, сөз, сөйлеу, еңбек нәтижесі – білім алушылардың білім, тәрбие, даму деңгейлері» [2,191] деп көрсетеді. Басқару нысананы әлеуметтік жүйелер болуы мүмкін. Әлеуметтік жүйесінің бірі ауыл, аудан, облыс, мемлекет көлемін қамтитын жалпы білім беру жүйесі деп білеміз.

Қорыта айтқанда, жаңартылған білім саласында дүниежүзілік деңгейде бірлікте өмір сүру, білімді меңгеру, еңбек етуге үйрену сияқты білім құндылығының негізін құрайтын мәселелерге ерекше көңіл бөліп, осы бағыттағы білім жүйесіндегі менеджменттің инновациялық, демократиялық қадамдарын жоғары бағалайды.

Түйін сөздер: менеджмент, жаңартылған білім беру мазмұны, орта мектеп, білім беруді басқару, білім беру ұйымдары менеджменті.

SCIENTIFIC DESCRIPTION OF MANAGEMENT IN CONDITIONS OF UPDATING EDUCATIONAL CONTENT IN GENERAL EDUCATION SCHOOLS

Khuangan Onerbek

PhD student, Zhetysu University named after Zhansugurov, Taldykorgan. Kazakhstan

In the course of effective application of the updated educational content, work is underway to change the traditional teaching system, supplement the educational content, and work in the direction of a new approach and new technologies. "How to teach a child to teach?", "How to teach to think?", "How to connect the topic covered with life? as an answer to the questions: "What is it?", the teacher chooses according to the age characteristics of students, focusing on the pedagogical goals and interests of students, their skills. To do this, the teacher must be active, creative, inquisitive, innovative. In the updated education system, the direction of research, understanding from the point of view of the science of managing the pedagogical process is not observed. This leads to a scientific approach to the concept of "management". In meaning, the term "management" is similar to the term "management". However, according to the modern understanding, the concept of "management" is broader than the concept of "management", since it is applicable to various types of human activity. Management (mapade in English-management, mastering, organization) [1, 15] – the ability to organize the achievement of the set goal, managing the labor of people working in an organization or enterprise, a set of principles, methods, tools and forms of managing the social, including the educational process. In the new education system, this is one of the most important factors

K. Buleyev conducts research on school management and pedagogical management in Kazakhstan, noting that one of the characteristic patterns of pedagogical management is the specifics of the subject, product, composition and result of the manager's work. "In the educational process, the subject of the manager's labor is the activity of the managed object (subject), the product of Labor is information, the tool of Labor is language, word, speech, the result of Labor is the level of education, upbringing, development of students" [2,191]. The target of management can be social systems. We know that one of the social systems is the general education system, which includes the size of the village, district, region, state.

In general, in the field of updated education, he pays special attention to issues that form the basis of the value of education, such as living in unity at the global level, acquiring knowledge, learning to work, and highly appreciates innovative, democratic steps of Management in the education system in this direction.

Keywords: management, updated content of education, Secondary school, education management, management of educational organizations.

ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДІ ИНТЕРНАЦИОНАЛДАНДЫРУ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ ОҚЫТУ

Амина Жумағалиева

М.А., аға оқытушы, Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан

Интернационалдандыру Қазақстандағы жоғары білім беру жүйесін реформалауға түрткі болды. Ел Үкіметі интернационалдандыруда жоғары білім сапасын арттыруға және ұлттық жоғары оқу орындарының Азиядағы жоғары оқу орындарының рейтингтерінде лайықты позициялар алуына жол ашады.

Осы мемлекеттік саясатқа сәйкес оқу орындары халықаралық ынтымақтастықты жолға қоюға, студенттердің академиялық ұтқырлығын қамтамасыз етуге, жоғары оқу

орындарының оқытушылар құрамын жетілдіруге ұмтылады. Соңғы жылдары "жоғары білім беруді интернационалдандыру", "жаһандық интернационалдандыру" ұғымдары білім беру тақырыптары бойынша пікірталастарда шешуші болды. Жоғары білім беруді интернационалдандыру-біртекті емес ұғым, ол көптеген өзара байланысты құбылыстарды біріктіреді. Студенттер мен оқытушылардың халықаралық академиялық ұтқырлығы, шет тілдерін оқыту, оқу курстарын интернационалдандыру, бірлескен зерттеулер жүргізу бойынша серіктестік ЖОО бағдарламалары және бірлескен білім беру бағдарламалары — жоғары білім беруді интернационалдандырудың барлық аспектілері.

Сондықтан да менің зерттеу жұмысымның мақсаты екі негізгі сұраққа жауап беру:

1. Қазақстандық жоғары оқу орындарында интернационалдандырудың себептері мен қозғаушы күштері қандай;

2. Қазақстанның жоғары оқу орындарында интернационалдандыру процесін қалай жақсартуға болады.

Соңғы бірнеше жылда Қазақстан Үкіметі еліміздегі жоғары білім беруді жаңғырту мен интернационалдандыруға бағытталған өршіл реформаларды жүзеге асыруда. Реформалардың негізгі мақсаттарына мыналар жатады:

- ғылыми зерттеулердің сапасы мен нәтижелілігін арттыру және олардың нәтижелерін пайдалану;

- жоғары оқу орындарының дербестігін арттыру (бір студентке шыққандағы қаржыландыруды енгізу, сондай-ақ жоғары оқу орындарын неғұрлым белсенді халықаралық аккредиттеу мақсатында мемлекеттік үлгідегі дипломдардың күшін жою сияқты қаржыландыру реформаларын қоса алғанда);

- жоғары білім беру жүйесіне ағылшын тілін енгізу (оның ішінде ағылшын тілінде көп пәндерді оқыту және ағылшын тілінде докторлық дәреже алу жұмыстарын орындау).

Интернационалдандырудың қозғаушы күштерінің бірі, әрине, жоғары оқу орындарының халықаралық рейтингтері болып табылады. Мемлекеттік басшылық деңгейінде жоғары білім беруді интернационалдандыру оның сапасын арттыру мақсатында жоғары білім беру жүйесіне халықаралық модельді енгізу процесі ретінде көрінеді. Бұл екі фактор интернационализацияның негізгі қозғаушы күші болып табылады.

Қазақстан үкіметі жоғары білім беруді интернационалдандыруда, саясатты әзірлеуде, бастамаларды көтеруде және Ұлттық университеттерді көтермелеуде шешуші рөл атқарады.

Түйін сөздер: жоғары білім беруді интернационалдандыру, халықаралық ынтымақтастық, студенттердің ұтқырлығы, оқытушылар құрамын дамыту, ағылшын тілінде оқыту, Қазақстан.

THE INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION AND TEACHING IN ENGLISH

Zhumagaliyeva Amina

M.A., Senior teacher, Karaganda University of Kazpotrebsoyuz, Karaganda, Kazakhstan

Internationalization has become an incentive for the reform of the higher education system in Kazakhstan. The Government of the country sees internationalization as a way to improve the quality of higher education and national universities to gain worthy positions in the rankings of higher education institutions in Asia.

In accordance with this state policy, educational institutions aim to establish international cooperation, ensure academic mobility of students, and improve the teaching staff of universities. In recent years, the concepts of "internationalization of higher education" and "global internationalization" have become key in discussions on education. Internationalization of higher education is a complex concept. It combines many interrelated phenomena. International academic mobility of students and teachers, foreign language teaching, internationalization of training courses, partner university programs for cooperative research, and collaborative educational programs are all aspects of the internationalization of higher education. Therefore, the purpose of this study is to answer two main questions:

1. what are the motives and driving forces of internationalization in higher education institutions in Kazakhstan;
2. how to improve the process of internationalization in higher educational institutions of Kazakhstan.

Over the past few years, the Government of Kazakhstan has been implementing ambitious reforms aimed at modernizing and internationalizing higher education in the country.

The main objectives of the reforms include:

- improving the quality and effectiveness of scientific research and the use of their results;
- increasing the independence of universities (including such funding reforms as the introduction of funding per student, as well as the cancellation of state-issued diplomas for more active international accreditation of universities);
- introduction of the English language into the higher education system (including teaching a large number of disciplines in English and performing work for a doctoral degree in English).

One of the driving forces of internationalization, of course, is the international rankings of universities. At the level of state leadership, the internationalization of higher education is seen as the process of introducing an international model into the higher education system in order to improve its quality. These two factors are the key driving forces of internationalization.

The Government of Kazakhstan plays a crucial role in the internationalization of higher education by developing policies, putting forward actions and encouraging national universities.

Keywords: internationalization of higher education, international cooperation, student mobility, development of teaching staff, teaching and learning in English, Kazakhstan

СЕНІМ МЕН АКАДЕМИЯЛЫҚ ТҰТАСТЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ: ПЕДАГОГИКА МЕН ПСИХОЛОГИЯНЫҢ КУРСТЫ БАСҚАРУ ЖҮЙЕЛЕРІНДЕ ҚАУІПСІЗДІК ПЕН ЖАРАМДЫЛЫҚТЫ АРТТЫРУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ БЕРУ ПЛАТФОРМАЛАРЫН РЕВОЛЮЦИЯЛАУ ҮШІН ҚИЫЛЫСУЫ

Темірбаева Айым, Жұмағалиева Салтанат

MA, Applied Data Analytics, Астана ІТ университеті, Астана, Қазақстан

Бұл зерттеу педагогиканы, психологияны және технологиялық инновацияны біріктіріп білім беру платформаларындағы парадигманың ауысымына, қауіпсіздікті арттыруға, сенім мен академиялық тұтастықтың жетілуіне негізделген. Зерттеулер курстық басқару жүйелеріндегі кең таралған мәселелерді шешеді және ІТ доменінің трансформациялық шешімін ұсынады. Академиялық тұтастықты бұзу туралы алаңдаушылыққа жауап ретінде Moodle курсты басқару жүйесінің негізінде сайт пен мобильді қосымша жасалынды. QR коды және бір реттік парольдерге (OTP) негізделген аутентификациялау жүйесі қауіпсіздік инфрақұрылымын нығайта отырып, екі факторлы аутентификациямен (2FA) толықтай қамтамасыз етеді. Педагогикалық тұрғыдан зерттеу

студенттердің ақпаратты толық түсінуге негізділген тәсілдердің жетілдіруге негізделеді және оқу әдістерін әр түрлі оқыту стильдерімен туралаудың маңыздылығын көрсетеді. Психологиялық тұрғыдан зерттеулер қауіпсіздікті бұзудың эмоционалды әсеріне, сандық сын-қатерлерге қарсы тұрақтылықты жан-жақты қолдау көрсету қажеттілігіне баса назар аударады. Зерттеу сонымен қатар сыртқы факторлар мен академиялық тұтастықты бұзушылықтар арасындағы байланысты танып, академиялық адалдықтың бұзылуын зерттейді. Осы түсініктердің шарықтау шегі білім беру платформаларын тек техникалық қауіпсіздік шаралары мен қолайлылықты ғана емес, сонымен бірге сенім мен этикалық шешім қабылдау мәдениетін жетілдіру арқылы төңкеріске ұмтылған біртұтас тәсіл туралы хабарлайды. Қорытындылай келе, бұл зерттеулермен техникалық инновациялық, педагогикалық түсініктердің және психологиялық қолдаудың үйлесімді интеграциялануын, қауіпсіздік, қолайлылық және академиялық қоғамдастықтың тұтастығына басты назар беретін трансформациялық ландшафтқа жол ашады.

Кілт сөздер: академиялық адалсыздық, курсты басқару жүйелері, екі факторлы аутентификация, бұзу, алдау, академиялық адалдық.

FOSTERING TRUST AND ACADEMIC INTEGRITY: THE INTERSECTION OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY TO REVOLUTIONIZE EDUCATIONAL PLATFORMS BY IMPROVING SECURITY AND USABILITY IN COURSE MANAGEMENT SYSTEMS

Temirbayeva Aiym, Zhumagalieva Saltanat

MA, Applied Data Analytics, Astana IT University, Astana, Kazakhstan.

This groundbreaking study delves into the pivotal nexus of pedagogy, psychology, and technological innovation to catalyze a paradigm shift in educational platforms, centering on the enhancement of security, usability, and the cultivation of trust and academic integrity. The research addresses the pervasive challenges in Course Management Systems (CMS) and proposes a transformative solution from the IT domain. In response to the rising concerns of hacking incidents and breaches compromising academic integrity, a CMS site and application were developed, leveraging the robust functionalities of Moodle. The implementation of a cutting-edge QR code and One-Time Password (OTP) authentication system ensures an advanced two-factor authentication (2FA) protocol, fortifying the security infrastructure. Pedagogically, the study explores the implications of teaching approaches on student comprehension and underscores the imperative of aligning instructional methods with diverse learning styles. Psychologically, the research delves into the emotional impact of security breaches, emphasizing the need for comprehensive psychological support services to foster resilience in the face of digital challenges. The study also investigates environmental influences on academic conduct, recognizing the nuanced interplay between external factors and violations of academic integrity. The culmination of these insights informs a holistic approach that seeks to revolutionize educational platforms by not only bolstering technical security measures and usability but also by instilling a culture of trust and ethical decision-making. In conclusion, this research advocates for a harmonious integration of technical innovation, pedagogical insights, and psychological support, paving the way for a transformative educational landscape that prioritizes security, usability, and the holistic well-being of the academic community.

Key words: academic dishonesty, course management systems, two-factor authentication, hacking, cheating, academic integrity.

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ОЛ НЕ БЕРЕДІ? НЕ ЖЕТІСПЕЙДІ? ҚАЗАҚСТАН ОҚЫТУШЫЛАРЫ МЕН СТУДЕНТТЕРІНЕ НЕ ТИІМДІ?

Баскар Упадхая

Профессор, Миннесота университетінің Білім және адами даму колледжі, Миннесота университеті, АҚШ.

Бұл презентация қатысушыларды түрлі технологияларға қызықтыруға, олардың дизайны мен қолданылуының оқушыларды қолдауындағы зерттеуіне бағытталған.

Түрлі маңызды сұрақтар бұл нұсқаулықтың оқытушы мен оқушы тәжірибесінде қалай жақсартуына жауап беру керек. Сондай-ақ нені жақсартуына: технологияны көбірек пайдалану, оқушы мен оқытушы тәжірибесі үшін ортаны жақсарту және оқушылардың сапалы және сандық білім алуын жақсарту. Оның үстіне, жоғарғы білім беруде оқытушының назарында тек пәннің мазмұны ғана емес, одан бөлек тиімділік, жетілдіру және трансформация сынды құндылықтары да болғаны жөн. (Англияға жоғары білім беруді қаржыландыру кеңесі [HEFCE], 2009). Жоғарғы оқу орындарындағы көптеген ұстаздар үшін туатын қиындықтар - технологиялар «оқушыға бағытталған және жобаға негізделген жеделдетілген оқыту тәжірибесін» әкелудің орнына ұстаздардың өздеріне ыңғайлы нәрсені күшейтуге бейім (Кубан, 2001, 134). Сондықтан, негізгі мақсат - технологияларды таңдау және қолдану арқылы қазіргі қолданымдағы оқыту практикаларын қайта ойластыру және бұл технологияларды жоғары оқу орындарында

- i) қолданымдағы оқыту практикаларының орнын алмастыру;
- ii) қолданымдағы оқыту практикалары толықтыру;
- iii) оқу тәжірибесін өзгерту;

мақсаттары үшін қалай пайдалануға болатынын қайта қарастыру. Соңында, жоғары оқу орындары жасанды интеллект және мәтін генерациясына байланысты (мысалы оның ішінде ең танымал және жиі қолданылатын ChatGpt бар) оқытудың қалай болатынын қайта қарастырудың жолдарын табуы керек.

Пайдаланған әдебиеттер

Barksdale, S., Upadhyay, B. & Vernon, M. (2021). Teacher professional development in Nepal: Mobile and limited technology-enhanced pedagogy. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 5(4), 486-511.

<https://doi.org/10.46328/ijtes.249>

Kirkwood, A. & Price, L. (2014) Technology-enhanced learning and teaching in higher education: what is 'enhanced' and how do we know? A critical literature review, *Learning, Media and Technology*, 39(1), 6-36, doi: [10.1080/17439884.2013.770404](https://doi.org/10.1080/17439884.2013.770404)

Higher Education Funding Council for England [HEFCE] (2009). *Enhancing Learning and Teaching Through the Use of Technology: A Revised Approach to HEFCE's Strategy for e-Learning*, Bristol: Higher Education Funding Council for England. Accessed January 2023. http://www.hefce.ac.uk/pubs/hefce/2009/09_12/09_12.pdf.

TECHNOLOGY IN HIGHER EDUCATION CLASSROOM INSTRUCTIONS: WHAT IS GAINED? WHAT IS MISSED? WHAT WORKS FOR FACULTY AND LEARNERS IN KAZAKHSTAN?

Bhaskar Upadhyay

Professor, Associate Department Chair, College of Education and Human Development,
University of Minnesota, USA.

This presentation seeks to engage participants in various technologies to explore how their design and usage supports learner engaged teaching. Several salient questions should guide how instruction enhances teaching and learning experiences, what is being enhanced – more technology use, improving environment for learning and teaching practices, and improving student learning that is both qualitative and quantitative. Furthermore, in higher education, faculty need to continuously forefront not only the subject specific contents, but also the values such as efficiency, enhancement, and transformation (Higher Education Funding Council for England[HEFCE], 2009). A challenge for many higher education faculty is that technologies tend to reinforce what they are comfortable rather than bringing “accelerated student-centered and project-based teaching practice” (Cuban, 2001, 134). Therefore, a key goal is to reimagine existing teaching practices while choosing and utilizing several existing technologies and how these technologies could be utilized in higher education classroom settings for the purposes of (Barksdale et al., 2021; Kirkwood & Price, 2013): (i) replicating existing teaching practices, (ii) supplementing existing teaching practices, and (iii) transforming learning experiences. Finally, in the context of Artificial Intelligence (AI) and generative text generation, ChatGpt being the most widely known and used, higher education institutions need to find ways to reimagine how instruction and learning takes place.

References

- Barksdale, S., Upadhyay, B. & Vernon, M. (2021). Teacher professional development in Nepal: Mobile and limited technology-enhanced pedagogy. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 5(4), 486-511.
<https://doi.org/10.46328/ijtes.249>
- Kirkwood, A. & Price, L. (2014) Technology-enhanced learning and teaching in higher education: what is ‘enhanced’ and how do we know? A critical literature review, *Learning, Media and Technology*, 39(1), 6-36, doi: [10.1080/17439884.2013.770404](https://doi.org/10.1080/17439884.2013.770404)
- Higher Education Funding Council for England [HEFCE] (2009). *Enhancing Learning and Teaching Through the Use of Technology: A Revised Approach to HEFCE's Strategy for e-Learning*, Bristol: Higher Education Funding Council for England. Accessed January 2023.
http://www.hefce.ac.uk/pubs/hefce/2009/09_12/09_12.pdf.

ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЖОО-ДА МАГИСТРАНТТАР МЕН ДОКТОРАНТТАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУҒА ҮШІН ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕРІН ОҚЫТУ

Дуйшонкул Шаматов

Қауымдастырылған профессор, Жоғары білім беру мектебі, Назарбаев университеті,
Астана, Қазақстан.

Мақалада Орталық Азиядағы докторанттардың ғылыми-зерттеу білімі қарастырылған. Тарихи тұрғыдан зерттеу жүргізу прерогативасы Ғылым Академиясына берілген. 1991 жылы тәуелсіздік алғаннан бері Орталық Азия елдері жан-жақты ЖОО-да зерттеу әлеуетін дамытуға бағытталған реформалар жүргізді. Осындай реформалардың бірі университеттерге озық академиялық зерттеулерді тарту мақсатында белгілі ЖОО-да докторлықтың "батыстық" деңгейлерін енгізу болды (Heyneman, 2010; TEMPUS, 2010). Мерилл (2012) деректеріне сүйенсек, жоғары білім беру жүйесінің реформаларын жаңа деңгейге көтеру Болон жүйесіне бірігу және сәйкестендіру арқылы жүзеге асты. Бұрын аспиранттарда ресми және жүйелі тұрғыда зерттеу жұмысын жасауға арналған білім мен міндетті зерттеу курстық жұмыстары болмаған (Merrill, 2011; Foley, 2003). Нәтижесінде аспиранттар зерттеу күзіретін өз беттерінші немесе тәлімгерлердің көмегімен алуға мәжбүр болды. Тәуелсіздік алғаннан бері 30 жыл өткеніне және елдің ЖОО жүйесін, Болон қағидаттарын қатаң сақтай отырып, халықаралық стандарттарға сәйкестендіруге көптеген талпыныстарға қарамастан, бұл әрекеттер ЖОО-да зерттеу әлеуетін ұтымды арттыруға ықпал ету үшін жеткіліксіз болды. Үкіметтің ғалымдарды Web of Science және Scopus индекстеген беделді рецензияланған журналдарда өз жұмыстарын жариялауға міндеттеу туралы шешімі университеттердің зерттеу әлеуетінің біршама жақсаруына әкелгені рас, бірақ та шешім тиімділігі ұзаққа созылмады. Сонымен қатар, соңғы бірнеше жылда университеттерде ғылыми-зерттеу дайындығы айтарлықтай өзгергені немесе жақсарғаны туралы дәлелдер аз, ал магистратура бағдарламаларында студенттерге академиялық зерттеу әдістерін үйрететін ғылыми курстар әлі де жеткіліксіз. Сондықтан, қазіргі жағдайды жақсарту мақсатында келісілген, жүйелі жұмыстарды жүргізу қажет.

TEACHING OF RESEARCH METHODS IN HEIS OF CENTRAL ASIA TO DEVELOP GRADUATE STUDENTS' RESEARCH SKILLS

Duishonkul Shamatov

Associate Professor, Graduate School of Education, Nazarbayev University, Astana,
Kazakhstan

The paper examines doctoral students' research education in Central Asia. Historically, the prerogative of conducting research was delegated to the Academy of Sciences. Since gaining independence in 1991, the counties of Central Asia introduced reforms that, in one way or another, sought to develop research capacity at HEIs. One of these reforms was the introduction of the "Western" PhD degrees at selected HEIs with the aim of drawing advanced academic research to universities (Heyneman, 2010; TEMPUS, 2010). According to Merrill (2012), the reforms of the higher education system were related to efforts to integrate and align the higher education systems with the Bologna framework. Previously, graduate students did not have systemic and formal research education with compulsory research coursework (Merrill, 2011;

Foley, 2003). As a result, the graduate students had to acquire research competencies on their own or with their supervisors' support. Despite the 30 years that have passed since the independence and the numerous attempts to bring the country's HEI system into line with international standards by closely following Bologna principles, these efforts proved insufficient to promote effective research capacity building at HEIs. Governments decision of requiring academics to publish in high-impact refereed journals indexed by the Web of Science and Scopus has led to some improvement of research capacity at universities, however this remained limited. Moreover, there is little evidence that research training at HEIs has significantly changed or improved over the last few years, while graduate programs still lack research courses that would teach students the methods of academic research. Thus, there is a need to initiate coherent and cohesive efforts towards improvement.

ПРЕПОДАВАНИЕ МЕТОДОВ ИССЛЕДОВАНИЯ В ВУЗАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ С ЦЕЛЬЮ РАЗВИТИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ МАГИСТРАНТОВ

Дуйшонкул Шаматов

Доцент, Высшая школа образования, Назарбаев Университет, Астана, Казахстан

В статье рассматривается исследовательское образование аспирантов и докторантов в Центральной Азии. Исторически прерогатива проведения исследований была делегирована Академии наук. С момента обретения независимости в 1991 году страны Центральной Азии провели реформы, которые так или иначе были направлены на развитие исследовательского потенциала вузов. Одной из таких реформ было введение «западных» степеней доктора философии в отдельных вузах с целью привлечения передовых академических исследований в университеты (Heuneman, 2010; TEMPUS, 2010). По мнению Меррилла (2012), реформы системы высшего образования были связаны с усилиями по интеграции и приведению систем высшего образования в соответствие с Болонской структурой. Раньше у аспирантов и докторантов не было системного и формального исследовательского образования с обязательной исследовательской курсовой работой (Merrill, 2011; Foley, 2003). В результате аспирантам и докторантам приходилось приобретать исследовательские компетенции самостоятельно или при поддержке научных руководителей. Несмотря на 30 лет, прошедших с момента обретения независимости, и многочисленные попытки привести систему высшего образования страны в соответствие с международными стандартами, строго следуя Болонским принципам, этих усилий оказалось недостаточно для содействия эффективному наращиванию исследовательского потенциала вузов. Решение правительства потребовать от аспирантов и докторантов публиковаться в влиятельных рецензируемых журналах, индексируемых Web of Science и Scopus, привело к некоторому улучшению исследовательского потенциала в университетах, однако оно оставалось ограниченным. Более того, мало свидетельств того, что исследовательская подготовка в вузах существенно изменилась или улучшилась за последние несколько лет, а в программах магистратуры и докторантуры по-прежнему отсутствуют исследовательские курсы, которые обучали бы студентов методам академических исследований. Таким образом, существует необходимость инициировать последовательные и сплоченные усилия по улучшению ситуации.

ЕУРОПА ОДАҒЫНДА (ЕО) ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАНДА БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ: САЯСАТЫ МЕН БОЛЖАМЫ

Zhibek Tilesnova

PhD, педагогика ғылымдарының кандидаты, Жалпы білім беру пәндері департаментінің директоры, Астана IT университеті, Астана, Қазақстан.

Элмира Герфанова

PhD, филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Астана IT университеті, Астана, Қазақстан

Соңғы технологиялық әзірлемелер білімге үлкен әсер етеді. Бұл әзірлемелердің қатарына цифрландыру, цифрлық технологияларды білім беру процесінің көптеген аспектілеріне, оқу, оқыту және басқару процесінде интеграциялау жатады. Берілген зерттеуде осы білім беру жүйелері шеңберіндегі проблемалар мен ұсынылатын шешімдерді салыстыра талдау мақсатында Еуропалық Одақ (ЕО) мен Қазақстандағы жоғары білімге цифрландырудың ықпалы жайлы ақпарат берілген бағдарламалық құжаттар қарастырылатын болады.

ЕО білім беруді цифрландыруда үлкен тәжірибеге ие және жоғары деңгейдегі цифрлық білім беру экожүйесін құруға бағытталған ұтымды тәсілді ұсынған. Қазақстан еуропалық модельге сүйене отыра, оқытушылар, студенттер мен әкімшіліктер арасында цифрлық дағдылар мен құзыреттерді дамыту жөніндегі бағдарламаларды енгізуде, сондай-ақ бүкіл ел бойынша білім берудің әртүрлі салаларында цифрлық ресурстарға кеңінен қол жеткізуді қамтамасыз ету мақсатында арнайы бағдарламаларды қолға алып отыр.

Бұл зерттеуде ЕО мен Қазақстанның білім беру секторларындағы цифрландыру саясаты салыстырмалы талданған. Зерттеу әдістемесі арнайы бағдарламалық құжаттар мен есептерге жан-жақты шолу мен зерттеу арқасында жүзеге асқан. Біздің зерттеуіміз екі аймақтың цифрландыру саясатында көрсетілген негізгі аспектілерге, стратегияларға және бастамаларға бағытталған. Саясаттағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды аңғара отырып, біздің жұмысымыз жоғары білім беруді цифрландыру жұмыстарының ауқымы мен тиімділігін тақырыбын жан-жақты қарастырады.

Кілт сөздер: цифрландыру, жоғары білім; цифрландыру саясаты

DIGITALIZATION OF EDUCATION IN EUROPEAN UNION (EU) AND KAZAKHSTAN: POLICIES AND PROGNOSIS

Zhibek Tilesnova

PhD in Education, Head of Department of General Education Disciplines, Astana IT University, Astana, Kazakhstan.

Elmira Gerfanova

PhD in Philology, PhD in Philology, Astana IT University, Astana, Kazakhstan

Recent technological developments are having a great impact on education. Among these developments is digitalization, the integration of digital technologies into many facets of the educational process, in learning, teaching, and administration. This study will review policy documents relating to the impact of digitalization in higher education in the European Union (the EU) and in Kazakhstan, with a view to comparative analysis of the problems and proposed solutions within these educational systems.

The EU has a longer history of digitalization in education and has developed a multifaceted approach aimed at creating a high-performing digital education ecosystem. Kazakhstan is emulating the European model and implementing programs for the cultivation of digital skills and competences among educators, students and administration, as well as implementing programs to ensure widespread access to digital resources across the country and across diverse educational domains.

This study employs a comparative analysis to examine the digitalization policies in the education sectors of the EU and Kazakhstan. The research methodology encompasses a comprehensive review and analysis of relevant policy documents and reports. Our study focuses on key aspects, strategies, and initiatives outlined in the digitalization policies of both regions. By examining the similarities and differences in the policies, our study aims to shed light on the scope and effectiveness of digitalization efforts in higher education.

Key words: *digitalization, higher education; digitalization policies*

ҚАЗАҚСТАН МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕСІ МЕН ИННОВАЦИЯСЫНА ӘСЕР ЕТЕТІН ФАКТОРЛАРДЫ ТАЛДАУ: TALIS 2018 ДЕРЕКТЕРІ

Құлмағамбетова Ақсұлу Шынболатқызы

Білім беру көшбасшылығы саласындағы ғылым магистрі, Назарбаев Университеті,
Astana, Kazakhstan

2015 жылдан бастап Қазақстан Назарбаев Зияткерлік мектептері тәжірибесіне сүйене отырып, конструктивистік философия бағытындағы құзыреттілікке негізделіп әзірленген жаңартылған оқу бағдарламаларын жалпы орта білім беру мектептеріне енгізуді бастады. Сондықтан еліміздегі педагог қауымға оқушылардың метакогнитивтік ойлау дағдыларын қалыптастыратын оқыту мен бағалаудың жаңа бағытын игеруге тура келді. Мұғалімдерге оқушылардың сыни және креативті ойлау дағдыларын қалыптастыру үшін жаңа педагогикалық бағытты қабылдап, өз іс-тәжірибелерін өзгерту керек болатын. Себебі жаңартылған оқу бағдарламасы мұғалімдерден сабақтың әр кезеңін жоспарлауды, сабақты жақсарту үшін үнемі рефлексия жасауды және жеке тұлғаға бағытталған тәсіл негізінде оқушылардың қажеттілігін толықтай өтеуді қажет етеді.

Жалпы мұғалімдердің педагогикалық және кәсіптік тәжірибесі оқушылардың мектепте дамып жетілуіне оң ықпал етеді, ал командалық инновация мұғалімдерге оқытуды жақсартуға көмектеседі. TALIS 2018 (Білім беру мен оқытудың халықаралық зерттеуі) деректеріне негізделе отырып, бұл зерттеу Қазақстан мектептеріндегі мұғалімдердің сыныпты басқару, оқытудың анықтығы, когнитивті белсендіру, оқытудағы өзіндік тиімділік және кәсіби даму сияқты педагогикалық тәсілдемелерді қарастырады. Растаушы факторлық талдауды және құрылымдық теңдеулерді модельдеуді пайдалана отырып, бұл зерттеу Қазақстандағы оқыту практикасы мен командалық инновация арасындағы байланысты талдайды. Зерттеу нәтижелері Қазақстанда мектептер арасында сыныпты басқару және оқыту практикасы саласында мұғалімдерді даярлау бойынша бірнеше жүйелі айырмашылықтар бар екенін көрсетіп отыр. Талдау көрсеткендей, оқушыларды тартудағы өзіндік тиімділік, әдістеменің анықтығы, пән мен педагогикадағы кәсіби даму қажеттілігі сияқты оқыту практикасының аспектілері педагогтер арасында командалық инновацияның негізгі предикторлары болып

табылады. Сонымен қатар, жас ерекшелігі (есею) және жыныс (ер адам) Қазақстандағы мұғалімдер арасындағы командалық инновацияның деңгейіне оң әсер етеді.

Зерттеу нәтижелері Қазақстандағы мұғалімдердің педагогикалық және инновациялық практикасына әсер ететін компоненттерді жақсы түсінуге үлес қосады, мұғалімдердің педагогикалық және кәсіптік практикасын жақсарту жолдарын ұсынады. Педагогтерге мектептегі инновацияны жақсарту үшін сынып менеджменті және оқыту тәсілдері сияқты бағытта кәсіби дамуға теңдей мүмкіндіктер беру. Яғни, педагогтердің қажеттілігін бағалау және кәсіби даму бағдарламаларын жүйелі түрде енгізу, сол арқылы кәсіби ортаны қалыптастыру. Сондай-ақ, Қазақстанда оқыту нәтижесін жақсарту үшін білім саласында қызмет ететін педагогтер арасында гендерлік теңдікті қолдауға баса назар аудару.

Кілт сөздер: мұғалімдердің педагогикалық практикасы, сынып менеджменті, инновация, өзіндік тиімділік.

ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE TEACHING EXPERIENCE AND INNOVATION OF KAZAKHSTAN TEACHERS: TALIS 2018 DATA

Kulmagambetova Axlu

Master of Science in Educational Leadership, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

Kazakhstan's government began implementing an updated curriculum in 2015 based on a constructivist ideology and a competence-based approach. Teachers were expected to embrace innovative teaching and strengthen learners' cognitive thinking skills. Based on the TALIS 2018 (Teaching and Learning International Survey) data, this study examines teachers' instructional approaches, such as classroom management, clarity of instruction, cognitive activation, self-efficacy in teaching, and professional development in various Kazakhstani schools.

This study uses confirmatory factor analysis and structural equation modelling to explore the links between instructional practice and innovation in Kazakhstan. Findings reveal that, in Kazakhstan, few systematic disparities exist in teachers' preparation in classroom management and instructional practice between schools. Analysis shows that instructional practice elements, such as self-efficacy in student engagement, clarity of instruction, and the need for professional development in subject matter and pedagogy, are major predictors of team innovativeness among teaching practitioners. According to the TALIS Framework (2018), indicators of team innovation are the school climate for innovation regarding professional learning communities and teachers' willingness to promote innovative educational outcomes. In addition, the age group (maturity) and gender (being male) also contribute positively to team innovativeness among teachers in Kazakhstan.

This research focuses on improving teachers' instructional practices in Kazakhstan. It suggests that offering teachers equal opportunities for professional development in areas like classroom management and instructional methods can enhance school innovation. Additionally, assessing teachers' needs and implementing systematic professional development programs can lead to improved teaching practices and the formation of professional learning communities. The study also emphasises the importance of promoting gender equality in education for enhanced innovation and learning outcomes in Kazakhstan.

Keywords: teachers' instructional practice, classroom management, innovation, self-efficacy.

ПЕДАГОГТЫҢ ЭТНОСТЫҚ-МӘДЕНИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУЫ

Сарбасова Карлыгаш

Профессор, Педагогика ғылымдарының докторы, ҚР Оқу-Ағарту Министрлігі,
«Адамның үйлесімді дамуы ұлттық институты» КеАҚ, Astana, Kazakhstan

Қазіргі қазақстандық қоғам көпұлттық, көптілдік және көпмәдениеттілік жағдайында болғандықтан, педагогика ғылымы мен мектеп жүйесі алдына толық кешенді теориялық әрі тәжірибелік мәселелерді шешуді қойып отыр. БҰҰ, Еуропа Кеңесі, ЮНЕСКО, т.б. іргелі ұйымдардың құжаттарынан көрініс тапқан жаңа әлеуметтік - мәдени дәстүрлер: әлемнің ғаламдасуы, ұлттық мәдени үрдістердің айқындалуы, көптілді мәдени қоғам және көші - қон мәселелерінің пайда болуына тек дүниежүзілік педагогикалық ойдың ғана жауап берері күмәнсіз. Ұлтаралық береке - бірлікті, мәдениетаралық және дінаралық диалогті дамыту және халықаралық білім беру талабына сай білім берудің мазмұнын іске асыру педагогтың этностық-мәдени құзыреттілігін дамыту мәселесін күн тәртібіне қойып отыр.

Педагогтың этностық-мәдени құзыреттілігі жалпы әлемдік педагогикалық мәдениет деңгейінде, Отандық педагогика деңгейінде қол жеткізген жетістіктерімен өз қызметін салыстыра білу қабілетімен, инновациялық тәжірибемен өнімді түрде өзара әрекеттесе білу қабілетімен, өз тәжірибесін басқаларға жалпылау және тарата білу қабілетімен көрсетіледі. Этностық-мәдени құзыреттілік, ғалымдардың пікірінше, біруақытта этникалық қауымдастықтар мен олардың мәдениеттері туралы білімді, түсініктерді және этносаралық түсіністікті және өзара әрекеттестікті қамтамасыз ететін толерантты мінез-құлық қатынастарын біріктіреді. Осыны ескере отырып, этностық-мәдени құзыреттілікті қалыптастыру этностық толеранттылықты тәрбиелеуден ажырамайтындығын атап өту керек. Сонымен мәселенің философиялық және әлеуметтік аспектілерін зерделеу және психологиялық-педагогикалық әдебиеттер мен ЖОО-дағы жұмыс тәжірибесі негізінде кәсіби, этностық-мәдени құзыреттілік ұғымдарын талдай келе, педагогтың этностық-мәдени құзыреттілігі деп оның білім беру ортасында тәрбиелеу мен оқыту мәселелерін шешуге бағытталған кәсіби қызметінің іске асуына қажетті этнопедагогикалық, аймақтық және мәдениетаралық білім, білік пен дағдыларының және кәсіби маңызды тұлғалық қасиеттерінің жиынтығын айтамыз.

Педагогтың этностық-мәдени құзыреттілігінің құрылымдық компоненттері ретінде құзыреттіліктің сипаттамасы болып табылатын этнопедагогикалық, аймақтық, мәдениетаралық аспектілерді қарастырамыз.

Кілт сөздер: педагог, білім беру, құзыреттілік, этностық-мәдени құзыреттілік

DEVELOPMENT OF ETHNOCULTURAL COMPETENCE OF TEACHER

Sarbasova Karlygash

Professor, NJSC "National Institute for Harmonious Human Development"
Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan, Astana, Kazakhstan.

Since modern Kazakh society is in a state of multiethnic, multilingualism and multiculturalism, pedagogical science and the school system set itself the task of solving completely complex theoretical and practical problems. There is no doubt that only World pedagogical thought is responsible for the emergence of new socio-cultural traditions: the globalization of the world, the definition of national cultural trends, a multilingual cultural society and migration, reflected

in the documents of fundamental organizations such as the UN, the Council of Europe, UNESCO, etc.

The development of interethnic unity, intercultural and interreligious dialogue and the implementation of the content of education in accordance with the requirements of international education put the issue of developing ethnic and cultural competence of the teacher on the agenda.

The ethnic and cultural competence of a teacher is expressed in the ability to compare his activities with the achievements achieved at the level of World pedagogical culture as a whole, at the level of domestic pedagogy, the ability to productively interact with innovative experience, the ability to generalize and disseminate his experience to others. Ethnic and cultural competence, according to scientists, simultaneously combines knowledge, understanding of ethnic communities and their cultures and the relationship of tolerant behaviour, which ensures interethnic understanding and interaction. Considering this, it should be noted that the formation of ethnic and cultural competence is inseparable from the education of ethnic tolerance. Thus, by studying the philosophical and social aspects of the problem and analyzing the concepts of professional, ethnic and cultural competence on the basis of psychological and pedagogical literature and work experience in universities, we mean the ethnopedagogical, regional and intercultural competence of a teacher, a set of ethnopedagogical, regional and intercultural knowledge, skills and professionally important personal qualities necessary for the implementation of his professional activity aimed at solving the problems of education and training in the educational environment.

As structural components of the ethnic and cultural competence of a teacher, we consider ethnopedagogical, regional, and intercultural aspects, which are a characteristic of competence.

Keywords: pedagogue, education, competence, ethnocultural competence

ШЕТ ТІЛДЕРІН ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕМЕЛЕР МЕН ТӘСІЛДЕР

Ирина Лапина

Аға оқытушы, Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан

Әдістемелік жоспарда құзыреттілік тәсілге сүйене отырып, білім беру жүйесін цифрландыру жаңартылған білім беру стандартына негізделеді. Цифрландыру білім берудегі процесін басқаруды автоматтандыруды, оның субъектілерінің цифрлық сауаттылық деңгейін арттыруды, электрондық оқыту мен цифрлық білім беру контентін жетілдіруді білдіреді. Цифрландыру жағдайында оқытушы үшін жаңа ақпараттық технологияларды тиімді пайдалана білу маңызды болып табылады. Осылайша, технологияларды қолдана отырып оқытуда қолдану негізінде олардың тиімділігін анықтау мақсатында дәстүрлі форматта оқытушы үшін қолданылатын оқыту әдістерін, яғни шет тілін талдау қажеттілігі туындайды.

Күндізгі немесе қашықтықтан оқытудың кез-келген түрінде оқу процесін ұйымдастырудың дидактикалық принциптері де олардың негізінде бірдей болуы керек, алайда олар оқытудың жаңа формасының ерекшелігіне, ғаламтордың ақпараттық ортасының мүмкіндіктеріне және оның қызметтеріне байланысты нақта тәсілдермен жүзеге асырылады.

Шет тілін қашықтықтан оқытудың тиімді әдістерін әзірлеудің негізгі мәселесі білім берудің цифрлық трансформациясы жағдайында педагогтердің кәсіби қызметтегі

болашақтағы өзгерістерге жеткіліксіз дайындығымен байланысты. Білім беру цифрлық технологиялары арқылы шет тілін тиімді қашықтықтан оқыту жаңа үлгілер жасамай, сондай-ақ тиісті аспаптық бағдарламалық құралдарды жеткілікті меңгерусіз мүмкін емес. Осыған байланысты қазіргі білім беру шындығына сәйкес келетін оқыту әдістерін әзірлеу жолдарын іздеу өзекті болып табылады.

Зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми әдебиеттерге шолу және талдау барысы келесі қарама-қайшылықты анықтауға мүмкіндік берді:

-қашықтықтан оқыту барысында білім беру цифрлық технологияларын тиімді пайдалану қажеттілігі және осы технологиялардың тиімді пайдалану қажеттілігі және осы технологиялардың мақсатты жұмыс істеуін анықтай алатын әдістер жиынтығының болуы. Өйткені бұл мақсатқа кепілдік берілген қол жеткізуге жол ашатын таңдалған қызмет әдістерінің жүйесі;

-шет тілі оқытушыларын даярлаудың қалыптасқан тәжірибесі арасында олардың қашықтықтан оқыту пішімде тиімді оқытуға мүмкіндік беретін ақпараттық технологияларды тиімді пайдалану саласында тиісті дәрежеде қамтамасыз етпейтін дағдыларды қалыптастырады.

Аталған қарама-қайшылықты анықтап шешуге менің зерттеуімнің қажеттілігін анықтады.

Түйін сөздер: білім беруді цифрландыру, дидактикалық принциптер, оқыту әдістері, қашықтандырылған пішім, оқытудағы цифрлық технологиялар.

INNOVATIVE METHODOLOGICAL APPROACHES AND TECHNIQUES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN DISTANCE LEARNING

Lapina Irina

Senior Lecturer at the Department of Foreign and Russian Languages,
Karaganda University by Kazpotrebsoyuz, Karaganda, Kazakhstan

Methodically, the digitalization of the education system is based on updated educational standards taking into account a competence-based approach. Digitalization of education implies automation of educational process management along with increasing the level of digital literacy of its subjects, improving e-learning and digital educational content. In the conditions of digitalization, it is important for a teacher to be able to use new information technologies effectively in order to solve specific educational and methodological tasks. Thus, there is a need to analyze teaching methods, in a particular foreign language, used for teaching in the traditional format of education in order to determine their effectiveness when used in teaching with the use of technologies.

The didactic principles of organizing the educational process in any form of education, whether it is full-time or distance, should also be basically the same, but they are implemented in special ways due to the specifics of the new form of education, the possibilities of the Internet information environment and its services. It should fit seamlessly into the system of continuing education. The process of distance education presents the Internet to participants as a new communication environment that generates new situations and relationships.

The main problem of developing effective methods of teaching a foreign language in a distance format is associated with the lack of readiness of teachers for promising changes in professional activity in the context of digital transformation of education. Effective distance learning of a foreign language with the help of educational digital technologies is impossible without the development of new models, as well as sufficient knowledge of appropriate

instrumental software. In this regard, the search for ways to develop teaching methods that meet the realities of modern education is relevant.

A review and analysis of the scientific literature on the subject of the study revealed the following contradictions between:

- the need for effective use of educational digital technologies in the distance learning process and the availability of a set of methods that would be able to determine the targeted functioning of these technologies. After all, we should not forget that the system of selected methods of activity leads to the guaranteed achievement of the objectives;

- between the established practice of training foreign language teachers, which does not adequately ensure the formation of appropriate skills in the field of effective use of information technologies that allow them to teach effectively in a distance format.

The need to resolve these contradictions determined the problem of my research.

Keywords: digitalization of education, didactic principles, teaching methods, distance format, digital technologies in education.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ПРИЁМЫ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В ДИСТАНЦИОННОМ ФОРМАТЕ

Ирина Лапина

Ст.преподаватель, Карагандинский Университет Казпотребсоюза, г. Караганда,
Республика Казахстан

В методическом плане цифровизация системы образования базируется на обновлённых образовательных стандартах, основываясь на компетентностном подходе. Цифровизация образования подразумевает автоматизацию управления образовательным процессом вместе с повышением уровня цифровой грамотности его субъектов, совершенствование электронного обучения и цифрового образовательного контента. В условиях цифровизации для преподавателя важным является умение эффективно использовать новые информационные технологии для решения конкретных учебно-методических задач. Таким образом, возникает необходимость анализа методов обучения, в частности иностранному языку, применяемых для обучения в традиционном формате с целью определения их эффективности при использовании в обучении с применением технологий.

Дидактические принципы организации учебного процесса в любой форме обучения, будь то очная или дистанционная, в основе своей также должны быть теми же, но реализуются они специфичными способами, обусловленными спецификой новой формы обучения, возможностями информационной среды Интернета, ее услугами. Она должна органично вписываться в систему непрерывного образования. Интернет представляется участникам процесса дистанционного образования в качестве новой коммуникационной среды, которая порождает новые ситуации и отношения.

Основная проблема разработки эффективных методов обучения иностранному языку в дистанционном формате связана с недостаточной готовностью педагогов к перспективным изменениям профессиональной деятельности в условиях цифровой трансформации образования. Эффективное дистанционное обучение иностранному языку с помощью образовательных цифровых технологий невозможно без разработки новых моделей, а также достаточного владения соответствующими инструментальными программными средствами. В этой связи актуален поиск путей разработки методов обучения, отвечающих реалиям современного образования.

Обзор и анализ научной литературы по теме исследования позволили выявить следующие противоречия между:

- необходимостью эффективного использования образовательных цифровых технологий в дистанционном учебном процессе и наличием совокупности методов, которые бы смогли определить целевое функционирование этих технологий. Ведь именно система отобранных способов деятельности прокладывает путь к гарантированному достижению поставленной цели;

- между сложившейся практикой подготовки преподавателей иностранного языка, не обеспечивающей в должной мере формирование у них соответствующих навыков в области эффективного использования информационных технологий, позволяющих им эффективно обучать в дистанционном формате.

Необходимость разрешения данных противоречий определили проблему моего исследования.

Ключевые слова: цифровизация образования, дидактические принципы, методы обучения, дистанционный формат, цифровые технологии в обучении.

2 - СЕКЦИЯ
БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕР МЕН
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

EDUCATIONAL RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

ТОЛЫҚТЫРЫЛҒАН ШЫНАЙЫЛЫҚТЫ ФИЗИКАНЫ ОҚЫТУДА
ҚОЛДАНУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛЕРІ

Арымбеков Бекен Сагатбекович

Профессор, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Almaty, Kazakhstan.

Кіріспе: Толықтырылған шынайылыққа негізделген білім беру қосымшаларының әртүрлі түрлерін енгізу үрдісі әлемде оның қолданушылар санының тұрақты өсуі және олардың оқушылардың оқу жетістіктеріне қатысты тиімділігі туралы жарияланымдарға байланысты осы саладағы эксперименттік зерттеулердің қажеттілігі артып келеді. Толықтырылған шынайылық бойынша оқу құралдарын педагогикалық сараптауда инновациялық оқу құралдарын қолданудың нақты тиімділігін бағалау үшін эмпирикалық деректердің болмауы кедергі келтіреді. Зерттеудің мақсаты көрнекі дағдыларды қалыптастыру үшін толықтырылған шынайылықпен құралдарды пайдаланудың тиімділігін бағалау.

Әдістер: Зерттеу пилоттық эксперимент ретінде ұйымдастырылды: бақылау тобы қағазға басып шығарылған қадамдық эскиз нұсқаулығынан көшіру арқылы физикалық құбылыс салуды үйренді, ал эксперименттік топ оны авторлық толықтырылған шынайылық маркер қосымшасы арқылы орындады. Оқыту нәтижелері ретінде орындалған эскиздердің сапасы (нақты және бір аптаға кейінге қалдырылған), субъективті түрде қабылданған шаршау және когнитивтік жүктеме деңгейлері қарастырылды. Тәжірибе нәтижесінің сапасын физикадан арнайы білімі бар сарапшы бағалады. Шаршау және когнитивтік жүктеме деңгейлері өзін-өзі бағалау шкаласы арқылы бағаланды. Бастапқы нәтижелер оқушылардың тесті және жұптастырылған оқушылардың тесті арқылы талқыланды. Өзін-өзі бағалау шкалаларының сенімділігі Кронбахтың альфа коэффициенті арқылы бағаланды. Экспериментке орта мектептің 375 оқушысы өз еріктерімен қатысты.

Нәтижелер: Алынған нәтижелер толықтырылған шынайылық нұсқаулығы мен қағаз нұсқаулығын пайдалану арқылы жасалған физикалық құбылыс зерттеу тәжірибесінің баламалылығын көрсетті. Сондай-ақ субъективті қабылданатын шаршау, ішкі және сыртқы когнитивті жүктеме деңгейлері екі топта да салыстырмалы болғанымен, сәйкес жүктеме толықтырылған шынайылық қолданбасын пайдаланатын топта жоғары болды ($p=0,007$).

Қорытынды: Зерттеу барысында алынған нәтижелер толықтырылған шынайылық технологиясын пайдалана отырып, оқулықтарды бағалаудың сараптамалық критерийлерін әзірлеуге ықпал етеді. Мұндай критерийлер қазірдің өзінде эквиваленттіліктің болуын және одан да жақсысы оқытудың басқа құралдарымен және әдістерімен салыстырғанда оқушылардың оқу жетістіктерінің жоғарылауын, сонымен қатар тез жалығу факторының төмендеуін және сәйкес танымдық жүктемелердің жоғарылауын қамтиды.

Түйінді сөздер: толықтырылған шынайылық, білім беру технологиялары, эксперименттік әдіс, оқыту, көрнекі дағды, когнитивті жүктеме.

КРЕАТИВТІ КОММУНИКАЦИЯ НЕГІЗДЕРІ

Дүсіпбаева Қарлығаш Советқанқызы

Филол.ғыл.канд, Teaching professor, M.S. Narikbayev KAZGUU University, Астана,
Қазақстан

Креативті коммуникация – жыл сайын өсіп, дамып келе жатқан сала. Бұл – дизайн, маркетинг, психология және технология сияқты элементтерді біріктіретін өнер мен ғылымның қоспасы. Мақсаты адамның назарын аудару және шабыттандыру болып келеді. Қазіргі таңда өмірдің кез келген саласында креативті, креативтілік терминдері қолданылады, шындығында, креативті, креативтілік – шығармашылықпен тығыз байланысты ми күшінің көрінісі. Креативтілік көбінесе шарасыздық кезінде, тоқырау уақытында пайда болады. Мамандар өз ісіне өзгеше, жаңаша көзқараста қарауға тырысады. Жаңа дүниені, ерекше амалдарды креативті сөзімен беруге талпынады. Бұл сөз ағылшын тілінен еніп, қазіргі кезде термин ретінде орнықты. Креатив сөзі қазақ тілінде шығармашылық сөзімен сәйкес қолданыла келе ол сөзді ығыстырып шығарды. Өйткені заман дамуына байланысты өмірдің бар саласына шығармашылық амалдар қажет болды. Әсіресе технологияда. Сенімді болу мақсатында да креатив сөзі жиі қолданылып, өмір сапасының көрсеткішіне айнала бастады. Осындай өзгерістер ағысында адамдардың қарым-қатынас жасауы қарқын алды. Зерттеу жұмысының мақсаты – креативті коммуникацияның негіздерін анықтай отырып, қарым қатынас жасаудың, ойды жеткізудің тың үлгілерін ұсыну. Осы орайда креативті сөзінің анықтамасын коммуникация терминімен ұштастыра қарау, «Qazaq orator» оқу орталығының оқушылары мен тыңдармандарына, Maqsut Narikbayev University студенттеріне бақылау жасау, түрлі урокшоптардағы коуч, тренера, спикерлердің сөздеріне талдау жасау міндеті қойылды. Зерттеу нысаны ретінде Астана қаласының оқушылары, студенттері, коучтар, спикерлер, тренерлер алынды. Зерттеу әдістерінен бақылау, сауалнама, сұхбат алу, сапалық стратегия қолданылды. Зерттеу жұмысы барысында алдымен креативті коммуникация терминіне теориялық анықтама беріліп, түрлі ғалымдардың еңбектеріне шолу жасалды. Студенттер креативті коммуникацияны өз ғылыми жұмыстарының зерттеу нысанына айналдырып, түрлі конференцияларда баяндама жасады. Креативті коммуникацияны жүзеге асырушы тұлға креатор. Креатордың құралы – түрлі триггерлер. Креатор қандай тұлға? Креатор адам әрекет етуші тұлға, сөйлеуші тұлға, тыңдай білетін тұлға, ойыншы тұлға болуы керек. Креативті коммуникацияны дамытушы құрал – мидың күші, креативті ойлау, креативтілікті дамытатын ақыл-ой мен санаға арналған түрлі ойындар.

Тірек сөздер: креативтілік, коммуникация, креатор, триггер, тіл, ой, сөз.

FUNDAMENTALS OF CREATIVE COMMUNICATION

Dyusupbayeva Karlygash

Candidate of Pedagogical Sciences, Teaching professor, M.S. Narikbayev KAZGUU
University, Astana, Kazakhstan.

Creative communication - is the sphere which grows and develops annually. Moreover, it is a combination of creative art and science, connected with elements such as design, marketing, psychology and technology. The paramount objective is to inspire the listener and get his maximum attention. In contemporary industries, creativity has become ubiquitous, serving as

an important concept to the development of relationship between human intellect and the arts .Creativity usually occurs in the state of recession, slowdown and desperation.

Specialists regularly try to find the new ways of looking at their work from different perspectives . They seek an opportunity to share their innovations as creative as possible, including the new ways of working. This word was a cognate and today it is used as a term. The word “creativity” used to be a twin of the word “art” in Kazakh language, however, eventually as it became more familiar among speaker, the word “creativity” stayed. The reason behind this is that in this fast-growing century, all life spheres require an artistic point of view and imaginative ways of solving problems.. Especially, technology. And the word “creative” was used more often with the goal of being certain and confident in the meaning, this is how it became index of the life quality. in this temp, the crowd easily and intensively started to use this term in every day relationships. The primary aim of this research - to introduce new ways of conveying the thoughts and developing relations, while finding out the basics of creative communication. (roots). The major intention is to show how the definition of the word creativity is interdependent with communications. Another main duty is to observe the students and listeners of “Qazaq orator” education center, “Maqsut Narikbayev University” students and analyzing the speech of various coaches, speakers and trainers. The chosen variables of the research are school and university students of Astana, speakers and public orators. Research methods like Experiments, surveys, interviews, content analysis and participant observation were used in the process. During the work, initially the definition for the term “creative communication” was done and the examples of scholars were discerned. Therefore, students turned creative communication into their own research projects and presented it to some conferences.

The persona who is implements the whole process of creative communication is the creator. and his main tools - different triggers. How one might characterize the creator’s persona? This individual is proactive, outstanding speaker and an exceptional member of society. The tool for improving the creative communication is to use the full ability of hum an brain, think creatively and in addition, playing intellectual games.

Key words: creativity, communication, creator, trigger, language, mind, word.

ФРАНЦУЗ ТІЛІН ОҚЫТУДА МИ БӨЛШЕКТЕРІМЕН БАЙЛАНЫСТЫ КЕСТЕЛІ ӘДІСТЕР

Сауле Дошжанова

Француз тілінің оқытушысы, магистр 2 professionnel en français langue étrangère et seconde, Тіл, лингвистика және әдебиет кафедрасы, Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан

Бәріміз білетіндей, біздің миымыз 4 түрлі бөлікке бөлінеді: маңдай бөлігі, париеталь(төбе), желке(шүйке) және самай бөлігі. Сыртқы әлемнен білім, іс-әрекет және есте сақтауда және үйренерде әр бөліктің өз үлесі бар. Бұл идея мидағы әр нейрондық байланыстың әрекеттерін қайталай отырып, бізді белгілі бір жолмен жұмыс істеуге әкеледі. Сондай-ақ бұл идея маған мидың құрылымын қолдану бізге тіл үйренуде пайдалы болады деген ой туғызды. Біз әрқашан табиғатты мысалға келтіреміз, мысалы араның ұяларын көреміз, біріне-бірі жалғанған ғимараттар саламыз, құмырсқа илеуі, метро қазамыз. Өз басым миға қарап, оның тіл үйрену жолдарына қатысы бар деген ой келеді. Сол себепті де, соңғы сабақтарымда 4-ке бөлінген бетті қолдануды бастадым. Әр бөлік мидың бір бөлігіне және оның жұмысына сәйкес келеді. Мысалы, қағаздың жоғарғы сол бөлігі, маңдай бөлігі сияқты, пайымдауды, жоспарлауды және қозғалысты

көрсетеді. Бұл сөйлемдер мен тапсырмалардың мысалдары келетін сабақтағы лекция жоспарына ұқсайды.

Жоғарғы оң бөлігі стимулдық қабылдауға жауап береді, төбе бөлімі сияқты. Бұл кітаптағы берілген бет немесе құжаттың сөздік қорына сәйкес келеді.

Астыңғы сол жақ көру қабілетіне жауапты шүйде миды көрсетіп тұрады. Ал тіл үйренуде, бұл - француз тілін үйренудегі күрделі грамматикалық құрылымдарды анық және көрнекі түрде түсіндіретін грамматикалық кестелер.

Ал беттің соңғы астыңғы оң жақ бөлігі самай бөлігіне сәйкес келеді - есту мен мидағы есте сақтауды қабылдау және анықтау. Беттің бір бөлігі көбінесе күнделікті өмірде қажет және тез жатталуы керек қосымша сөздік үшін қалдырылған және оны тез есте сақтау керек, сондықтан да оның көрнекі формасы өзгеріп тұрады және сөйлемдерінің өте нақты формалары болуы мүмкін.

Түйін сөздер: тіл үйрену, ми бөлімдері, тіл үйренуге арналған кесте әдісі, француз тілін үйрену

TABLE METHODS IN ASSOCIATION WITH THE LOBES OF THE BRAIN IN TEACHING OF FRENCH

Saule Dochshanova

French Language Instructor, Master 2 professionnel en français langue étrangère et seconde,
Department of Language, Linguistics, and Literature, Nazarbayev University, Astana,
Kazakhstan

As we know, our brain is divided into four different parts, frontal lobe, parietal lobe, occipital lobe and temporal lobe. Each part makes its own contribution in learning and acquiring new knowledge, actions, and memorization from the outside world. This idea makes us work in a certain manner, repeating the actions of each neuron connection in our brain. This idea made me think that the use of the structure of our brain can be helpful in language learning. We always take examples from nature, for example, we see beehives, we build buildings connected to each other, we see anthills, we dig metros. For me personally, I see the brain and think it can be related to the way we learn languages.

That's why in my recent teaching, I started using a page divided into four parts. Each part responds to the part of the brain and association of the work of each lobe.

For example, the first top left part is representing reasoning, planning, and movement as the frontal lobe actions in the brain would. This relates to the plan of the lecture in class where the examples of the sentences and tasks are given.

The top right part represents perception of stimuli as the parietal lobe in the brain would. This relates to the vocabulary part of the given document or page in the book that is related to the work of the top right section of the page.

The bottom left part is representing the occipital lobe which works mostly for the vision in the brain. And for the language learning, it is the grammar tables clearly and visually explaining the difficult grammar structures in the French learning.

And the last bottom right part of the page matches the temporal lobe – perception and recognition of hearing and memory in the brain. This part of the page is left for the extra vocabulary needed mostly in everyday life and that has to be remembered quickly that's why its visual form varies and could have very specific forms of the sentences.

Key words: language learning, brain lobes, table method of language acquisition, French learning

ЗАҢ ТЕРМИНДЕРІ САЛАЛЫҚ ТЕРМИНТАНУДЫҢ НЫСАНЫ

Есімсейтов Бауыржан Рақымжанұлы

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы жанындағы Құқық қорғау органдары академиясы, филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Astana, Kazakhstan.

Кіріспе. Қазақстандағы тіл саясаты бағыт-бағдары қалыптасқан, жүйеленген, стратегиялық жоспар бойынша дамып келе жатқан процесс.

Қазақстан Республикасындағы тіл саясатын іске асырудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының міндеттерінің бірі - Салалық терминологияны дамыту. Аталған бағдарламада «Проблема. Белсенді қолданылып жүрген салалық кірме терминдерді ұлттық терминдік жүйеге енгізу қағидаттарын ұстану, ұлттық терминжасау жолдары мен нақты заңдылықтарын айқындау, терминдерді бекіту және бекітілген терминдерді насихаттау арқылы ұлттық терминологиялық жүйені біріздендіру аса маңызды» [1, 3] деп көрсетілген.

Әдістеме және зерттеу әдістері. Салалық термин - белгілі бір салаға тән, сол саланың арнаулы мәтіндерінде кездесетін терминдер.

Бақылау мен талқылау. Салалық терминологияның бағдарламада көрсетілген жылдар аралығындағы дамуы төмендегідей сипатталады.

Білім мен өндіріс саласы бойынша 270-тен астам терминологиялық сөздік жарық көрген. А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының мәліметі бойынша,

Мемлекеттік тілде қалыптасқан терминқор 330000 бірлік,
қазақ тілінде баламасы жоқ шеттілдік терминдер – 33479,
ұлттық тіл негізінде игерілген терминдер – 6317,

ұлттық тіл ресурстарын пайдаланып, әрі шеттілдік элементтерді сақтап жасалған аралас терминдер - 293204 бірлікті құрады.

Нәтижелер. Құқықтық мәтіндерде қолданылатын атау сөздер заң саласының салалық терминдері жүйесін құрайды. Арнайы салалық мәтінде дұрыс түсіндірілген термин - тілдің кәсіби дамуына, ғылым тілінің қалыптасуына, оқырманның мәтіндегі ойды дұрыс қабылдауына көмектеседі, себебі заң мәтіндері басқа мәтіндерден заңдық күші және міндеттеу қызметімен ерекшеленеді.

Ұлттық терминтануды дамытуда тілшілер мен сала мамандары біріге отырып, білім салалары бойынша салалық термин сөздіктер жасап, оларды үнемі жаңартып отыруы қажет. Себебі Салалық термин сөздігі: 1. Білім алушының коммуникативті білімін толықтырады. 2. Негізгі терминдерді бекітуге және түсінуге мүмкіндік береді.

Құқық саласындағы білім алушылардың ғылыми зерттеу жұмыстары мемлекеттік тілде жазылуына басымдылық беру керек. Себебі Ғылымның мемлекеттік тілде жазылуы ғылыми пәндер терминтануын жүзеге асыру ғылымның концептуалды аппаратының дамуына жол ашады. Ғылыми түсінік сол саланың арнаулы терминдермен белгіленеді. Терминдер негізгі ғылыми тілді құрайды.

Қорытынды.

Терминтану жүйесінің қалыптасу деңгейі сол ғылым саласының қаншалықты дәрежеде дамып отырғанының көрсеткіші. Сонда дамыған ғылымның терминтану жүйесі жетілген болып шығады.

LEGAL TERMS ARE A FORM OF INDUSTRY TERMINOLOGY

Esimseytov Baurzhan Rakymzhanuly

Candidate of philological sciences, associate professor, Academy of Internal Affairs
Bodies under the General Prosecutor's Office of the Republic of Kazakhstan, Astana,
Kazakhstan

Introduction. Language policy in Kazakhstan is a process formed, systematized, developing according to a strategic plan.

One of the objectives of the state program for the implementation of language policy in the Republic of Kazakhstan for 2020 – 2025 is the development of industry terminology. In this program, "The problem. It is extremely important to adhere to the principles of including actively used industry terms in the national terminology system, to determine the ways and specific patterns of formation of national terminology, to unify the national terminology system by consolidating terms and promoting approved terms" [1, 3].

Methodology and methods of research. An industry term is a term specific to a particular industry, found in special texts of this industry.

Observation and discussion. The development of industry terminology over the years specified in the program is described as follows.

More than 270 terminological dictionaries in the field of education and production have been published. According to the A. Baitursynov Institute of Linguistics,

Terminology that has developed in the state language of 330000 units,

Foreign terms that do not have an equivalent in the Kazakh language - 33479,

Mastered terms based on the national language - 6317,

Mixed terms with the use of national language resources and the preservation of foreign language elements amounted to 293204 units.

Results. Nominal words used in legal texts form a system of industry terms of the legal industry. The term correctly interpreted in a special branch text contributes to the professional development of the language, the formation of the language of science, the reader's correct perception of the thoughts in the text, since legal texts differ from other texts by legal force and binding activity.

In the development of national terminology, correspondents and industry specialists should jointly create industry terminological dictionaries by branches of knowledge and constantly update them. Because the dictionary of industry terms: 1. complements the student's communicative knowledge. 2. Allows you to consolidate and understand the basic terms.

Priority should be given to writing research papers of students in the field of law in the state language. Because the writing of science in the state language, the implementation of the terminology of scientific disciplines, opens the way to the development of the conceptual apparatus of science. Scientific understanding is denoted by special terms of this field. Terms make up the main scientific language.

Conclusion.

The level of formation of the terminology system is an indicator of the extent to which this field of science is developing. Then the system of terminology of a developed science turns out to be mature.

ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Куребаева Гульжаухар Ахметовна

Филол.ғыл.канд, доцент, Әлихан Бөкейханов университеті, Семей, Қазақстан

Мусатаева Июнгиль Сулжановна

Филол.ғыл.канд, доцент, Семей медицина университеті, Семей, Қазақстан

Куребаева Гульнара Ахметовна

Педагогика магистрі, Шәкәрім университеті, Семей, Қазақстан

Білім беруде цифрлық технологияларды қолданудың келесі формалары бөлінеді: аралас оқыту, қашықтықтан оқыту және жаппай ашық онлайн курстар. Жоғарыда аталған формалардың әрқайсысының оқу-тәрбие процесіне интеграциялануының өзіндік ерекшеліктері бар.

М.Воршердің айтуынша, шет тілдерін оқытуда цифрлық технологияларды қолданудың үш негізгі кезеңі бар: бихевиористік, коммуникативті және интеграциялық. Қазіргі уақытта презентация-тренинг-бақылау принципі бойынша оқыту және студенттердің коммуникативтік шеберліктерін дамыту өзгерістерді қажет етеді. Сондықтан интеграциялық кезең 21 ғасырдағы білім беру үрдісінде өзінің лайықты орнын алды.

Шетел тілінде білім берудегі интеграция деп цифрлық ресурстарды пайдалануға негізделген төрт дағдыны дамытатын тиімді оқыту тәсілдерінің үйлесімді комбинациясын айтамыз. Дидактикалық тұрғыға сәйкес ақпараттық білім беру ортасын құру үшін дәстүрлі және цифрлық оқытудың үздік әдістерін интеграциялау тілдік білім берудің тиімділігін айтарлықтай арттыруы мүмкін.

Тепе-теңдікті сақтау оқу үдерісінде компьютерлік құралдарды пайдаланудың психологиялық-педагогикалық мәселелерін шешуге және оның негізгі әдістемелік принциптерін сақтай отырып, дәстүрлі оқытуды оңтайландыруға мүмкіндік беретінін атап өткен жөн.

Оқу процесіне цифрлық ресурстарды енгізу дәстүрлі әдістермен мүмкін емес оқу жұмысының көптеген жаңа түрлерін тудырды. Оларды қолдану оқу-тәрбие процесінің ұйымдастыру-әдістемелік формаларын толығымен өзгертеді. Осының барлығы жинақталған білім беру үдерісінің шарттарын әрбір оқушының жеке ерекшеліктерімен үйлестіруге және оңтайландыруға қабілетті цифрлық технологияларды дәйекті, кешенді қолдануға негізделген оқытудың жаңа үлгілерін жетілдіру сатысында тұрмыз деп айтуға негіз береді.

Білім берудің цифрлық трансформациясы оқытуды ұйымдастырудың әдістемелік үлгілерін жаңартуды көздейді. Цифрлық ресурстар арқылы тілдерді үйрену кезіндегі қиындықтарды анықтау үшін біз Google сауалнамасын жүргіздік.

Сауалнама нәтижелері бізге тілдерді оқытудың әдістемелік жүйесін жетілдіру қажеттілігін айқын көрсетеді, өйткені респонденттердің 50%-ы цифрлық ресурстарды оқытудың тиімді әдісі ретінде қарастырады, ал қалған респонденттер дәстүрлі оқыту түрлеріне басымдық береді.

Респонденттердің 60% көпшілігінің пікірінше, тілді табысты меңгерудің алғышарттары сапалы мазмұн, мұғалімнің кері байланысы және мінсіз оқыту әдістері болып табылады, бұл біздің зерттеу тақырыбының өзектілігін тағы бір рет растайды. Мұғалімнің цифрлық құзыреттілігі мен заманауи цифрлық технологиялардың қолжетімділігі студенттер үшін аз емес.

Кілт сөздер: тілдік құзыреттіліктер, тілді оқыту әдістемесі, білім беруді цифрландыру, цифрлық білім беру ресурстары, тілдік оқыту сапасын арттыру.

ON THE EFFECTIVENESS OF DIGITAL RESOURCES IN LANGUAGE EDUCATION

Kurebayeva Gulzhaukhar Akhmetovna

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Alikhan Bukeikhanov University, Semey, Kazakhstan

Musataeva Iyungul Sulzhanovna

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Semey Medical University, Semey, Kazakhstan

Kurebayeva Gulnara Akhmetovna

Master of Education, Shakarim University, Semey, Kazakhstan

The following forms of application of digital technologies in education are distinguished: blended learning, distance learning and mass open online courses. Each of the above-mentioned forms has its own features of integration into the educational process.

According to M. Warschauer, three main stages of the use of digital technologies in teaching foreign languages are identified: behavioral, communicative and integration. Currently, teaching on the principle of presentation–training–control and the development of students' communication skills requires changes. Therefore, the integration stage has taken its rightful place in the educational process of the 21st century.

By integration in foreign language education, we mean a harmonious combination of effective teaching approaches that develop four skills based on the use of digital resources. The integration of the best methods of traditional and digital learning for the formation of a didactically appropriate information educational environment can significantly increase the effectiveness of language education.

It is important to note that maintaining a balance will allow solving the psychological and pedagogical problems of using computer tools in the educational process and optimizing traditional teaching while maintaining its basic methodological principles.

The introduction of digital resources into the educational process has given rise to many new types of educational work that were impossible with traditional methods. Their use completely changes the organizational and methodological forms of the educational process. All this together gives reason to say that we are all at the stage of improving new learning models based on the consistent, integrated use of digital technologies that can harmonize and optimize the conditions of the educational process with the individual characteristics of each student.

The digital transformation of education involves updating the methodological patterns of the organization of education. To determine the complex of problems when learning languages through digital resources, we conducted a Google survey.

The survey results clearly demonstrate to us the need to improve the methodological system of language teaching, as 50% of respondents consider digital resources as an effective way of learning, while the rest of respondents prefer traditional forms of learning.

According to the majority of 60% of respondents, the prerequisites for successful language proficiency are high-quality content, feedback from the teacher and perfect teaching methods, which once again confirms the relevance of the topic of our research. The digital competence of the teacher and the availability of modern digital technologies are of no small importance for students.

Keywords: language competencies, language teaching methodology, digitalization of education, digital educational resources, improving the quality of language training.

ОБ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ В ЯЗЫКОВОМ ОБРАЗОВАНИИ

Куребаева Гульжаухар Ахметовна

доктор филол. наук, доцент, университет Алихана Букейханова, Семей, Казахстан

Мусатаева Июнгүл Сулжановна

кандидат филол. наук, доцент, Медицинский университет Семей, Семей, Казахстан

Куребаева Гульнара Ахметовна

Магистр педагогики, Университет Шакарима, Семей, Казахстан

Выделяются следующие формы применения цифровых технологий в обучении: смешанное обучение, дистанционная форма и массовые открытые онлайн курсы. Каждая из вышеназванных форм имеет свои особенности интеграции в учебный процесс. Согласно М. Воршеру обозначены три основных этапа применения цифровых технологии в обучении иностранным языкам: бихевиористский, коммуникативный и интеграционный. В настоящее время обучение по принципу презентация–тренировка–контроль и развитие коммуникативных навыков обучающихся требует перемен. Поэтому интеграционный этап занял достойное место в образовательном процессе 21 века. Под интеграцией в иноязычном образовании мы подразумеваем гармоничное сочетание эффективных подходов в преподавании, развивающих четыре навыка, на основе использования возможностей цифровых ресурсов. Интеграция лучших методов традиционного и цифрового обучения для формирования дидактически целесообразной информационной образовательной среды способно существенно повысить эффективность языкового образования. Важно отметить, что соблюдение баланса позволит решить психолого-педагогические задачи применения компьютерных средств в учебном процессе и оптимизировать традиционное обучение при сохранении его базовых методических принципов. Внедрение цифровых ресурсов в образовательный процесс породило множество новых видов учебной работы, которые были невозможны при традиционных методах. Их использование полностью меняет организационно-методические формы учебного процесса. Все это в совокупности дает основание говорить о том, что все мы находимся на этапе совершенствования новых моделей обучения, основанных на последовательном, комплексном использовании цифровых технологий, способных гармонизировать и оптимизировать условия образовательного процесса с индивидуальными особенностями каждого обучающегося. Цифровая трансформация образования предполагает обновление методических закономерностей организации обучения. Для определения комплекса проблем, при изучении языков посредством цифровых ресурсов, мы провели Google опрос.

Результаты опроса отчетливо демонстрируют нам необходимость совершенствования методической системы обучения языкам, так как 50 % респондентов рассматривают цифровые ресурсы как эффективный способ обучения, а остальные респонденты отдают предпочтение традиционным формам обучения. По мнению большинства 60% респондентов предпосылками успешного владения языком является качественный контент, наличие обратной связи с педагогом и совершенная методика преподавания, что еще раз подтверждает актуальность темы нашего исследования. Немаловажное значение для обучающихся имеют цифровая компетентность педагога и доступность современных цифровых технологий.

Ключевые слова: языковые компетенции, методика обучения языкам, цифровизация образования, цифровые образовательные ресурсы, повышение качества языковой подготовки.

ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫС

Мүтәлі Әлия

п.ғ.к., доцент, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

Қадысқызы Айгүл

аға оқытушы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

Амренова Әйгерім

оқытушы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

Бұл зерттеу Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитетінің қаржыландыру аясында жүргізіледі (Грант № AP19676809)

Өртүрлі тілдік және мәдени ортадағы адамдар арасындағы мәдениетаралық қарым-қатынас мәселесі өзекті тақырыпқа айналуға. Мәдениетаралық қарым-қатынасқа назар аудару мәдени мәнмәтін арқылы студенттердің тілдегі қарым-қатынасының тиімділігін дамытуға бағытталған мәдениетаралық құзыреттілікті дамыту мәселесін шешумен байланысты. Тілдің мәдени өлшемдерін түсіну олардың ана тілі үйренетін тілден өзгеше адамдар тарапынан қалай қолданылатынын білу үшін қажет. Бұдан шығатын қорытынды: мәдениетті мәнді пайдалану үшін шет тілін оқыту мен үйрену үдерісіне бағытталуы қажет. Шет тілін оқытуда тіл мен мәдениеттің тығыз байланысына қарамастан, тілдік мәдениетаралық қарым-қатынас арқылы оқыту мақсаттарына кіріктірілмеген. Шет тілін үйренуде сөздің мағынасы қарым-қатынас үдерісімен тығыз байланыста болады. Осылайша, әлеуметтік өзара әрекеттесу лингвистикалық әңгімеден гөрі қарым-қатынас мақсатында шет тілін үйрену үшін өте маңызды. Шет тілін үйрену жеке тұлғаның дамуына үлкен әсер етеді. Тіл – ұлттың рухани іргетасы, ал мәдениеті – жинақталған тарих пен құндылықтар қоры. Кез келген шет тілін оқытуда басты назар әртүрлі елдер мен ұлттардың мәдениетіне аударылуы керек. Сонда ғана, оқытудың мазмұнында тілін үйреніп жатқан елдің әдет-ғұрпын, дәстүрін, тарихы мен әдебиетін пайдалана алады. Басқаша айтқанда, тілді мәдениетке сай материалдарды пайдалана отырып оқыту керек. Студенттер өз елінің өткені мен бүгінгі құндылықтарымен танысып қана қоймайды, сонымен қатар олардың оқуға деген ынтасы артады. Сондай-ақ, студенттер өз мәдениетін шет тілінің мәдениетімен салыстырған кезде, олар өз елінің мұрасын, тарихын, жетістіктері мен құндылықтарын түсінеді және мақтан тұтады.

Түйін сөздер: мәдениет, мәдениетаралық коммуникация, контекст, оқыту және үйрену, шет тілі.

INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Mutali A.K.

Candidate of Pedagogical Sciences, associate professor, L.N. Gumilyov Eurasian national university, Kazakhstan, Astana

Kadyskyzy A.

Senior lecturer, L.N. Gumilyov Eurasian national university, Kazakhstan, Astana

Amrenova A.N.

Lecturer, L.N. Gumilyov Eurasian national university, Kazakhstan, Astana

Acknowledgements. This research is funded by the Science Committee of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan (Grant no. AP19676809)

The problem of intercultural communication between people from different linguistic and cultural backgrounds becomes relevant topic. Orientation towards intercultural communication correlates with the solution of the problem of developing intercultural competence, aimed at developing the effectiveness of students in communicating in a language through a cultural context. Understanding the cultural dimensions of a language is necessary to know how they are applied by those whose native language is different from the one being learned. The implication is that culture must be integrated into foreign language teaching and learning for its meaningful use to take place. Despite the strong relationship between language and culture in foreign language learning, cultural learning has not been integrated into learning objectives. In learning a foreign language, the meaning of words determines the communication process. Therefore, social interaction is crucial in learning a foreign language for communication purposes rather than seeing it merely as linguistic conversation. Foreign language education is very influential in the development of individual person. A language is a nation's spiritual foundation, and its culture is the fund of cumulative history and values. The focus in teaching any foreign language should be on the culture of different countries and nations. Thus, the content of instruction might use the customs, traditions, history, and literature of the target country. In other words, language should be taught by using culturally relevant material. Not only will students become more acquainted with their own country's past and present values, but also, they will be more motivated to learn. Also, when students compare their own culture with that of the foreign language's culture, they become aware of and proud of their own country's heritage, history, achievements, and values.

Keywords: culture, intercultural communication, context, teaching and learning, a foreign language.

ҰЛТТЫҚ КОД ПЕН МНЕМОНИКАНЫҢ ЭТНОЭЛЕМЕНТТЕРІНЕ НЕГІЗДЕЛГЕН БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПТІ ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕРІН ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ

Самал Альдешова

Экономика және құқық факультетінің Оқу ісі жөніндегі декан орынбасары, аға оқытушы, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті,

Айман Мусаева

Экономика ғылымдарының кандидаты, Т.Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық өнер академиясы, Алматы, Kazakhstan

Айнур Канатова

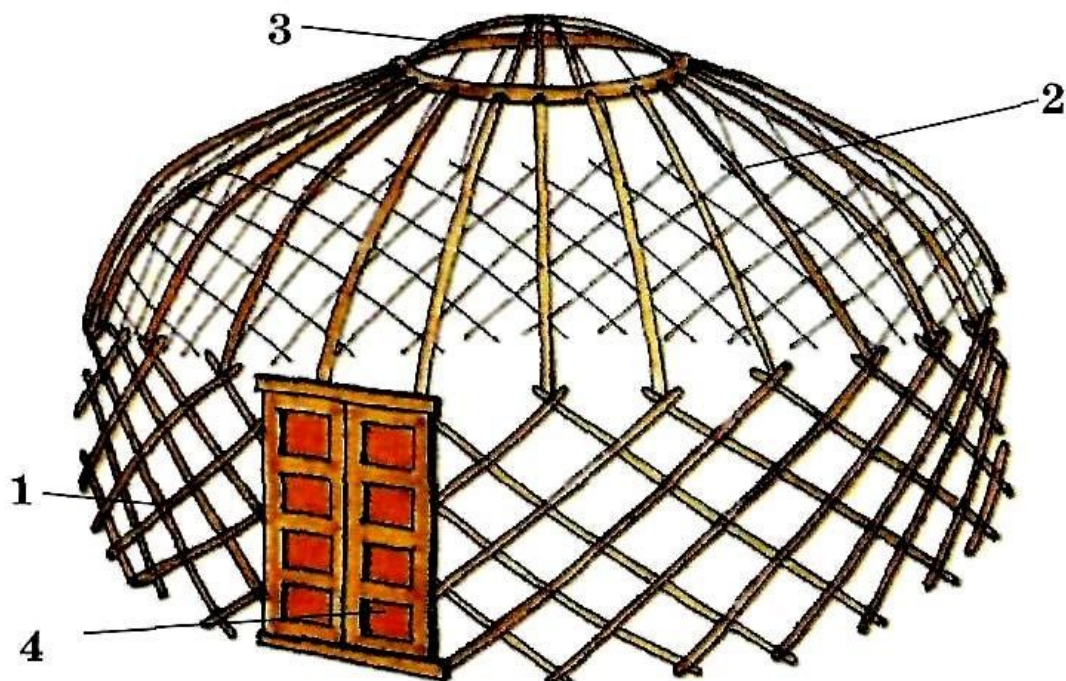
Магистр, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Атырау, Kazakhstan

Оқыту әдісі бірнеше қабілеттердің дамуына әсер етуі мүмкін, мысалы: ынтымақтастық, көшбасшылық, жауапкершілік, өзіне деген сенімділік, тәуелсіздік, шешім қабылдау қабілеті және қарым-қатынас дағдылары. Біз оқыту әдістерін таңдау, әзірлеу және қолдану әр орта үшін мәдениет, менталитет және ел тарихы сияқты ерекшеліктерге байланысты әр түрлі деп санаймыз.

Бұл мақалада қазақтың ұлттық дәстүрлеріне негізделген бухгалтерлік есепті оқытудың жаңа әдісін жасауға талпыныс жасалатын болады. Біз бұл әдісті шартты түрде «этно-бухгалтерлік есеп» деп атаймыз. Әдістемеде ұлттық код та пайдаланылады. Бірақ, бұл әдістеме киелі сандармен емес, қазақтардың ұлттық тұрғын үйі – киіз үймен байланысты. Киіз үйді біз құрылатын жаңа кәсіпорын ретінде ұсынамыз.

Осы Әдістеменің неғұрлым толық түсінігі үшін киіз үйдің құрылымын түсінеміз. Қазақ киіз үйі үш ағаш элементтен тұрады: қабырғаларды құрайтын «кереге» торлары;

күмбезді құрайтын «уық» тіректері, киіз үйдің төбесі, төбе терезесі, сондай – ақ «есік» (1-сурет).

Сурет 1 – Киіз үй құрылысы (1.Кереге, 2.Уық, 3.Шанырақ, 4.Есік)

Ғылыми мақалада жүргізілген зерттеу нәтижелері бойынша келесі қорытынды жасауға болады:

1. Бухгалтерлік есепті оқыту әдістемесінің мәселелері ғылыми қоғамдастықта белсенді зерттелуде. Өкінішке орай, көптеген зерттеулер дәріс, теле-дәріс, бейне-дәріс, презентация, практикалық, семинарлық, зертханалық сабақтар, қашықтықтан оқыту, электрондық оқулықтар және т.б. сияқты оқыту әдістерін қолдануға бағытталған.

2. Мақалада бухгалтерлік есепті оқытуда мнемоника элементтерін қолдану мәселелеріне ерекше назар аударылады. Мнемоника белгілі бір фактілерді немесе үлкен көлемдегі ақпаратты есте сақтауға көмектеседі. Мнемоника фактілерді есте сақтауға көмектеседі және заттардың реті маңызды болған кезде пайдалы. Бұл Бухгалтерлік есеп, Бухгалтерлік баланс баптары көп бухгалтерлік есепті зерттеу кезінде өте маңызды.

3. Әзірленген әдістеме бастауыш бухгалтерлерге, кәсіпкерлерге шағын кәсіпорынның бухгалтерлік есебін құру негіздерін қол жетімді түсіндіруден тұрады. Бухгалтерлік есеп шоттары мен бухгалтерлік баланстың бөлімдері Қазақ киіз үйінің құрылымына көшірілді. Сонымен, кереге-бұл баланс бөлімдері, уық тіректері және шаңырақтың бекіткіш-кергіш рейкалары-бухгалтерлік есеп шоттары. Олар шоттардың маңыздылығы мен мақсатына байланысты орналасқан.

Ұсыныстар білім беру орталығына клиенттерді одан әрі тартуға, компания табысын ұлғайтуға, білім беру қызметтері нарығында имиджді қалыптастыруға ықпал етеді.

Кілт сөздер: бухгалтерлік есеп, мнемоника, оқыту әдісі, киіз үй, есеп шоттары

ИНФОРМАЦИОННЫЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Алтынай Мухамбедьярова

Доктор политических наук, профессор кафедры «регионоведение и международные отношения» Университета «Туран», Астана, Казахстан

Образование в настоящее время развивается на новых методологических основаниях, которые в науке определены как новая гуманистическая парадигма. Согласно одному из современных определений, образование есть специальная сфера социальной жизни, создающая внешние и внутренние условия для развития личности.

Тенденции развития образовательных технологий напрямую связаны с гуманизацией образования, способствующей самоактуализации и самореализации личности. Сегодня изменилось отношение к инновационным методам, к новаторству вообще. Появилась возможность реализации любых эффективных методов и форм обучения. Педагогическая технология – главный фактор успеха в работе педагога. XXI век ознаменовался новым этапом в развитии общества, связанным с формированием информационной культуры. Инновационные технологии в образовании не только повышают эффективность обучения и воспитания личности, они направлены на подготовку высококвалифицированных специалистов, получивших фундаментальные и прикладные знания.

Инновационная деятельность образовательной сферы направлена на решение следующих задач:

- создание условий для получения полноценного образования без каких-либо ограничений;
- создание необходимой адаптивной среды в образовательном учреждении посредством укрепления учебно-материальной базы учреждений;
- обеспечение индивидуального образовательного сопровождения на основе инклюзивных подходов;
- создание условий для получения образования в различных вариативных условиях.

Внедрение инновационных технологий в профессиональную подготовку будущего специалиста является необходимым элементом формирования основ профессионализма. Инновационные технологии в профессиональном образовании способствуют повышению качества обучения. Инновации в деятельности системы профессионального образования – это совокупность новых знаний, подходов и технологий для получения результата в виде услуг образования. Инновационные педагогические технологии в образовании играют существенную роль и предполагают взаимосвязанную деятельность преподавателя с обучающимися и студентами. Главной целью инновационных технологий образования является подготовка человека к жизни в постоянно меняющемся мире. Сущность такого обучения состоит в ориентации учебного процесса на потенциальные возможности человека и их реализацию. В профессиональной деятельности применяются самые различные педагогические инновации. Одной из таких инноваций являются информационно-коммуникационные технологии.

Таким образом, главной целью инновационных технологий образования является подготовка человека к жизни в постоянно меняющемся мире. Сущность такого обучения состоит в ориентации учебного процесса на потенциальные возможности человека и их реализацию. Образование должно развивать механизмы инновационной деятельности, находить творческие способы решения жизненно важных проблем, способствовать превращению творчества в норму и форму существования человека.

Следует заметить, что наиболее востребованными и эффективными в настоящее время являются следующие технологии:

1) интерактивные технологии, позволяющие:

- во-первых, наладить контакт со сверстниками в группе и со взрослыми;
- во-вторых, позволяет включаться в учебный процесс;
- в-третьих, помогает создать в группе различные учебные ситуации (при этом учитываются индивидуальные особенности), для решения которых можно использовать различные варианты.

2) дистанционные технологии.

Ключевые слова: образование, гуманизация, инновационные технологии, интерактивные технологии, дистанционные технологии.

SMART БАҒДАРЛАМАЛАР АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚ-ОРЫС-АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІН САЛЫСТЫРА МЕҢГЕРТУ

Иматаева Айгуль Жангельдиевна

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, «Филология және журналистика»
кафедрасы, Филология магистрі, Taraz, Kazakhstan.

«Адамзат ақыл-ойы талай ғажайыптарды ойлап тауып жатыр. Алда ғаламат жаңалық ашылары сөзсіз. Дегенмен адамзаттың ең ұлы жаңалығы – жазу. Қазіргі заманда орта, жоғары оқу орындарының білім беру қызметіне тек білім беру, тәрбиелеу ғана емес, сонымен қатар мемлекеттің интеллектуалдық капиталын инновациялық жұмыстар арқылы қалыптастыру да енеді. Білімнің, ғылымның және өндірістің үштұғырлы қағидалары қазақстандық оқу орындарының оқытудың зерттеу моделіне көшу жолдары арқылы жүзеге асырылады. Үштұғырлы тіл туралы идеяның негізі Қазақстанды бүкіл әлем халқы жоғары білімді мемлекет ретінде тану болса, осы бағытта балабақшадан бастап жоғары оқу орындарында, тіпті кейбір мемлекеттік, жекеменшік мекемелерде де үш тілде білім берудің тиімді жүйесін дамыту бойынша жоспарлы жұмыстар жүргізілуде.

Бүгінгі таңда оқытудың жаңа техникаларын пайдалану - өмір талабы. Жалпы «XXI ғасыр инновация мен индустрияның заманы». Қазіргі кезеңде бұрынғы дәстүрлі болған қалыпты сабақ беру әдісін жаңа мазмұнда ұйымдастыру және жаңа технологияны пайдалана отырып түрлендіру - уақыт талабы. Өйткені бүгінгі қоғамдағы өзгерістермен бірге білім беру жүйесі сабақтың жүргізу барысына жаңа талап, жаңа міндет алып келді. Инновация өздігінен пайда болмайды, ол- ұжымның шығармашылықпен зерттеулері мен ізденістерінің озық педагогикалық тәжірибелерінің нәтижелері. Инновация ағылшын тілінде жаңаны енгізу, жаңаша бастау деген мағынаны білдіреді. Бұл мағынаға тереңінен бойласақ оның ауқымды астарында ғылымның жетістіктері мен озық тәжірибеге негізделген техника мен технологияларды және еңбекті ұжымдастыру мен басқару салаларындағы жаңалықтарды өмірге енгізу болып табылады. [1,18]

1. Сердәлі өміріндегі сол бір шақты уақыт, ірілі-ұсақты көп оқиғасымен, қуаныш-қайғысымен қалың қымтады. /Т.Ахтанов Махаббат мұңы/

А время шло своим чередом, большими и малыми заборами, горстями и радостями оно старательно стерло эти страницы в жизни Серали. /Т. Ахтанов. Печаль любви/

2. Соғыста жұрт шығарған төрт-бес әні жақсы қабылданыпты.

Написанные им на фронте несколько песен были хорошо приняты, но он понял что нашел свой путь.

Міне, осы мысалдарда «қалың қымтады», «жақсы қабылданыпты» сөз тіркестерін жеке-жеке сөз тұлғасы бойынша қарастырсақ сын есім болса, ал орыс тілінде сөзбе сөз аударылып «старательно», «хорошо» үстеулері арқылы берілген.

Келесі кезекте **жіктеу есімдіктерін, жіктік жалғауларды** үш тілде салыстырайық.

Қазақ тілінде	Орыс тілінде	Ағылшын тілінде	Қазақ тілінде	Орыс тілінде	Ағылшын тілінде
жекеше			көпше		
Мен студент+пін	Я студент+0	I am a student+0	Біз студент+піз	Мы студент+ы	We are student+s
Сен студент+сің	Ты студент+0	You are student+0	Сендер студент+сің+дер	Вы студент+ы	You are student+s
Сіз студент+сіз	Вы студент+0		Сіздер студент+сіз+дер		
Ол студент+0	Он(она) студент+0	He(she) is a student+0	Олар студент+тер	Они студент+ы	They are student+s

Кестеде келтірілген мысалдардан ағылшын-орыс тілдерінде жіктеу есімдіктері зат есімдермен тіркескенде жекеше және көпше түрінде ұқсастықтарды байқауға болады. Себебі екі тілдің (1,2,3-жағы) жекеше түрінде жіктік жалғау жалғанбайды, ал көпше түрі орыс тілінде +ы жалғауы, ағылшын тілінде +s жалғауы арқылы жасалады. Осы орайда үш тілді салыстыру, мысалдарды смарт бағдарламалар арқылы көрсету-тіл үйренушілердің есте сақтау, тез түсіну сынды қабілеттерін арттыра түседі.

Тілсіз рухани мәдениет те биікке жете алмайды, халықтың рухани күші-тілде. Тілі дамымаған халықтың рухы да дамымақ емес. Өйткені «Өнер алды- тіл» (М. Қашқари). Демек, дүниенің кілті- тілде.Тілдің дамуы арқылы адам баласының дүниетанымы сатылы дамиды. Басқаша айтқанда, сөз жүйесі арқылы халықтың ойлау жүйесі, материалдық және рухани мәдениеті жетіледі.

Кілт сөздер: қазақ-орыс-ағылшын тілдері, самарт бағдарламалар, activeinspire, анимациялық эффектiлер, мобильді қосымшалар.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. З. Қиябаева Интерактивті тақтамен жұмыс әдістемесі. Астана. Арман-ПВ, 2011ж.-129б.
2. Т. Сайрамбаев Синтаксистің кейбір мәселелері. Алматы. Мектеп, 1996ж.-136б.
3. К.Ж. Бұзаубақова Білім берудегі инновациялық технологиялар. Тараз. 2014ж -325б.
4. А.Б. Салқынбай, Н.Ж. Егізбаева Қазақ тілі. Оқу құралы. Алматы, 2017ж.-122б.
5. Т.Қ.Зайсанбаев, Г.Ә. Карипбаева, Б.Н. Канленова Қазақ тілі. Шетел студенттеріне арналған оқу құралы. Алматы, 2022ж.-182б.

3 – СЕКЦИЯ
ТІЛ САЯСАТЫ, ТІЛДІК АЛУАНТУРЛІЛІК ЖӘНЕ КӨПТІЛДІЛІК
LANGUAGE POLICY, LINGUISTIC DIVERSITY, AND
MULTILINGUALISM

ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ОҚЫТУШЫЛАРҒА АРНАЛҒАН
ТІЛ САЯСАТЫНА ШОЛУ ЖАСАУ (ЖӘНЕ ҚАЙТА БАҒАЛАУ)

Даррен ЛаСкотт

Ph.D., Миннесота ағылшын тілі бағдарламасының оқытушысы,
Миннесота университеті, АҚШ.

Бұл баяндамада мен International Teaching Assistant (Шетелдік Оқытушы Ассистенті) бағдарламаларын енгізуге бастапқыда себепші болған имплицитті және эксплицитті тіл саясатындағы өзгерістерді және идеологияларды Америка Құрама Штаттарының жоғары білім беру жүйесінің аясында қарастырамын. Тіл, нәсіл және «келісімді тіл» арасындағы байланыстың жаңа түсінігін ескере отырып, аталған тіл саясаттарының қиындықтары мен сәйкессіздіктері мәселесін қозғаймын. Нәтижесінде, аудиторияны имплицитті және эксплицитті тіл саясатын өзіндік контексттерінде және мен ұсынған қолданыс салалары аясында ойлауға шақырамын.

REVISITING (AND REEXAMINING) LANGUAGE POLICIES FOR
INTERNATIONAL TEACHING ASSISTANTS IN HIGHER EDUCATION

Darren LaScotte

PhD, Teaching Specialist, Minnesota English Language Program,
University of Minnesota, USA.

In this session, I discuss shifts in the language policies and linguistic ideologies that originally led to the creation of "international teaching assistant" (ITA) programs in the United States higher education context, and offer the University of Minnesota as a case. Given new understandings of the linkages between language, race, class, and what is or is not considered “appropriate” language use, I problematize the challenges and inconsistencies that are embedded in such policies. Finally, I invite members of the audience to think of what future policy changes may be warranted in the U.S. context – where I teach – and whether or how this may apply to instructors and policy makers in English-medium universities in Kazakhstan.

НАЗАРБАЕВ УНИВЕРСИТЕТІНДЕГІ ЖАҢА ТІЛ САЯСАТЫ

Юлай Шамилоглу

Профессор, Қазақ тілі және түркітану департаменті меңгерушісі, Назарбаев университеті, Астана, Қазақстан.

Қазақ тілі және түркітану кафедрасы (KZLT) қазақ тілін ұлықтап, қазақ тілін ғылым тілі ретінде қолдап, беделін арттыруға күш салуда. Біз қазақ тілі мен қазақтану пәні бойынша академиялық жетістіктерді жоғары халықаралық деңгейде ілгерілетуге тырысамыз. Осыған орай, кафедра 2019 жылғы 26 маусымда Назарбаев Университетінің Ғылыми кеңесінде жаңартылған «Қазақ тілі саясатын» ұсынды.

Бұған дейін барлық студенттер қазақ тілінен деңгейлік тестілеуден өтіп, оқуға түскен деңгейге байланысты тиісті деңгейдегі екі курсты (барлығы 6 Карнеги кредиті/12 ECTS кредиті) өтуі қажет болатын. Жаңа қазақ тілі саясатын қабылдауға әкелген көптеген қадамдардың ішінде мыналарды атауға болады:

Moodle негізінде қазақ тілін меңгеру деңгейін анықтауға арналған тест енгізу (ол бірден нәтиже береді). Қазақ тілді мектеп бағдарламаларын бітірген барлық студенттер енді мамандығына қарамастан қазақ тілінде оқытылатын тереңдетілген академиялық қазақ курстарына жіберілді.

- ҚР орта мектебін бітіру стандарты студенттердің В деңгейіне ие болуын талап ететіндіктен, кафедра А2 деңгейіндегі барлық курстарды жапты.

- Кейіннен, студенттердің В1.2 курстарына дайындықтың жоқтығы туралы шағымдарына жауап ретінде біз бір онлайн, аударылған, негізінен жазда ғана оқытылатын асинхронды курс аштық. Оны рейтингі В1.1-ден төмен студенттер ғана қабылдайды.

- Біздің әріптесіміз Фунда Гювен біздің кафедра курстарынан күтілетін үміттерді, соның ішінде студенттік жұмысқа қойылатын минималды талаптарды сипаттайтын KazLT Curriculum Framework жазды.

- Кафедрада В1.2-ден В2.2-ге (KAZ 201) және В2.2-ден С1.1-ге (KAZ 202) дейін арттыруды қарастыратын академиялық қазақ тілі бағдарламасы енгізілді.

Қазақ тілі саласындағы жаңа саясат бакалавр дәрежесін алатын студенттердің көпшілігінен KAZ 202-ні қоса алғанда екі курстан өтуді талап етеді, ал бакалавр дәрежесін алатын студенттер С1.1 / С1.2 деңгейінде бір тереңдетілген қазақ тілі курсынан өтуі тиіс. Бұл Қазақстан Республикасындағы кез келген университетке қойылатын ең жоғары талап.

THE NEW UNDERGRADUATE LANGUAGE POLICY AT NAZARBAYEV UNIVERSITY

Uli Schamiloglu

Professor, Chair of Kazakh Language and Turkic Studies Department, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

The Department of Kazakh Language and Turkic Studies (KazLT) is committed to honoring the Kazakh language, supporting the Kazakh language as a language of science, and raising its prestige. We are committed to promoting academic excellence in Kazakh language and Kazakh Studies at the highest international level. In this regard, the Department proposed a revised “Kazakh Language Policy” which was approved by the Nazarbayev University Academic Council on 26 June 2019. Previously, all students were required to take the Kazakh Language

Placement Test and, based upon the level into which they were placed, were required to take two courses (total 6 credits Carnegie/12 credits ECTS) at the appropriate level. Among the many steps leading up to the adoption of the New Kazakh Language Policy, we may include:

- Introduction of a Moodle-based Kazakh Language Placement Test (which offers immediate results). All students who graduated from Kazakh-language school programs were henceforth placed directly into advanced Kazakh Studies academic courses taught in Kazakh, regardless of major.
- Since the RK high school graduation standard is for students to be at the B level, the Department closed all courses at the A2 level.
- Subsequently, in response to student complaints about not being prepared for courses at the B1.2 level, we opened one on line, flipped, mostly asynchronous course taught only in summer. This is taken only by students who are placed below B1.1.
- Our colleague Funda Güven wrote a “Framework for the Curriculum of KazLT” outlining expectations for our Department’s courses, including minimum requirements for student work.
- The Department introduced a program of Academic Kazakh which introduced progression in level from B1.2 to B2.2 (KAZ 201) and from B2.2 to C1.1 (KAZ 202).

The New Kazakh Language Policy requires most students completing the B.S. to complete two courses, including KAZ 202, and students completing the B.A. are required to complete one Advanced Kazakh language course at the C1.1/C1.2 level. This is the highest requirement of any university in the Republic of Kazakhstan.

БАСТАУЫШ СЫНЫП БІЛІМ АЛУШЫЛАРЫНЫҢ ҚАТЫСУ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖЕКЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ

Анас Хажар

Жоғары білім мектебінің қауымдастырылған профессоры, Назарбаев Университеті,
Астана, Қазақстан.

Тіл үйренуге арналған ресурстарға тең емес қол жетімділік ағылшын тілінен жеке репетиторлықтың (АТЖР) жаһандық таралуымен күшейе түсті. Дегенмен, АТЖР зерттеулері әлі де салыстырмалы түрде аз зерттелген сала болып табылады. Бұл баяндамада 6-сынып оқушыларының (11-12 жас) Қазақстанда алған АТЖР - ға қатысты тәжірибесін зерттеу мақсатында аралас әдістерді пайдалана отырып жүргізілген зерттеу туралы баяндалады. Деректер ашық сауалнама және қатысудың үш әдісі - балалар суреттері, фотосуреттер және топтық сұхбаттар арқылы жиналды. Сандық деректер қатысушылардың 52,75% - ы (637-ден 336-сы) АТЖР-дан көмек сұрағанын көрсетті, негізінен оларға ағылшын тіліндегі пәнді жақсы түсінуге және жоғары деңгейдегі мектептердің біріне (мысалы, Назарбаев Зияткерлік мектептері-НЗМ) түсу үшін жоғары деңгейлі емтиханға дайындалуға көмектесу үшін қажет. Қазақстан балаларына АТЖР ұйымдастырған ата-аналардың көпшілігі (әкелердің 74% - ы және аналардың 83% - ы) университет дәрежесінің иегерлері болды және АТЖР-ға көбірек және сапалы инвестициялауға экономикалық мүмкіндіктері болды, сондықтан олардың балалары НЗМ-ға түсуге ықтималдығы жоғары болды. Сапалы деректер көптеген

қатысушылардың АТЖР инвестициялары ағылшын емтихандарындағы нәтижелерін жақсартуға және / немесе ұзақ мерзімді мақсаттарына жетуге қалай көмектесетінін түсіндіре отырып, белсенді әрекет еткенін көрсетті. Мысалы, олар шетелге оқуға немесе жұмыс істеуге барады және әртүрлі мәдениеттердегі адамдармен мағыналы қарым-қатынаста болады. Қажетті саяси нәтижелерге қол жеткізу үшін бұл зерттеу Қазақстандағы және басқа елдердегі саясаткерлерді негізгі мектепте оқыту сапасын арттыруға және репетиторлықты реттеудің тиімді шараларын қабылдауға шақырады.

Кілт сөздер: ағылшын тілінен жеке репетиторлық (АҚЖР); бастауыш сынып оқушыларын қабылдау; қатысу әдістері; жеке репетиторлықты реттеу; Қазақстан

PRIMARY SCHOOL STUDENTS' EXPERIENCES OF ENGLISH PRIVATE TUTORING IN KAZAKHSTAN USING PARTICIPATORY METHODS

Anas Hajar

Associate Professor, Graduate School of Education, Nazarbayev University,
Astana, Kazakhstan.

Unequal access to language learning resources has been exacerbated by the global expansion of English private tutoring (EPT). However, research on EPT is still a relatively under-researched area. This talk reports on a mixed-methods study to explore Grade 6 (age 11–12) students' experiences with the EPT they received in Kazakhstan. Data were collected through an open-ended questionnaire and three participatory methods- children's drawings, photographs, and group interviews. The quantitative data showed that 52.75% of participants (336 out of 637) had sought EPT, mainly to help them understand the English subject better and prepare for a high-stakes exam to attend one of the highly selective schools (i.e. Nazarbayev Intellectual Schools - NISs) in Kazakhstan. Most parents (74% of fathers and 83% of mothers) who organised EPT for their children were holders of university degrees and had the economic means to invest in more and better EPT, so their children had a greater chance of gaining a place at the NISs. The qualitative data showed that many participants acted as proactive agents by explaining how the investment in EPT could help them improve their examination scores in English and/or achieve their long-terms goals, like visualizing themselves going overseas to study or work and having meaningful interaction with people from different cultures. To produce the desired policy effects, this study urges policymakers in Kazakhstan and elsewhere to enhance the quality of teaching in mainstream schooling and issue effective tutoring regulatory measures.

Keywords: English private tutoring (EPT); primary school students' perceptions; participatory methods; Private tutoring regulation; Kazakhstan

ҒЫЛЫМИ ДИСКУРС ЖАНРЛАРЫ ЖӘНЕ ТИПТЕРІ

Зейнехан Күзекова

Профессор, Қазақ тілі және түркітану департаменті, Назарбаев университеті, Астана, Қазақстан.

Жас мамандардың танылуы, бәсекеге қабілеттілігі негізінен оның ғылыми мәселелерді қою және шешу қабілетінің дәрежесімен ғана емес, сонымен бірге оның ғылыми қоғам мүшелері қабылдаған ғылыми дискурс нормаларын және стереотиптерін қаншалықты сәтті меңгергенімен де анықталады. Жоғары оқу орындарында қазақ тілі ғылыми дискурс құзыреттілігінің жеткіліксіз даму деңгейі студенттердің ғылыми жұмыстарында елеулі кедергі болуы да мүмкін. Бұл жағдай мамандандырылған қазақ тілін оқыту курстарына сұранысты тудырады.

Қазақстанның біртұтас білім беру және ғылыми кеңістікке интеграциялануы, бір жағынан, жас ғалымдарға ақпарат алмасуға кең мүмкіндіктер берді, (шетелдік журналдарда ғылыми мақалалар жариялау, халықаралық конференциялар мен симпозиумдарда баяндамалар жасау, Интернет арқылы ғылыми хат алмасу, бірлескен ғылыми жобаларға қатысу, тағылымдамадан өту), екінші жағынан, олардың қазақ тілінде ғылыми жазбаша сөзді жеткіліксіз меңгеру деңгейіне байланысты бұл мүмкіндіктерді жүзеге асыру мүмкін еместігін көрсетті. Сонымен қатар, магистранттар мен аспиранттардың ғылыми дискурстың нақты жанрларына тән композициялық-семантикалық құрылымы мен лексикалық-грамматикалық ерекшеліктері бар біртұтас мәтіндер жазу қабілетіне деген нақты қажеттілігі және олардың ғылыми сөйлеу тілінің әлсіз дамуы да ғылыми дискурсты оқытуға қажеттілікті тудырады. Тағы бір мәселе, университеттік білім берудің бірінші және екінші сатыларында қазақ тілін оқыту тәжірибесінде академиялық (білім беру) жазбаша дискурсты оқыту аздық етеді. Университеттік тілдік білім берудің жоғары сатыларында коммуникацияның өзекті ғылыми саласында студенттердің дискурсивті құзыреттілігін дамыту айтарлықтай қажет. Біз баяндамамызда ғылыми жазбаша сөзді оқытудың дискурсивті аспектісі туралы, лингвистикалық білімнің жаңа парадигмасы ғылыми дискурс жанрлары, типтері туралы ойларды айтпақпыз.

GENRES AND TYPES OF SCIENTIFIC DISCOURSE

Zeinekhan Kuzekova

Professor, Kazakh Language and Turkic Studies Department, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

The recognition and competitiveness of a young specialist is largely determined not only by the degree of his ability to pose and solve scientific problems, but also by how successfully he has mastered the norms and stereotypes of scientific discourse accepted by members of the scientific community. Insufficient development of the Kazakh language competence of scientific discourse in higher educational institutions can become a serious obstacle in the scientific work of students. This situation creates demand for specialized courses in teaching the Kazakh language.

The integration of Kazakhstan into a single educational and scientific space, on the one hand, provided young scientists with ample opportunities for the exchange of information (publication of scientific articles in foreign journals, presentations at international conferences and symposiums, exchange of scientific correspondence via the Internet, participation in joint

scientific projects, internship), on the other hand, it was shown that it is impossible to realize these opportunities due to an insufficient level of proficiency in scientific written words in the Kazakh language. In addition, the real need of undergraduates and graduate students for the ability to write unified texts with a compositional and semantic structure and lexical and grammatical features characteristic of specific genres of scientific speech, as well as the poor development of their scientific speech also gives rise to the need for teaching scientific discourse. Another problem is that in the practice of teaching the Kazakh language at the first and second stages of university education, the teaching of academic (educational) writing is insufficient. At the highest levels of university language education, it is imperative to develop the discursive competence of students in the current scientific field of communication. In our report we will talk about the discursive aspect of teaching the scientific written word, the new paradigm of linguistic knowledge, genres and types of scientific discourse.

ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ӘДЕБИЕТ КУРСТАРЫНЫҢ БІР БӨЛІГІ РЕТІНДЕ ОРТА АЗИЯ ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУ СТРАТЕГИЯЛАРЫ

Габриэль МакГайр

Тіл, лингвистика және әдебиет кафедрасы меңгерушісі міндетін атқарушы, Назарбаев университеті, Астана, Қазақстан.

«Әлем әдебиеті» термині әңгіме және тіл өнерінің жанрын анықтаудың кең таралған тәсіліне айналды. Бұл белгілеу студенттер әдебиет курсында кездесетін мәтін түрлері мен авторларының құнды әртүрлілігіне ықпал етті. Осыған қарамастан, әлем әдебиеттануының үлкен жобасы аясында Орталық Азия әдебиеті айтарлықтай назардан тыс қалды. Әлемдік әдебиеттің негізгі антологияларында не Орталық Азиядан алынған мәтіндер жоқ, не аймақтың түркі тіліндегі бай әдеби дәстүрін елемей, түгелдей парсы тіліндегі мәтіндер арқылы аймақты көрсетеді. Бұл есеп әлем әдебиеті сабақтарына Орталық Азияның көркем мәтіндерін енгізудің әртүрлі стратегияларын, оқу бағдарламаларын әзірлеу және бағалауды жоспарлау мысалдарын қарастырады.

STRATEGIES FOR TEACHING CENTRAL ASIAN LITERATURE AS A PART OF WORLD LITERATURE CLASSES

Gabriel McGuire

Acting Chair, Department of Language, Linguistics, and Literature, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

The term 'World Literature' has become an increasingly common way to frame the genre of narrative and language arts. The designation has contributed to a valuable diversification of the kinds of texts and authors students in undergraduate literature courses encounter. Despite this, the literature of Central Asia is largely ignored within the larger project of World Literature Studies. Major anthologies of World Literature either offer no texts from Central Asia, or represent the region entirely through Persian language texts, ignoring the rich Turkic language literary traditions of the region. This talk explores various strategies for embedding Central Asian literary texts into World Literature classes, looking at examples of syllabus design and assessment planning.

ТІЛ РЕФОРМАСЫ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДИНАМИКА: ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘЛПБИІНІҢ ЛАТЫНҒА КӨШУІНЕ ӨЗБЕКТЕРДІҢ КӨЗҚАРАСЫН ЗЕРТТЕУ

Төлеш Фариза

PhD, Қауымдастырылған профессор, Астана IT университеті, Астана, Қазақстан

Қазақстанның қазақ тілін кириллицадан латын графикасына көшіру туралы шешімі тіл саясатына, коммуникацияға, білімге, инклюзивтілікке және әлеуметтік бірлікке ауқымды әсер етеді (Бекжанова & Макоэль, 2022). Тарихи және заманауи қуат динамикасына негізделген әліпбилік трансформациялар айтарлықтай саяси салмаққа ие (du Boulay & du Boulay, 2021). Орталық Азия елдері жазуды өзгертуге әртүрлі тәсілдер көрсетті, Түркіменстанның латындандыруы ерекше көзге түсті, Өзбекстан шектеулі реформалар жүргізіп жатыр, ал Қазақстан саяси амбициялы, бірақ біртіндеп жүзеге асырылуда (du Boulay & du Boulay, 2021).

Қазақстандағы латындандыру үдерісі айқын ұлтшылдық күн тәртібіне негізделген, мұнда Қазақстан өзін қазақ халқының отаны ретінде елестетеді, тілдік кемсітушілікті жоюға және латындандыру арқылы «идеалды қазақ мемлекетін» құруға ұмтылады (Бекжанова & Макоэль, 2022). Дегенмен, латындандырудың салдары көп ұлтты Қазақстанның барлық сегменттеріне, әсіресе үш тілде білім беруге бағытталған білім беру реформасы саласына әсер етуі мүмкін (Бекжанова & Макоэль, 2022).

Бұл тұрғыда азшылық топтардың тіл реформаларына деген көзқарасын және олардың әлеуметтік-экономикалық әл-ауқатқа әлеуетті әсерін зерттеу өте маңызды, әсіресе бұл мәселе бойынша зерттеулер өте аз болған кезде. Сондықтан бұл зерттеу өзбек этникалық қауымдастықтарының латындандыруға қатысты көзқарастарын және оның олардың білім алу мен жұмысқа орналасу мүмкіндіктеріне қатысын зерттеуге бағытталған. Зерттеу Қазақстан Кеңес Одағынан тәуелсіздік алғаннан бері жүргізіліп жатқан тіл саясаты жағдайында өзбектердің әлеуметтік-экономикалық жағдайлары туралы құнды түсініктерге ықпал етеді, әсіресе алфавитті латындандырудың этникалық азшылықтар үшін салдарына ерекше назар аударады.

Бұл зерттеу сапалы әдісті қолданады; Қазақстанда туып-өскен, білім алған және тұратын 40 жастан төмен жиырма этникалық өзбекпен жартылай құрылымдық сұхбатқа сүйене отырып. Зерттеудің географиялық ауқымы елдегі этникалық өзбек халқының 92% тұратын Түркістан облысына бағытталған. Қазақстандағы өзбектердің тіл реформаларына және олардың әлеуметтік-экономикалық салдарларына қатысты көзқарастарын зерттей отырып, бұл зерттеу дамып келе жатқан тіл саясатының көпэтносты қоғамдардағы азшылық топтарына қалай әсер ететінін түсінуімізге тереңдік қосады, бұл Қазақстандағы жалғасып жатқан трансформацияның маңызды аспектісіне жарық түсіреді.

Тірек сөздер: әліпбиге көшу, латындандыру, аз ұлттар, Қазақстан, өзбек ұлты

LANGUAGE REFORM AND SOCIO-ECONOMIC DYNAMICS: EXAMINING UZBEK PERSPECTIVES ON KAZAKH ALPHABET LATINIZATION IN KAZAKHSTAN

Tolesh Fariza

PhD, Associate Professor, Astana IT University, Astana, Kazakhstan.

Kazakhstan's decision to transition the Kazakh language from Cyrillic to Latin script has far-reaching implications for language policy, communication, education, inclusion, and social cohesion (Bekzhanova & Makoelle, 2022). Alphabetic transformations, rooted in historical and contemporary power dynamics, carry significant political weight (du Boulay & du Boulay, 2021). Central Asian nations have exhibited diverse approaches to script changes, with Turkmenistan's Latinization standing out, Uzbekistan pursuing limited reforms, and Kazakhstan displaying a politically ambitious yet gradual implementation (du Boulay & du Boulay, 2021).

The Latinization process in Kazakhstan is underpinned by a distinct nationalistic agenda, where Kazakhstan envisions itself as the homeland of the Kazakh people, striving to eliminate linguistic discrimination and establish the "ideal Kazakh state" through Latinization (Bekzhanova & Makoelle, 2022). However, Latinization's implications may extend to affect all segments of multi-ethnic Kazakhstan, particularly in the realm of education reform aimed at trilingual education provision (Bekzhanova & Makoelle, 2022).

In this context, it is crucial to explore the attitudes of minority groups towards language reforms and their potential impact on socio-economic well-being, especially when there is very little research on this issue. Therefore, this study aims to investigate the views of Uzbek ethnic communities regarding Latinization and its relation to their access to education and employment opportunities. The research contributes valuable insights into the socio-economic conditions of Uzbeks amidst evolving language policies in Kazakhstan since its independence from the Soviet Union, with a particular focus on the implications of alphabet Latinization for ethnic minorities.

To achieve its objectives, this study employs qualitative approach; relying on semi-structured interviews with twenty ethnic Uzbeks aged below 40, who were born, educated, and reside in Kazakhstan. The study's geographical scope centers on the Turkestan region, which hosts 92% of the country's ethnic Uzbek population. By delving into the perspectives of Uzbeks in Kazakhstan regarding language reforms and their socio-economic consequences, this research adds depth to our understanding of how evolving language policies impact minority groups in multi-ethnic societies, shedding light on a crucial aspect of Kazakhstan's ongoing transformation.

Key words: alphabet transition, Latinization, minority ethnic groups, Kazakhstan

САЯСИ КӨЗҚАРАС ПЕН ҚАБЫЛДАУ АРАСЫНДАҒЫ КЕРЕҒАРЛЫҚ: ҚАЗАҚСТАН МЕМЛЕКЕТТІК МЕКТЕПТЕРІНДЕГІ ЕМІ (АҒЫЛШЫНША ОРТА БІЛІМ БЕРУ) АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ

Сайд Манан

Жоғары білім беру мектебінің қауымдастырылған профессоры, Назарбаев
Университеті, Астана, Қазақстан

Бәсекеге қабілетті адами капиталды арттыру мақсатында Қазақстан негізгі мектептерде қазақ, орыс және ағылшын тілдерін оқытуға бағытталған үш тілді саясаттың аясында ағылшын тілі арқылы реформалауға бастамашы болды. Тұңғыш Президент Н.Ә.Назарбаев ғылым, медицина, мемлекеттік қызмет саласында жұмыс істейтін азаматтар ағылшын тілін тез үйренуі тиіс екенін атап өтті. Ол үшін негізгі мектептерде STEM (Sciences, Technology, Engineering, Mathematics) пәндері үшін Ағылшынша Оқыту Әдісі (АОӘ) (English Medium Instruction (EMI)) енгізілді. Бұл зерттеу STEM мұғалімдерінің өз мектептерінде АОӘ (EMI) саясатын қалай басқаратынын, қандай қиындықтармен бетпе-бет келетінін және сол қиындықтарға қалай жауап беретінін қарастырады. Зерттеу барысында «Қоғамдық сала парадигмасы» (Джонсон, 2018; Толлефсон, 2013) концептуалды/теориялық линза ретінде қолданылып, еліміздің алты аймағынан 58 мұғалімдердің сұхбаты талданды. Бұл парадигма зерттеушілер саясатты іске асырылу күрделілігін түсіну үшін жергілікті деңгейде жергілікті мұғалімдердің/қауымның нақты тәжірибесі зерттелуі тиіс деген болжам жасайды (Менкен және Гарсия, 2010а). Алынған қорытындылар бойынша мұғалімдердің ағылшын тілін төмен деңгейде меңгеруі және ағылшын тілінде оқыту тәжірибесінің болмауы олар үшін осы саясаттың іске асыру барысын қиындататынын көрсетеді. Дегенмен, мұғалімдер «ықыластылық факторының» белгілерін көрсетеді, ол дегеніміз мұғалімдер өздерінің олқылықтарын өтеу үшін қолда бар ресурстарды қолданатыны бақыланды. Біз осы саясат бытыраңқылықтан және «саясатты бере салу» («саяси демпинг») үдерісінен зардап шегеді деген қорытындыға келеміз, себебі дәстүрлі саясаткерлер қажетті қолдау мен ресурстарды ұсынбай, саясатты іске асыру ауыртпалығын негізінен мұғалімдер жауапкершілігі етіп жүктейді. «Саясатты бере салу» үдерісі жергілікті қызметкерлерді, әсіресе, мұғалімдерді шешімдер қабылдау үдерістерінен шеттетеді. Алға жылжу жолы дәстүрлі емес, технократиялық емес ортақтастық негізін құру болып табылады (Джонсон, 2013).

Кілт сөздер: Қазақстан; қоғамдық сала парадигмасы; АОӘ (EMI) қиыншылықтары; «саясатты бере салу» («саяси демпинг»); «ықыластылық факторы»; дәстүрлі емес ортақтастық негізі

TENSIONS BETWEEN POLICY ASPIRATIONS AND ENACTMENT: ENGLISH MEDIUM INSTRUCTION (EMI) IN THE MAINSTREAM SCHOOLS IN KAZAKHSTAN

Syed Manan

Associate Professor, Graduate School of Education, Nazarbayev University,
Astana, Kazakhstan.

In a bid to enhance competitive human capital, Kazakhstan initiated English language reforms under the umbrella of a trilingual policy, that aimed to teach Kazakh, Russian and English language in the mainstream schools. The former president Nazarbayev emphasized that citizens

working in sciences, medicine, and civil services should quickly learn English language. For this, English Medium Instruction (EMI) was initiated for STEM (Sciences, Technology, Engineering, Mathematics) subjects in the mainstream schools. This study probes how STEM teachers manage EMI policy in their schools, what challenges they confront, and how they respond to the challenges. Deploying ‘public sphere paradigm’ (Johnson, 2018; Tollefson, 2013) as a conceptual/theoretical lens, the study analyzed a total of 58 teachers interviews that represented six regions of the country. This paradigm suggests that researchers should examine the actual practices of local teachers/communities within the local sites to understand the complexity of policy implementation/interpretation (Menken & Garcia, 2010a). Findings suggest that teachers’ lower-level English proficiency, and lack of English teaching experience challenge them to cope with the policy. However, teachers do demonstrate signs of what we describe as ‘responsive agency’, referring to teachers’ deployment of available resources to make up for their deficiencies. We conclude that the policy apparently suffers from ‘policy dumping’ and disjunction because the traditional policy makers/actors put the burden of policy implementation mainly on teachers without providing them the required support and resources. Policy dumping renders local actors particularly teachers, excluded from decision-making processes. The way forward is a non-traditional, non-technocratic participation framework (Johnson, 2013).

Keywords: Kazakhstan; public sphere paradigm; EMI challenges; policy dumping; responsive agency; non-traditional participation framework

ТҮРКІ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУ

Фунда Гювен

Қауымдастырылған профессор, Назарбаев университеті, Астана, Қазақстан.

Әмір Балауса

Назарбаев университетінің бакалавр студенті, Астана, Қазақстан

Бұл мақалада біз түркі тілдерінің бірін, соның ішінде қазақ, өзбек, әзірбайжан және қырғыз тілдерін үйренуге арналған электронды кітап жасау үшін қолданылған бағдарламалық құрал таныстырылады. Жақында бұл платформаға басқа да түркі тілдерін қосуды мақсат етіп отырмыз. Біріншіден, біз CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) және ACTFL (Шетел тілдерін оқытудың американдық кеңесі) A2 деңгейінің стандарттарына негізделген оқу жоспарын жасадық. Екіншіден, үйренушілерді қысқа мерзімде жаңадан бастап орта деңгейге жеткізу үшін ортақ модульдерін дайындадық, өйткені, бұл тілдердің ортақ белгілері бар. Содан кейін қабылдау, өзара әрекеттесу және өндіріс режимдері негізінде модульдерді ұйымдастырдық. Қабылдау режимі үшін интерактивті әрекеттерді пайдаланғанымызға қарамастан, біз өзара әрекеттесу және өндіріс режимдері үшін AI-ны қалай пайдалану керектігін іздейміз. Біз тіл үйрену процесінде AI қолданудың қандай мүмкіндіктері бар екенін талқылайтын боламыз.

TEACHING TURKIC LANGUAGES

Funda Guven

Assistant professor, Kazakh Language and Turkic Studies Department, Nazarbayev University

Amir Balaussa

Undergraduate Student Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

This paper introduces a software that we used it to create an e-book for learning one of the Turkic languages including Kazakh, Uzbek, Azerbaijani and Kyrgyz. We are aiming to add more Turkic languages in the same platform soon. Firstly, we created a curriculum based on A2 level standards of CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) and ACTFL (American Council of Teaching Foreign Languages). Secondly, we prepared bridge modules to bring learners from novice to intermediate level in a short period since those languages have common features. Then, we organized modules based on perception, interaction, and production modes. Though we used interactive activities for perception mode, we are seeking how to use AI for interaction and production modes. We will discuss what are the possibilities of using AI in the language learning process.

МӘДЕНИЕТ – БІЛІМ МАЗМҰНЫНЫҢ ҚАЙНАР КӨЗІ

Анар Салқынбай

Профессор, Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті

Мақаланың идеясы – Абайдың гуманистік ілімін, адамзатты сүю туралы тұжырымдарын дүниені танытудың жаңа логикалық-семантикалық, лингвофилософиялық бағыттар негізінде зерделеу.

Мақсаты – «Кемел адам» ұғымының жеке тұлғаны қалыптастырудағы маңызды рөлін көрсету, негізгі ұғымдарды талдап, танымдық бағыттағы теориялық ұстанымын айқындау.

Абай поэзиясының тілдік табиғатын әлемдік ғылыми арнада таныту үшін, ақын шығармашылығындағы негізгі концептуалды бағыттарды талдап, ұлттың рухани-мәдени танымын семантикалық және когнитивтік аспектілер негізінде айқындау қажет. Абай шығармаларын аксиологиялық бағалау тұрғысынан зерделеу тілдік бірліктердің жиынтығын әр түрлі деңгейде бағалаудың семантикасын зерттеуге мүмкіндік береді. Бағалау категориясында АДАМ басты нысан ретінде алынып, адами құндылықтарды қабылдау бірінші дәрежелі мәнге ие болады, яғни адам болмысының барлық қасиеттері осы категорияның маңызды бөліктері ретіне танылады. Бағалау әлемдік тіл білімінде логикалық-семантикалық категория ретінде зерттелуде. Абай феноменін әлемдік деңгейде көрсету үшін «Кемел адам» ұғымын аксиологиялық бағалау арқылы жан-жақты зерттеу өзекті. Абай феноменінің негізгі қайнар көзі адамзатқа деген сүйіспеншілік идеясы екендігін терең ғылыми тұрғыдан зерделеуде «Кемел адам» концептісінің ұстанымдары логикалық-семантикалық және лингвофилософиялық тұрғыдан зерттеледі. Абай шығармашылығының поэтикалық семантикасын уақыт пен кеңістіктің ішкі үйлесімі аясында танымдық талдау - поэтикалық мәтін арқылы берілген мәліметтерді даналықтың әдіснамалық-эстетикалық негізіне сүйене отырып, гуманизм идеяларының бір көрінісі ретінде зерделейді. Тұлғаның негізгі экзистенциалдық мәнін түсіну үшін, қазіргі философия ғылымы «тұтастық» теориясын жасауға талаптануда. Ал тұтастық ілімінің негізі – «Адам» ұғымының маңайына топтастырылуы тиіс. Осы ретте «толық адам» тұжырымдамасының негізін қалаған Абай ілімінің әлемдік деңгейде даңқы арта береріне күмән жоқ.

CULTURE IS A SOURCE OF KNOWLEDGE CONTENT

Anar Salkynbay

Professor, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

The idea of the article is to study Abai's humanistic teachings, his conclusions about the love of mankind on the basis of new logical-semantic, lingo-philosophical directions to show the world. The aim is to demonstrate the important role of the concept of "a perfect man" in the formation of an individual, analyze the basic concepts, and determine the theoretical position in the cognitive direction.

In order to show the passionate nature of Abai's poetry on the world scientific channel, it is needed to analyze the main conceptual concepts in the poet's work, to determine the national spiritual and cultural knowledge on the basis of semantic and cognitive aspects.

The study of Abai's works in terms of axiological assessment allows one to study the semantics of the assessment of a set of language units at different levels. In the category of assessment, the HUMAN is taken as the main object, and the perception of human values is of paramount importance, that is, all the qualities of human nature are important parts of this category. Assessment is studied in world linguistics as a logical-semantic category. In order to show the Abai phenomenon at the world level, a comprehensive study of the concept of "the perfect man" through an axiological assessment is relevant. The in-depth scientific study of the fact that the main source of the phenomenon of Abai in the world is the idea of love for humanity researches the principles of the concept of "perfect man" from a logical-semantic and lingo-philosophical point of view. Cognitive analysis of the poetic semantics of Abai's work in the context of the internal harmonious nature of time and space study the information provided through the poetic text, based on the methodological and aesthetic basis of verbal wisdom, as a manifestation of the ideas of humanism, formed on the basis of the worldview of the Great Steppe.

ETHNOGRAPHY OF ENGLISH MEDIUM INSTRUCTION POLICY AND PRACTICE IN THE MULTILINGUAL CONTEXT OF A PRIVATE UNIVERSITY IN KAZAKHSTAN

Kazhigalieva Aigerim

MA in Multilingual Ed., PhD. Astana International University, Astana, Kazakhstan.

Globalization has accelerated a shift towards the internationalization of higher education institutions (Kilpatrick, 2011; Lasagabaster, Doiz, Sierra, 2012; Dumanig, Symaco, 2020; Knight, 2015; Shohamy, 2013). The use of English Medium Instruction (EMI henceforth) is also an integral component of this shift (Macaro, Curle, Pun, An, & Dearden, 2018; Macaro, Hultgren, Kirkpatrick, & Lasagabaster, 2019). The shift towards EMI has profound implications for policy and teaching practices especially in the way institutions formulate EMI policies, the way teachers as implementers interpret these policies, and most critically, the manner in which they manage English and local/native languages and negotiate local linguistic resources. Evidence suggests that English-only policy is overemphasized at the expense of the native/local languages of the students, thus underestimating the potential of the local multilingual resources as pedagogical resources (Manan, Channa, & Haidar, 2022; Doiz et al. 2012; Kilpatrick, 2011). As a result of overemphasizing English as the only medium of classroom interactions, many students with low English proficiency find it challenging to engage actively and meaningfully in their day-to-day academic works/assignments. The main

reasons cited for the heavy emphasis on the English language are largely rooted in the beliefs and cognitions of the stakeholders in general, and teachers in particular about language teaching and learning. Against this backdrop, the present study seeks to observe classroom practices and explore stakeholders' beliefs/cognitions and as they manage languages and negotiate different languages in one EMI private university in the city of Astana

Keywords: language policy and planning; English Medium Instruction; Ethnography of Language Policy and Planning; Multilingual Turn; Higher Education in Kazakhstan.

СТУДЕНТТЕРІНІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІН ЖӘНЕ ТІЛДІК СТРАТЕГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫ ТҮСІНУ: КӨПТІЛДІ КОНТЕКСТЕГІ МӘЛІМЕТТЕР

Айгерім Құттыбаева

М.А., Инженерлік және цифрлық ғылымдар мектебінің академиялық және студенттермен жұмыс жөніндегі менеджері, Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан

Бүкіл әлемдегі жоғары оқу орындарында ағылшын тілінде оқытудың (АТББ) қарқынды дамуына қарамастан, ағылшын тілінде білім алу кезінде ағылшын тілінде сөйлемейтін студенттердің тәжірибесі, сондай-ақ олардың күш-жігері мен тіл үйренудегі мақсаттарына әсер ететін факторлар аз зерттелген. Нәтижесінде бұл сапалы зерттеу Қазақстанда тілді үйренудің әлеуметтік-мәдени тәсілін басшылыққа ала отырып жүргізілді және ол мынадай зерттеу сұрақтарына жауап беруге бағытталған:

1) Қазақстандағы АТББ университетінде оқу кезінде қазақстандық университет студенттерінің тобы қандай проблемаларға тап болады?

2) Қатысушылардың тіл үйрену тәжірибесіне қандай контекстік факторлар әсер етті?

3) Олар бұл мәселелерді қалай шешті (яғни, өз стратегияларын қолдана отырып)?

Зерттеу Леонтьевтің қызмет теориясы (1981) (АТ) негізінде жүргізілді, онда тиісті құралдармен делдал болған мақсатты әрекеттер немесе стратегиялар адамдарға ортақ мақсаттарына жетуге көмектеседі. Сонымен қатар, АТББ университетінде қатысушылары мәлімдеген тілдерді үйрену стратегияларының Оксфорд классификациясы (ТҮС) (1990) қабылданды. COVID-19 пандемиясына байланысты деректер сегіз студенттен онлайн режимінде әңгімелер жазу және бір-бірімен сұхбат арқылы алынды. Деректер Кларк пен Браунның (2013) тақырыптық талдау жүргізу бойынша жүйелі ұсыныстарын қолдана отырып талданды. Зерттеуде Қазақстандағы АТББ университетінің бірінші курс студенттері кездесетін түрлі лингвистикалық және академиялық мәселелер туралы айтылды. Бұл проблемалардың мысалдары оқу тапсырмаларын жазу кезінде академиялық лексиканың жетіспеушілігі, кейбір мұғалімдердің оқыту стиліне бейімделу, өз-өзіне күмәндану және сабаққа қатысу кезінде қателіктер жіберуден қорқу болды. Осылайша, қатысушылардың көпшілігі осы мәселелерді шешу үшін белгілі бір тиімді ТҮС-ті қолдана отырып, өздерінің ынталандырушы күштерін жүзеге асырды. Мұндай стратегиялардың мысалдары жаңа лексиканы есте сақтау және қайта қарау, өзіңізбен сөйлесу және табысты құрдастарыңыздан көмек сұрау (яғни танымдық, аффективті және әлеуметтік стратегия) үшін сандық және мобильді технологияларды қолдану болды. Зерттеу сонымен қатар қатысушылардың ағылшын тілін үйренудегі тәжірибесі мен олардың стратегиялық оқуына әртүрлі контекстік факторлар (мысалы, мұғалімдердің тәжірибесі, жеке тәрбиешілер мен құрдастардың медиациясы және бағалаудың жаңа тәсілдері) қалай әсер еткенін көрсетті. Инновациялық педагогикалық құралдарды пайдалану және ТҮС оқытуды енгізу сияқты педагогикалық салдарлар, сондай-ақ болашақ зерттеулердің бағыттары осы сапалы зерттеудің нәтижелері негізінде көрсетілген.

Тірек сөздер: Language Learning Strategy (LLS), ЕМІ университеті, тіл үйрену, проблемалар, жоғары білім, көптілділік.

UNDERSTANDING FIRST-YEAR UNIVERSITY STUDENTS' CHALLENGES AND LANGUAGE STRATEGY USES AT AN EMI UNIVERSITY: EVIDENCE FROM A MULTILINGUAL CONTEXT

Aigerim Kuttubayeva

M.A., Manager of academic and student affairs, School of Engineering and Digital Sciences, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

Given the fast development of English-medium instruction (EMI) in higher education institutions around the world, scant research has investigated non-native English speaking students' experiences while studying in English, as well as the factors that influence their language learning efforts and goals. As a result, this qualitative study was undertaken in Kazakhstan, guided by a sociocultural perspective on language learning, and it aimed to answer the following research questions:

- 1) What challenges do a group of Kazakhstani University students encounter while studying at an EMI University in Kazakhstan?
- 2) What contextual factors affected the participants' language learning experiences?
- 3) How did they deal with these challenges (i.e., their strategy uses)?

The study was guided by Leontiev's (1981) Activity Theory (AT) which stresses that goal-directed actions or strategies, mediated by appropriate means, assist individuals in achieving their overarching goals. Also, Oxford's (1990) classification of language learning strategies (LLSs) was adopted to classify the participants' reported LLSs in an EMI university. Due to the COVID-19 pandemic, data was obtained online from eight undergraduates through narrative writing and one-on-one semi-structured interviews. The data were analyzed using Clarke and Braun's (2013) systematic guidelines for conducting thematic analysis. The study reported diverse linguistic and academic challenges faced by first-year university students at an EMI university in Kazakhstan. Examples of these challenges were the lack of academic vocabulary while writing their academic assignments, the adaptation to some instructors' teaching style, lack of self-confidence and fear of making mistakes during their classroom participation. Therefore, most participants exercised their agentive power by employing certain effective LLSs to deal with these challenges. Examples of these strategies were using digital and mobile technologies to remember and revise new vocabulary, self-talk and seeking help from more successful peers (i.e., cognitive, affective and social strategies).

The study also revealed how different contextual factors (e.g., teachers' practices, private tutors and peers' mediation and the new assessment modes) mediated the participants' English language experiences and their strategic learning. Pedagogical implications, such as the use of innovative pedagogical tools and the implementation of LLS training, as well as future research directions, are indicated based on the findings of this qualitative study.

Keywords: Language Learning Strategy (LLS), EMI University, language learning, challenges, higher education, multilingualism

4 - СЕКЦИЯ:
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДІҢ БОЛАШАҒЫ
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE FUTURE OF LANGUAGE EDUCATION

CHATGPT-ді ТІЛДІК САБАҚТАРДА ҚАЛАЙ ПАЙДАЛАНУҒА БОЛАДЫ?

Стефани Хэнсон

Миннесота ағылшын тілі бағдарламасының Ағылшын тілін оқытушысы,
Миннесота университеті, АҚШ

ChatGPT 2022- жылдың күзінде шығарылған кезде, көптеген оқытушылар бұл жағдай студенттерге өздері орындамаған жұмысты тапсыруын қалай жеңілдететінін, олардың сыни ойлауы мен оқуын төмендететініне алаңдады. Осы генеративті жасанды интеллектке қатысты басқа да мәселелер бар болса да, біз осы дамып келе жатқан технология ұсынатын артықшылықтарды да қарастыра аламыз. Егер біз ChatGPT-ді құрал ретінде қарастырсақ, оның тіл үйренуде пайдасын көре аламыз. Бұл сессияда ChatGPT-ді тіл үйренуде, оған қоса сөйлесуде, жазуда, сөздік қорды дамытуда, грамматиканы жақсартуда, оқуда және сыни тұрғыдан ойлауда тиімді қолданудың идеялары қысқаша айтылады.

HOW CAN WE USE CHATGPT IN LANGUAGE CLASSES?

Stephanie Hanson

English Language Teaching Specialist, Minnesota English Language Program, University of
Minnesota, USA.

When ChatGPT was released in the Fall of 2022, many educators worried about how it would make it easier for students to submit work they did not produce, thereby decreasing students' critical thinking and learning. While these concerns and others surrounding generative artificial intelligence still exist, we can also consider the advantages that this developing technology offers. If we view ChatGPT as a tool, we can find positive uses for it in language classrooms. This session will briefly present some ideas for using ChatGPT as a helpful tool in teaching language skills, including conversation, writing, vocabulary, grammar, reading, and critical thinking.

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ ЖАҒАНДЫҚ ӘСЕРІ: ҚАЗАҚ ТІЛІН ӨНДЕУДЕГІ ЖЕТІСТІКТЕР

Рүстем Еспанов

Data Scientist, Зияткерлік жүйелер және жасанды интеллект институты, Назарбаев
Университеті, Астана, Қазақстан

«Жасанды интеллектінің жағандық әсері: қазақ тілін өндеудегі жетістіктер» атты таныстырылым жасанды интеллектінің дүниежүзілік ауқымдағы ықпалы мен әсеріне қысқаша шолу ұсынады. Таныстырылымда жасанды интеллектінің білім берудегі, тіл үйренудегі және пайдасы қазақтілді қауымдастықпен қатар өзге тіл өкілдеріне де тиетін қазақ тіліне арналған практикалық қолданбаларды жетілдірудегі трансформациялық үлестері жайында сөз қозғалады.

Таныстырылым дүние жүзіндегі әртүрлі салалар мен аймақтарда жасанды интеллект технологияларының ауқымды енгізілуіне назар аударатын деректер мен статистиканы ұсынумен басталады. Білім беру саласына келгенде, жасанды интеллектіне негізделген онлайн білім беру платформалары, тілдерді үйренуге арналған қолданбалар және оқушылардың оқу тәжірибесін байытып, білімге қол жеткізуді жеңілдетуге көзделген, баптауға, бейімдеуге болатын оқыту жүйелері жайында айтылады.

Таныстырылымның едәуір бөлігі Назарбаев Университеті тұсындағы Ақылды жүйелер мен жасанды интеллект институты жетелейтін жобалардың нәтижесіндегі қазақ тілін өндеудегі соңғы жетістіктерге арналған. Қазақ тілінің бірегей ерекшеліктерімен қатар түркі тілдеріне тән ортақ ерекшеліктерін ескеретін бұл бастамалар географиялық шегаралардан асып түсіп, ресурстары аз тілдерге арналған технологиялардың пайда болуына және өзарабайланысты дүниенің дамуына айтарлықтай үлес қосады.

AI'S GLOBAL IMPACT: ADVANCES IN KAZAKH LANGUAGE PROCESSING

Rustem Yeshpanov

Data Scientist, Office of the Provost - Institute of Smart Systems and Artificial Intelligence,
Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan

The presentation titled "AI's Global Impact: Advances in Kazakh Language Processing" provides a brief overview of the influence of Artificial Intelligence (AI) on a worldwide scale. The presentation touches upon the transformative contributions of AI across education, language learning, and, in particular, the advancement of real-world AI applications for the Kazakh language, whose benefits extend beyond the Kazakh-speaking community.

The presentation commences by presenting noteworthy data and statistics that show the widespread adoption of AI technologies across diverse industries and regions around the world. In the field of education, the discussion delves into AI-driven online education platforms, language learning applications, and adaptive learning systems, all of which are designed to provide learners with enriching learning experiences and facilitate access to knowledge.

A significant portion of the presentation is dedicated to recent advances in Kazakh language processing, driven by projects led by the Institute of Smart Systems and Artificial Intelligence, Nazarbayev University. These initiatives, which take into account both the unique features of the Kazakh language and the shared characteristics among languages in the Turkic family, transcend geographical boundaries and contribute to the development of technologies for languages with limited resources and to the evolution of a more interconnected world.

360-ДӘРЕЖЕЛІ ОҚЫТУШЫЛАРДЫ ИНТЕНСИВТІ ТІЛ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША ОҚЫТУ: СТУДЕНТТЕРДІ L1-ДІ ШЕТ ТІЛІ РЕТІНДЕ ОҚЫТУҒА ҮЙРЕТУ САБАҚТАРЫНЫҢ ТӘЖІРИБЕЛЕРІ

Аманда Мерфи

Қауымдастырылған профессор, Тіл, лингвистика және әдебиет кафедрасы,
Назарбаев университеті, Астана, Қазақстан

Бұл презентация 2018-2019 (бетпе-бет) және 2021 (онлайн) жылдары НУ студенттерінің орыс және қазақ тілдерінде шетелдік студенттерге өткізген интенсивті жазғы тіл бағдарламасында ана тілдерін үйретуде қолданылған тәжірибелер мен әдістері ұсынылады. Бұл 360 градусық мұғалімдерді дайындау болып саналады, өйткені НУ студенттері тек педагогика курсын өтіп қана қоймай, сабақта мұғалімдерге көмектесіп, ана тілдерінің оқулықтарда қалай қолданылғанын бақылады. Сонымен қатар, репетиторлық сағаттарымен таныса отырып, жаз бойы түрлі іс-шаралар ұйымдастырып шетелдік студенттермен қарым-қатынас орнатты (ойын кештері, кешкі ас, экскурсиялар, scavenger hunts ойыны және т.б.). Бұл әдіс педагогикалық дағдыларды дамытып қана қоймай, сонымен қатар НУ студенттері мен шетелдік студенттер арасында байланыс орнатады.

360-DEGREE TEACHER TRAINING DURING AN INTENSIVE LANGUAGE PROGRAM: LESSONS LEARNED IN TRAINING STUDENTS TO TEACH L1 AS A FOREIGN LANGUAGE

Amanda Murphy

Assistant professor, Department of Languages, Linguistics and Literature, Nazarbayev
University, Astana, Kazakhstan.

This presentation will share the experiences and methods used in training NU students to teach their native languages by integrating them into an intensive summer language programs in Russian and Kazakh for foreign students in 2018-2019 (face-to-face) and 2021 (online). It is 360-degree teacher training because NU students not only take a pedagogy course, but also assist teachers in the classroom, familiarize themselves with how their native language is covered in textbooks, and tutoring hours, as well as spend a summer interacting with foreign students by participating in and planning events (game nights, dinners, excursions, scavenger hunts, etc.). This method not only develops pedagogical skills, but also creates connections for both NU and foreign students.

ОНЛАЙН ОҚЫТУ: САБАҒЫ МЕН САЛДАРЫ

Гулнар Омарбекова

Қауымдастырылған профессор, Қазақ тілі және түркітану департаменті,
Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан

Жұмыс онлайн білім берудің педагогикалық аспектісінің теориялық негізі ретінде зерттеу қауымдастығы (ЗҚ) теориясын қарастырады. Зерттеу қауымдастығы теориясы онлайн оқытуда табысты білім беру тәжірибесін құруда әлеуметтік ортаның, нұсқаушы-оқытушы мен танымдық білімнің өзара үйлесімділігінің маңыздылығына баса назар аударады. Бұл зерттеу Назарбаев Университетіндегі қазақ тілі мұғалімдерінің COVID-19 пандемиясының өршуі кезінде онлайн оқытуға көшуге дайындығын талқылауды көздейді. Осы тұста мұғалімдердің онлайн оқытудағы рөлі талданады. Деректерді жинау үшін сауалнама мен сұхбат әдістері қолданылды. Зерттеу нәтижелері мұғалімдердің кенеттен басталған қашықтан оқытуға көшуде абдырамай, бұл жұмыстан бас тартпай, белсене кіріскендерін және пандемия кезінде онлайн-оқытушылық қызметі туралы саналы шешім қабылдай алғанын көрсетті. Сондай-ақ жұмыста мұғалімдердің онлайн оқытуда студенттерге білім беру және студент білімін бағалау үшін қолданған технологиялары мен әдістерді анықталады және пандемия оқытушылардың білім беру қызметіне, ғылыми ізденістері мен әлеуметтік өміріне қалай әсер еткендігі тұжырымдалады. Мұғалімдердің өміріне COVID-19-дың әсерінен енген жалпы әлеуметтік өзгерістер туралы ақпарат алынды. Бұл тұжырымдар Қазақстандағы университеттер мен педагогтар үшін онлайн білім беру сапасын жақсарту және болашақта қашықтан білім беруде нақты саясат пен нұсқауларды енгізу үшін пайдалы болуы мүмкін.

Кілт сөздер: Онлайн білім беру, зерттеу қауымдастығы (ЗҚ) теориясы, сауалнама, сұхбат тәсілі, қашықтан оқыту

ONLINE LEARNING: LESSONS AND IMPLICATIONS

Gulnar Omarbekova

Associate professor, Kazakh Language and Turkic Studies Department, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

The paper examines the Community of Inquiry (CoI) theory as a theoretical framework for the pedagogical aspect of online education. The CoI framework highlights the importance of social presence, instructor presence, and cognitive presence in creating successful educational experiences in online learning environments. This study aims to discuss the readiness of Kazakh language teachers at Nazarbayev University to move to online teaching during the outbreak of the COVID-19 pandemic. At this point, the role of teachers in online learning is analyzed. Questionnaires and interview methods were used to collect data. The results of the study showed that teachers were proactive in the sudden transition to distance learning, rather than giving up, and were able to make informed decisions about online teaching activities during the pandemic. The work also identifies the technologies and methods used by teachers to teach students and assess student knowledge in online learning, and how the pandemic has affected the educational activities, scientific research, and social life of teachers. Information was obtained about the general social changes that have entered the lives of teachers due to the impact of COVID-19. These findings may be useful for universities and educators in

Kazakhstan to improve the quality of online education and implement specific policies and guidelines for distance education in the future.

Keywords: Online education, the Community of Inquiry (CoI) theory, a questionnaire, an interview approach, remote learning

ОНЛАЙН-ОБУЧЕНИЕ: УРОКИ И ПОСЛЕДСТВИЯ

Гулнар Омарбекова

Доцент кафедры казахского языка и тюркологии, Назарбаев Университета, Астана,
Казахстан

В статье рассматривается теория сообщества запросов (C3) как теоретическая основа педагогического аспекта онлайн-образования. Структура C3 подчеркивает важность социального присутствия, присутствия инструктора и когнитивного присутствия в создании успешного образовательного опыта в среде онлайн-обучения. Целью данного исследования является обсуждение готовности преподавателей казахского языка в Назарбаев Университете перейти на онлайн-обучение во время вспышки пандемии COVID-19. На этом этапе анализируется роль преподавателей в онлайн-обучении. Для сбора данных использовались методы анкетирования и интервью. Результаты исследования показали, что учителя проявили инициативу при внезапном переходе на дистанционное обучение, а не сдавались, и смогли принимать обоснованные решения относительно онлайн-обучения во время пандемии. В работе также определены технологии и методы, используемые преподавателями для обучения студентов и оценки знаний учащихся в онлайн-обучении, а также то, как пандемия повлияла на образовательную деятельность, научные исследования и общественную жизнь преподавателей. Была получена информация об общих социальных изменениях, вошедших в жизнь учителей из-за воздействия COVID-19. Эти результаты могут быть полезны университетам и преподавателям Казахстана для улучшения качества онлайн-образования и реализации конкретной политики и руководящих принципов дистанционного образования в будущем.

Ключевые слова: онлайн-образование, теория сообщества запросов (C3), анкета, интервью, дистанционное обучение.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ БОЛАШАҒЫ: ҚАЗЕТТІЛІКТІ БАҒДАРЛАУ ЖӘНЕ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҰТЫМДЫ ҚОЛДАНУ

Элмира Оразалиева

Қауымдастырылған профессор, Қазақ тілі және түркітану департаменті,
Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан.

Қазақ тілін оқыту жүйесіндегі жаңа бағыттардың өзектелуін тілдік білім берудің лингво-педагогикалық бағдардағы ғылыми-әдістемелік дербестігімен түсіндіруге болады. Қазақ тілі оқытушыларының біліктілігін арттыру қазақстандық жүйенің маңызды бірлігі ретінде тіл үйренушілердің жеке қабілеттерін сұраныстары негізінде дамытуға бағытталатыны сөзсіз. Осыған орай, қазақ тілі курстарының мақсат-міндеттерін студенттердің қатысымдық дағдыларымен, кәсіби тілдесім деңгейлерімен және логикалық реттілікті сақтау әрекеттерімен сабақтасқан өзін-өзі бағалау, өзін-өзі құрметтеу және өзіне деген сенімділікті арттыру мәселелері айқындауы заңды. Кәсіби

деңгейдің бүгінгі талаптары тек білім мен ақпарат көздерін меңгерумен шектелмей, өмірге қажет дағдылармен, тәжірибемен және технологияларды қолдана білу шеберлігімен де тоғысуы оқытудың тілдік, педагогикалық, технологиялық және андрогогикалық модельдерін ұштастыру маңыздылығымен дәйектеледі. Тіл үйренушілердің сұраныстарын айқындай білу әрі оқытушылардың кәсіби өзін-өзі жетілдіру жолдарын басшылыққа алу қазақ тілін оқыту курстарының алдына жаңа міндеттер қойды. Олардың қатарында цифрлық кеңістіктегі оқу бағдарламаларының сапасын арттыру, өнімді технологиялар арқылы тапсырмалар қорын дамыту және кері байланыстың негізінде студенттердің қызығушылығына баса назар аудару сияқты бірқатар мәселелер алға тартылады. Аталмыш баяндама гибридіті қазақ тілін оқыту курстарының тиімділігін студенттердің қажеттілігін бағдарлау мен инновациялық технологиялардың қолданбалы сипатына сүйену арқылы жетілдіру мәселелерін талдауды көздейді. Бүгінгі күні Қазақстанда білім берудің SMART ортасын қалыптастыру адами капиталдың әлеуетін арттырудың аса құнды көрсеткішіне айналып отыр. Педагогикалық дағдылар оқытудың дизайны мен технологияларын ескере келе, қазақ тілі курстарының ғылымаралық ұстанымдарға негізделген мазмұндық/ контенттік жүйесін, қолжетімді нәтижелерін, кәсіби өнімділігін, мақсатты аудитория сұранысын бағдарлау мүмкіндігін қамтамасыз етері анық. Бұл өз кезегінде қазақ тілі оқытушыларының біліктілігін жаңа талаптар негізінде арттыру қажеттігін айқындайды. Қазіргі ғылыми-әдістемелік бағыттар да жоғарыда аталған мақсатты аудитория қажеттілігін бағдарлау мен жаңа ұтымды технологияларды қолдану кеңістігін жобалау және іске асыру міндеттерін шешуді өзектейді.

FUTURE OF THE KAZAKH LANGUAGE TEACHING: NEED'S IDENTIFICATION AND USING PRODUCTIVE TECHNOLOGIES

Elmira Orazaliyeva

Associate professor, Kazakh Language and Turkic Studies Department, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

The actuality of new approaches in the teaching of the Kazakh Language characterizes by the unification of the concept of Language Education as an independent linguistic and pedagogic direction. Professional preparation of teachers of the Kazakh Language as an important part of Kazakhstan Education facilitates to develop personal abilities of learners according to their needs. Therefore the goal of the Kazakh Language classes concentrates on the creation of a self-esteem, self-respect and self-confidence area with the help of student's communicational skills, logical sequence and professional speech. Today the professionalism is not just knowledge or information it is a complex of viable skills, technologies and experiences. It means modern reality requires the correlation of a linguistic, pedagogic, technologic and andragogic models in teaching, including need's identification of learners and professional self-development of teachers. The Kazakh Language faced with necessity of in new course design tools, digital instructional experiences delivery, and software assignments in order to keep the productivity of teaching the Kazakh Language. In current circumstances with worldwide and fast-developing e-learning teaching environment there is a significant demand on advanced technologies. The purpose of this paper based on the quality combination of student-oriented teaching skills and innovative instruments to increase the effectiveness of Hybrid Kazakh Language courses. In nowadays to maximize people's potential for rising educational SMART engaging environment in Kazakhstan is also significant. Pedagogic skills, Instructional design and technology as the interdisciplinary and transferable science facilitate

to create compelling course content, learning outcomes, curriculum design, and performance improvement according to the target audience needs. The significance and impact of this problem is based on the needs of the teachers of Kazakh language in high-quality instructions. Therefore using technologies to design, develop, and implement the Kazakh language courses are actualized by the student's needs identification and new instructional research activities.

ТАРИХИ ФИЛЬМДЕРДІҢ ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ РӨЛІ

Жанар Абдіғаппарова

Ассистент-профессор, Қазақ тілі және түркітану департаменті, Назарбаев
Университеті, Астана, Қазақстан.

Еліміз тәуелсіздік алғаннан кейін гуманитарлық ғылым саласында біршама оң өзгерістер болды. Мұрағатта шаң басып жатқан мәдени мұраларымыз жарыққа шықты. Қазақ халқы алаш қайраткерлерімен, олардың рухани мұраларымен қайта қауышты. Мәдени мұралары зерттеліп, зерделенді. Халық төл тарихымен табысып, ұлттық рухы оянды. Ұлттық идеологияның басында гуманитарлық ғылымдар тұратыны анық, ол қандай бағытта дамыса, елдің болашағы да сонымен байланыста жүретіні белгілі. Сондықтан ұлттың тарихы мен мәдениетін зерттейтін гуманитарлық ғылым саласына отарсыздану жүргізілуі бүгінгі күн тәртібіндегі басты мәселе. Отарлық кезеңде ұлттық сананың қалыптасуына әдебиеттің сіңірген еңбегі орасан. Осыған байланысты отарлық кезеңде жазылған көркем әдеби шығармаларды да отарсыздану тұрғысынан зерделеу аса маңызды.

Әдебиетті ХХІ ғасыр оқырмандарына оқыту жолында көптеген әдіс-тәсілдерді қолданып, заманға сай бейімдеп отыру, түрлі технологияларды қолданып оқыту арқылы оқушының пәнге деген қызығушылығын арттыру бүгінгі мұғалімнің алдындағы күрделі міндет. Сондықтан әдебиетті өнердің басқа салаларымен (музыка, сурет, кино және театр өнері) интеграцияда оқыту арқылы мұғалім студентке көркем шығарманы танытудың, оның ішкі мазмұнын түсінудің жаңа қырларын ашуға мүмкіндік береді.

Өнердің басқа түрлерін әдебиетпен байланыстыра оқытуда әсіресе фильммен байланыстыра оқытудың тиімділігі жоғары екенін атап айтқанымыз жөн.

Фильм арқылы әдебиетті оқытудың жалпы мақсаты – оқырмандарды көркем әдебиетке негізделген фильмдердің ерекше атрибуттарын тануға үйрету, сондай-ақ, автордың тұлғасын танытуда тарихи тұлғалар туралы деректі фильмдерді пайдалану да өз тиімділігін көрсетеді. Сыни талдаудың нақты әдістерін меңгеру барысында оқушылар осы талдаудың неғұрлым теориялық аспектілерін, яғни әдебиеттің де, киноның да ортақ ерекшелігін, көркем шығарманың кино тілінде басқа формаға ауысқанын анықтайды, талдайды. Сонымен бірге кино арқылы оқушы санасында шығармадағы кеңістік пен уақыт, ондағы кейіпкерлердің бейнелі образдары қалыптасады.

Біз бұл презентациямызда көркем әдебиетті фильммен байланыстыра оқытудың тиімділігіне арнайы тоқталатын боламыз. Ол үшін Назарбаев университетінде өзім дәріс беретін «Алаш әдебиеті» курсына оқытылатын шығармаларды фильммен байланыстыра оқытудағы қолданатын тәжірибеммен бөлісетін боламын.

Кілт сөздер: көркем әдебиет, кино, оқыту, оқу, қазақ әдебиеті

THE ROLE OF HISTORICAL FILMS IN THE FORMATION OF THE NATIONAL CONSCIOUSNESS

Zhanar Abdigapbarova

Assistant professor, Kazakh Language and Turkic Studies Department,
Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

After the country gained independence, several positive changes occurred in the field of Humanities. Our cultural heritage, previously stored in dusty archives, has come to light. The Kazakh people have been reconnected with Alash figures and their spiritual heritage. Cultural heritage has been thoroughly examined and researched. The national spirit has been reinvigorated by the people's achievements in their own history. It is evident that the humanities play a leading role in our national ideology, and the country's future is closely tied to their development. Consequently, the primary issue on today's agenda is the decolonization of the Humanities field, which delves into the history and culture of our nation. Literature's contribution to the formation of national consciousness during the colonial period is immense. Therefore, it is particularly crucial to analyze fiction written during that colonial period from a decolonization perspective.

On the path to teaching literature to 21st-century readers, employing numerous methods and adapting them to the modern world while enhancing students' interest in the subject through the utilization of various technologies is a challenging task for today's educators. Therefore, when teaching literature in conjunction with other forms of art such as music, drawing, film, and theatrical arts, teachers enable students to explore new dimensions of artistic expression and gain a deeper understanding of its underlying content. It should be noted that the effectiveness of teaching other forms of art in conjunction with literature is particularly high. The overarching objective of teaching literature through film is to instruct readers in recognizing the distinctive features of films based on literary works, as well as the utilization of documentaries about historical figures to convey the author's personality. While acquiring specific methods of critical analysis, students identify and examine the most theoretical aspects of this analysis, which is the common element between both literature and cinema: the transformation of a work of art from the language of literature into a cinematic form. Simultaneously, through cinema, the space and time in the work and the figurative images of the characters are formed in the student's mind.

In this presentation, we will specifically focus on the effectiveness of teaching fiction in relation to film. To accomplish this, I will share my experience in teaching the course "Alash Literature" at Nazarbayev University, particularly in connection with cinema.

Key words: fiction, cinema, teaching, learning, Kazakh literature

ҚАЗАҚ ТІЛІ ДЕҢГЕЙІН АНЫҚТАУҒА АРНАЛҒАН ТЕСТ ТАПСЫРМАЛАРЫН ДАЙЫНДАУ ТӘЖІРИБЕСІНЕН

Ажар Зекенова

Филол.ғыл.канд, доцент, Teaching professor, M.S.Narikbaev atyndaғы KAZGUU Universiteti, Астана, Қазақстан.

Қазақстанда мемлекеттік, орыс, ағылшын тілдеріне қатысты «үштұғырлы тіл саясаты» енгізгелі бері шетелдік стандарттар бойынша кез келген тілді деңгейлік оқыту кеңінен өріс алуда. Мұндай оқытуды жүзеге асыру үшін білім алушылардың қазақ тілін меңгеру деңгейін анықтау ісін M.S.Narikbaev atyndaғы KAZGUU Universiteti 2019-2020 жж бастап қолға алған.

Соңғы жылдар тәжірибесі бойынша шамамен 5000-ға жуық білім алушы КЕПТ тапсырды. КЕПТ немесе КЕРТ – ағылшын тіліндегі KAZGUU English Placement Test мәнінен шыққан атау. Шетелдік, әсіресе ағылшын тілінен деңгейді анықтауға арналған IELTS, TOEFL, SELT сияқты базалардағы тест жасау үлгілері негізінде A1, A2, B1, B2, C1 деңгейлерін анықтайтын тест базасы құрылған. Бұл база бойынша тыңдалым, оқылым, жазылымға қоса лексика-грамматикалық тапсырмалар, әрі айтылым да алынатын болды: жазылым, оқылым және тыңдалым - 70%; айтылым - 30%. Тест тапсырмаларын құрастыруда ҚАЗТЕСТ жүйесінің лексикалық минимумы, А.Байтұрсынов атындағы Тіл білімі институтынынан шыққан жиілік сөздіктер пайдаланылды.

КЕПТ құрастыруда жалпы Қазақстандағы тестілеу тапсырмаларын құрастыруға қатысты әдебиеттерге талдау жүргізілді, лингводидактикалық тестілеуді ұйымдастырып, құрастыруда еліміздегі тәжірибелер шетелдік тест тапсырмаларымен салыстырылып, оңтайлы тұстары іріктелді, көп деңгейлі тест тапсырмаларын құрастыру жүйесі әзірленіп, сынақтан өткізілді. Соның нәтижесінде білім алушылардың қазақ тілін меңгеру, игеру, дамыту динамикасы қадағаланып, нәтиже беретіні анықталды.

Тест тапсырмаларының түрлері: ашық-жабық, логикалық, бірнеше дұрыс жауапты (multiple-choice), сәйкестендіру, сандық жауап, бос орынды толтыру (не Клоуз-тест). Ең бастысы тест тапсырмаларының мазмұны білім алушының тек тілді меңгеру деңгейін ғана анықтап қоймай, оның тілдік дағдыларына қоса, лингвистикалық, әлеуметтік лингвистикалық, әлеуметтік мәдени, дискурсивті, стратегиялық білім деңгейін де анықтауға мүмкіндік берді. Деңгейлік лексикалық минимум тест тапсырмасында сақталуы үшін, әрі оқылым мен тыңдалым мәтіндеріне қатысты авторлық құқық мәртебесі бұзылмауы үшін мәтіндердегі грамматикалық, стилистикалық, лексикалық категориялар деңгейлік базаға сәйкес іріктеліп, құрастырылды. Мысалы, A1 деңгейіне жеңілдеу, 1-5 қарапайым сөз тіркесі, сөйлемге дейін, ал C1 деңгейіне 30-35 сөйлемнен құрастырылған құрмалас сөйлемді мәтіндер алынды.

Қорыта келгенде тапсырған білім алушылардың 75 %-ы шын мәнінде өз деңгейлеріне сәйкес білім алып, тілдік құзыреттілігі бойынша білімдерін жетілдірді. Ал 15%-ы тест тапсырмаларын тапсырғанда академиялық адалдықты сақтамағандықтан, білім алуларында қиындықтар туындады. Қалған білім алушылар айту, жазу, тыңдау, оқу дағдылары бойынша кемшін тұстарын біліп, сол бағытта білімдерін жетілдіре білді. Тілдік деңгейді нақты анықтау тәжірибесі оқытушылар тарапынан білім беру бағдарламасын құрастыруда да ыңғайлы болғанын айтқан дұрыс.

Кілт сөздер: тест тапсырмалары, қазақ тілі деңгейі, КЕПТ, тестілеу түрі, шетелдік тәжірибе, ҚАЗТЕСТ, лексикалық минимум.

EXPERIENCE OF PREPARING TEST TASKS FOR DETERMINING THE LEVEL OF THE KAZAKH LANGUAGE (KAZGUU UNIVERSITY)

Zekenova Azhar

Candidate of Philological Sciences, Teaching professor, M.S. Narikbayev KAZGUU University, Astana, Kazakhstan

Since the introduction of the "trilingual policy" in Kazakhstan, the level of language training according to foreign standards has become widespread. For the implementation of such training, it is necessary to determine the level of proficiency of students in the Kazakh language. This has been practiced at KAZGUU University named after M.S. Narikbayev since 2019. Since then about 5000 students have passed KEPT (KAZGUU English Placement Test). A proficiency assessment framework inspired by established language evaluation models like IELTS, TOEFL, and SELT has been meticulously crafted to determine language proficiency levels, specifically in English. This framework, which assesses listening, reading, vocabulary, grammar, and pronunciation, assigns significant weight to the listening, reading, and vocabulary components, accounting for 70% of the evaluation, with pronunciation contributing the remaining 30%. The lexical minimum of the KAZTEST system, frequency dictionaries from the Institute of Linguistics named after A. Baitursynov were used in the compilation of test tasks.

The analysis of the literature on the compilation of test tasks in Kazakhstan as a whole was carried out, the organization of linguodidactic testing was carried out, the experience in the country was compared with foreign test tasks, the optimal points were selected, a system for compiling multi-level test tasks was developed and tested. As a result, it was found that the dynamics of mastering, and developing the Kazakh language by students is monitored and gives results.

Various types of test tasks are employed, encompassing open-ended, closed-ended, logical, multiple-correct-answer (multiple-choice), identification, numerical answer, and filling in the blank (commonly referred to as Close-test). Importantly, these test task formats are designed to not only assess a student's language proficiency but also gauge their grasp of linguistic, socio-linguistic, socio-cultural, discursive, and strategic knowledge, in addition to their language skills.

To ensure that the lexical requirements align with the intended proficiency level in the test tasks while upholding copyright compliance in the reading and listening texts, careful consideration was given to the selection and arrangement of grammatical, stylistic, and lexical categories within the texts. For instance, texts featuring complex sentences consisting of 30-35 sentences were designated for level A1, while levels 1-5 involved simple phrases, typically up to a sentence, and level C1.

In summary, 75% of the students who successfully completed the assessment received training tailored to their proficiency level and experienced noticeable improvements in their language competence. Regrettably, 15% failed to uphold academic integrity during the test tasks, leading to educational challenges. The remaining students identified areas for improvement in their speaking, writing, listening, and reading skills, subsequently enhancing their language proficiency. It's worth noting that this clear-cut approach to determining language levels proved beneficial for educators when structuring the educational curriculum.

Keywords: test tasks, Kazakh language level, type of testing, foreign experience, KAZTEST, lexical minimum.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ ОҚЫТУ

Мейрамгүл Құсайынова

Қауымдастырылған профессор, Қазақ тілі және түркітану департаменті,
Назарбаев Университеті, Астана, Қазақстан.

Айгүл Байжұманова

Назарбаев Зияткерлік мектебі, Алматы, Қазақстан.

Ғылыми баяндамада Назарбаев университеті студенттеріне қазақ тілін ұлттық құндылықтарға негізделі оқыту тәжірибесі қарастырылады. Мәселенің өзектілігі - қазіргі жаһандану үрдісінің ықпалымен батыстық мәдениетке бет бұрған жастарға ұлттық құндылықтардың қадір-қасиетін бойына сіңіру, дәстүрлі мәдени құндылықтар желісін заманауи үрдіспен үйлесімді құбылыс ретінде насихаттау болып табылады.

Баяндамада қазақ тілін оқыту үрдісінде ұлт құндылықтарының бастауы болар, бала тәрбиесіне қатысты – «бесік жыры», үйлену салтына қатысты – «сыңсу», «бетешар» жырларын қолдану әдістемесінің тиімділігі, қажеттілігі, әрі маңыздылығы қарастырылады. Студенттер «бесік жыры» мәтіндеріне академиялық оқу материалы ретінде - терминологиялық, текстологиялық, лексика-грамматикалық талдаулар жасайды. «Бесік жырының» қолданыс қызметі, жырдың әдеби мазмұндық құрылымы, әуендік-әуездік орындалуы, тақырыптық аясы анықталады. Дәстүрлі және қазіргі заманауи бесік жырлары мәтіндеріне салыстырмалы анализ жүргізіледі. Сонымен қатар, түркі халықтарының бесік жырларына тарихи-мәдени контент тұрғысынан салыстырмалы анализ, бесік жырларының өзара ұқсастығы мен айырмашылығы айқындалады. Қазіргі таңда қазақ отбасыларында бесік жыры орындала ма? Орындалса қалай /не орындалады? Неге орындалмайды? сынды сауалдарға пікір таластар жүргізіледі. Нәтижесінде, жастарға арнайы сауалдар жүргізіліп, қазіргі жас отбасыларға бесік жырын насихаттаудың жолдары ұсынылады, сабақта студенттер бесік жыры орындауды үйренеді. Қазақ халқының үйлену рәсіме қатысты орындалатын – «сыңсу» мен «баташар» жырлары қазақ тілін оқыту үрдісінің басты деректік құралы ретінде қолданылады. «Сыңсу» мен «беташар» атауларының этимологиясы, жырлардың мәтіндерінің құрылымдық жүйесі, тарихи-мәдени құндылықтар желісінің көрінісі талқыланады. Сонымен қатар, дәстүрі және қазіргі сыңсу мен баташар жырларының орындалу және аумақтық ерекшеліктері, жырлардың мазмұндық трансформациясы тұрғысынан қарастырылады. Қазақ халқының ұлттық коды болатын тұрмыс-салт жырларын академиялық тұрғыдан зерттеу, оны қазақ тілін оқыту үрдісіне қолдану, күнделікті қоғам өмірімен байланыстыра насихаттау нәтижесі – ұлтық құндылықтарды бойына сіңіре білген, оны өмір жолында ұстана білген білімді, ұлтжанды ұрпақ қалыптасары анық.

TEACHING THE KAZAKH LANGUAGE BASED ON NATIONAL VALUES

Meiramgul Kussainova

Associate Professor, Kazakh Language and Turkic Studies Department, Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

Aigul Baijumanova

Nazarbayev Intellectual School, Almaty, Kazakhstan

This scientific report examines the experience of teaching the Kazakh language to Nazarbayev University students based on national values. The relevance of the problem is to instill the dignity of national values in young people who have turned to Western culture under the influence of the current globalization process, to promote the traditional network of cultural values as a phenomenon compatible with the modern trend.

The report considers the effectiveness, necessity and importance of the methodology of using the national values in the process of teaching the Kazakh language – "lullaby", "sinsu", "betashar" in relation to the upbringing of children. Students carry out terminological, textological, lexico - grammatical analysis of the texts of "lullabies" as academic teaching material. The operational function of the "lullaby", the structure of the literary content of the song, the melodic performance and the thematic scope are determined. A comparative analysis of the texts of traditional and modern lullabies is carried out. In addition, a comparative analysis of the lullabies of the Turkic peoples from the point of view of historical and cultural content, the mutual similarity and difference of lullabies is revealed. "Are lullabies performed in Kazakh families today?", "How and what will be changed if they are performed?", "Why do families not perform lullabies?" - the discussion of such questions will be held. As a result, young people are asked Special questions, modern young families are offered ways to promote lullabies, and students learn to perform lullabies in the classroom. The Kazakh folk songs "sinsu" and "betashar", performed in relation to the wedding ceremony, are used as the main source of the process of teaching the Kazakh language. The etymology of the names "sinsu" and "betashar", the structural system of the texts of the songs, the reflection of the network of historical and cultural values will be discussed. It is also considered from the point of view of the traditions and territorial features of the performance of modern sinsu and betashar songs, and their content transformation.

As a result of academic study of the National Code of the Kazakh people, its application in the process of teaching the Kazakh language, propaganda in connection with the everyday life of society, an educated, patriotic generation is formed, which was able to absorb national values and follow them in life.

ШЕТЕЛДЕГІ ҚАЗАҚ ДИАСПОРАСЫ МЕН ИРРЕДЕНТТЕРГЕ АРНАЛҒАН ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДІҢ ӘДІСТЕМЕСІ ҚАЛЫПТАСТЫ

Айгүл Орманова

«Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ҰҒПО» КеАҚ «Абай институты» бөлімінің
жетекшісі, Астана, Қазақстан

Кіріспе: Қазақстан Республикасындағы тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес қазақ тілін, әдебиеті мен мәдениетін ілгерілетуді, танымал етуге бағытталған Қазақстанда және шетелдердегі қазақ диаспоралары мен ирреденттерге қазақ тілін оқыту, қазақ тілінде ашық білім беру, Абайдың шығармашылығы, қазақ тілін, әдебиеті мен фольклорын үйрену, ұлттық мәдениетті насихаттауға арналған шаралар қызметін ұйымдастыру мақсатында 2020 жылы Абай институты бағдарламасы іске қосылды. Баяғдарлама аясында Abai.institute платформасы әзірленсе, 2021 -2023 жылдары аралығында бес деңгейлік «Шетелдегі қазақ диаспорасына арналған «Қазақ тілі» әмбебап оқулығы әзірленді. Бүгінгі күні Абай институты бағдарламасы әлемнің 9 мемлекетінде офлайн қазақ тілі курстарын аталған еңбекпен оқытуда.

Өзектілігі. Шетелдегі қазақтар өздері өмір сүретін мемлекеттерде сол елдің тілін меңгеріп, жалпы құндылықтарымен өмір сүреді. Дегенмен қазіргі таңда қазақ диаспорасы өкілдерінің қазақ тілін меңгеруі басты мәселеге айналып отыр. Атап айтқанда, қазақ мектептерінің жай-күйі, қазақша оқытатын курстардың жағдайы, қазақ тілін үйрететін оқу-әдістемелік құралдармен қамтамасыз етуі, жоғары оқу орындарында қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша кадрлар даярлауы, жоғары оқу орындарында қазақ мектептеріне педагог кадрлар даярлауы, қазақ тілінде газет-журнал басып шығарудың жағдайы, қазақ тіліндегі радио, теледидар бағдарламаларының жағдайы, қазақ тілінде қазақстандық радио және телеөнімдердің өзге елдерде таратылу жағдайы және т.б.

Қазақ диаспорасына қазақ тілін үйрететін әмбебап басылым сандық технологияға негізделген, баспа және электрондық нұсқадағы деңгейлік кешенді мультимедиялық өнім.

Мақсаты: қазақ диаспораларының лингвомәдени танымдық кеңістігі мен лингвопсихологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ тілін оқытудың негізгі дидактикалық ұстанымдары мен талаптарын айқындау, деңгейлеп оқыту жүйесін біріздендіру.

Міндеттері: қазақ тілін деңгейлеп оқыту төмендегі міндеттердің орындалуын көздейді:

- әлемдік деңгейде танылған тіл үйретудің озық технологияларының тәжірибелерін жан-жақты зерттеу;
- деңгейлеп оқытудың әрбір бағытына сәйкес қазақ тілінде қарым-қатынасқа түсудегі сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға қойылатын талаптарды анықтау;
- тілді меңгеру деңгейлерінің ішкі құрылымдарын, білім мазмұнын (лексикалық және грамматикалық минимум) анықтау. Осы ретте оқу материалдарын деңгейлеп игеруде әр сабақтың лексикалық минимумының анықталуы («Қазақ сөзі – 500 сөз», «Қазақ сөзі – 900 сөз», «Қазақ сөзі – 1200 сөз», «Қазақ сөзі – 1500 сөз», «Жалпы білім берудегі қазақ тілінің жиілік сөздігі», «Лексикалық-грамматикалық минимум (қазақ тілді емес мектептердегі қазақ тілі пәні оқытуға арналған» және т.б. еңбектер басшылыққа алынады);
- әлемдік тіл үйрету әдістемесі ғылымында қалыптасқан және қазақ тілін оқыту әдістемесінің теориясы мен практикасында тиімділігі дәлелденген әдістемелік талаптарды басшылыққа алу;

• әр деңгейге сәйкес сөйлеу әрекеті түрлерінің (тыңдалым, оқылым, жазылым, сөйлесім) дидактикалық талаптарын анықтау;

Нәтижелер: Әмбебап оқулық 2020 жылы Абай институты бағдарламасы аясында ашылған 5 мемлекеттегі (Вашингтон қаласы (АҚШ), Ыстамбұл қаласы (Түркия), Омбы қаласы (Ресей), Антверпен қаласы (Бельгия), Горган қаласы (Иран)) 50-ден астам тілүйренушінің 5 айда көрсеткен нәтижесін ескере отырып әзірленді. 2021 жылы А1 қарапайым, А2 базалық, 2022 жылы В1 орта, В2 ортадан жоғары, 2023 жылы С1 жоғары деңгейлері әзірленіп, 200-ге жуық тілүйренушінің назарына ұсынылды.

Қорытынды: Абай институты бағдарламасы аясында 9 мемлекетте ашылған офлайн курстар мен «Отандастар қоры» КеАҚ ұйымдастырып жатқан (қазақ-ағылшын, қазақ-түрік, қазақ-орыс, қазақ-парсы) онлайн курстары о оқытылып келеді. 2020 жылы А1 қарапайым деңгейді меңгерген тілүйренуші 2023 жылы В2 ортадан жоғары нәтижені көрсетті.

Тірек сөздер: әмбебап оқулық, диаспора, ирредент, озық технология, оқыту, деңгейлеп оқыту, мультимедиялық өнім

THE METHODOLOGY OF TEACHING THE KAZAKH LANGUAGE FOR THE KAZAKH DIASPORA AND IRREDENTISTS ABROAD WAS FORMED

Aigul Ormanova

Master of Pedagogical Sciences, National Scientific and Practical Center "Til-Qazyna" named after Sh. Shayakhmetov, Astana, Kazakhstan

Introduction: in accordance with the state program of implementation of the language policy in the Republic of Kazakhstan for 2020-2025, aimed at promoting and popularizing the Kazakh language, literature and culture, teaching the Kazakh language to Kazakh diasporas and immigrants in Kazakhstan and abroad, providing open education in the Kazakh language, Abai's creativity, Kazakh language and literature the Abai Institute program was launched in 2020 in order to learn folklore and organize activities for the promotion of national culture. As part of the program, the Abai.institute platform was developed, and a five-level universal textbook "Kazakh language for the Kazakh diaspora abroad" was created in 2021-2023. Today, the program of the Abay Institute is teaching offline Kazakh language courses in 9 countries of the world.

Relevance. Kazakhs living abroad learn the language of that country and live with their common values. However, nowadays the mastery of the Kazakh language for the representatives of the Kazakh diaspora is becoming the main problem. In particular, the condition of Kazakh schools, the condition of Kazakh language courses, the provision of educational and methodological tools for teaching the Kazakh language, the training of personnel in the specialty of Kazakh language and literature in higher educational institutions, the training of teacher personnel for Kazakh schools in higher educational institutions, newspapers and magazines in the Kazakh language, the state of publishing, the state of radio and television programs in the Kazakh language, the state of distribution of Kazakh radio and television products in other countries, etc. The universal publication teaching the Kazakh language to the Kazakh diaspora is a multi-level complex multimedia product based on digital technology, in printed and electronic versions.

Purpose: to determine the main didactic positions and requirements of teaching the Kazakh language, to unify the system of level education, taking into account the linguistic-cultural-cognitive space and linguistic-psychological features of the Kazakh diaspora.

Objectives: teaching of the Kazakh language by level involves the fulfillment of the following objectives:

- comprehensive study of practices of world-renowned advanced language teaching technologies;
 - to determine the requirements for the formation of communication skills in the Kazakh language according to each direction of level education;
 - to determine internal structures of language proficiency levels, knowledge content (lexical and grammatical minimum). At the same time, determining the lexical minimum of each lesson in learning materials by level ("Kazakh word - 500 words", "Kazakh word - 900 words", "Kazakh word - 1200 words", "Kazakh word - 1500 words", "Kazakh language in general education" frequency dictionary", "Lexical-grammatical minimum (for the teaching of the Kazakh language in non-Kazakh language schools" and other works are guided);
 - to be guided by the methodological requirements established in the science of world language teaching methodology and proven effective in the theory and practice of Kazakh language teaching methodology;
- to determine the didactic requirements of speech activity types (listening, reading, writing, speaking) according to each level;

Results: The universal textbook was developed taking into account the results shown by 5 out of 50 language learners in 5 countries (Washington (USA), Istanbul (Turkey), Ombi (Russia), Antwerp (Belgium), Gorgan (Iran)) in 5 months in 2020 within the framework of the Abay Institute program. In 2021, A1 beginner, A2 elementary, in 2022 B1 intermediate, B2 upper-intermediate, in 2023 C1 advanced levels were developed and presented to the attention of about 200 language learners.

Conclusion: offline courses opened in 9 countries within the framework of the Abay Institute program and online courses (Kazakh-English, Kazakh-Turkish, Kazakh-Russian, Kazakh-Persian) organized by "Otandastar Qory" NJSC are taught. In 2020, a language learner who mastered the beginner level A1, in 2023 showed upper-intermediate level result.

Keywords: universal textbook, diaspora, irredentist, advanced technology, teaching, graded teaching, multimedia product

APPLICATION OF TECHNOLOGY OF ACMEOLOGICAL READING OF LITERARY TEXT WHEN TEACHING RUSSIAN LANGUAGE TO PHILOLOGY STUDENTS OF THE KAZAKH DEPARTMENT

Enkar Kakilbayeva

Candidate of philological sciences, Associate professor, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

The international program for the assessment of students' educational achievements (PISA) emphasizes the role of the process of reading and interpreting works of fiction in the formation of the linguistic competence of students studying not in their native language and their socio-cultural adaptation. The results of the PISA and PIAAC studies show a significant lag in the reading literacy of not only schoolchildren, but also the adult population over 18 years old. Therefore, one of the pedagogical tasks is to teach the student to think through the text, to understand the meanings hidden in a particular work of art, to enter into a dialogue with the author. But Kazakh students somehow experience serious difficulties when reading and analyzing the text in Russian, so they admit that this process takes them a lot of time. The object of the application of acmeological reading technologies in this report is the genre of the story of modern Russian writers of Kazakhstan, in particular Nikolai Verevchkin, and the

methodological basis of the study is the principle of consistency and integrity of the process of analysis and interpretation of the text, which consists in understanding the need to identify step-by-step internal connections of the work and correlate them with its near and far contexts to determine similarities and differences with other texts, which will inevitably lead a student who is not a native speaker of the Russian language to understand not only the immanent essence of the analyzed work, but also the hidden subtexts.

From our point of view, the technology of acmeological reading of a literary text is a complex and multilevel process: analysis involves clarifying the issues of constructing the entire internal and external structure of the text, and interpretation is aimed at identifying the information that is embedded in the content of the text, that is, acmeological reading techniques will allow you to get out of the narrow space of the text content into the expanse of background knowledge.

One of the necessary components of this technology is self-diagnosis of reading productivity, that is, the student must independently fix the time when reading and further work with the text. The reading of N. Verevochkin's story is preceded by a pre-text work that allows students to learn about the writer and his works. The main tools at this stage are flipcharts, video presentations. A teacher's comment is also needed regarding the words in the text of the story that are incomprehensible to the students of the Kazakh department. At the same time, you can use such methodological techniques as "guessing by context", "slow reading", "with stops", reading the text by the teacher (reading - listening), "Jigsaw", when the student receives his text fragment, composes questions by choosing one or another graphic form ("thick and thin questions", cluster, Bloom's cube, "daisy", mental map and other critical thinking strategies).

Further stages of work on the content of the text and its perception: prediction by name as a semantic unfolding of the text content; techniques of "gymnastics for the eyes" and "slalom reading", selective reading technique; literary and cultural-historical commentary; search reading; technology of "scattered text", etc. – will determine the emotional and sensory perception of the work, to solve the problem of genre originality of the story.

The tasks offered to students are aimed at developing their professional competencies: intellectual trainings, literary games created on game services in an interactive mode. The techniques of acmeological reading used in teaching philologists who study not in Russian, from our point of view, will allow us to achieve harmonization of the reading process, which, according to A.S. Pushkin, is "the best teaching".

Keywords: reader's literacy, technologies, acmeological reading.

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ АКМЕОЛОГИЧЕСКОГО ЧТЕНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ КАЗАХСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ

Энкар Какильбаева

Кандидат филологических наук, доцент, Казахский национальный университет имени
Аль-Фараби, Алматы, Казахстан

В международной программе по оценке образовательных достижений учащихся (PISA) подчеркнута роль процесса чтения и интерпретации произведений художественной литературы при формировании языковой компетенции студентов, обучающихся не на родном языке, и их социокультурной адаптации. Результаты исследований PISA и PIAAC показывают значительное отставание читательской грамотности не только школьников, но и взрослого населения от 18 лет. Поэтому одной из педагогических задач является задача посредством текста научить студента мыслить, понять смыслы, скрытые в том или ином художественном произведении, вступить в диалог с автором.

Но студенты-казахи так или иначе испытывают серьезные трудности при чтении и анализе текста на русском языке, поэтому признаются, что на этот процесс у них уходит немало времени. Объектом применения технологий акмеологического чтения в данном докладе является жанр рассказа современных русских писателей Казахстана, в частности Николая Веревошкина, а методологической основой исследования - принцип системности и целостности процесса анализа и интерпретации текста, заключающийся в понимании необходимости выявлять поэтапно внутренние связи произведения и соотносить их с его ближним и дальним контекстами для определения сходства и различий с другими текстами, что неизбежно приведет студента, не являющегося носителем русского языка, к пониманию не только имманентной сущности анализируемого произведения, но и скрытых подтекстов.

С нашей точки зрения, технология акмеологического чтения художественного текста - процесс сложный и многоуровневый: анализ предполагает выяснение вопросов построения всей внутренней и внешней структуры текста, а интерпретация направлена на выявление той информации, которая заложена в содержании текста, то есть приемы акмеологического чтения позволяют выйти из узкого пространства содержания текста на простор фоновых знаний.

Одним из необходимых компонентов этой технологии является самодиагностика продуктивности чтения, то есть студент должен самостоятельно осуществлять фиксацию времени при чтении и дальнейшей работе с текстом. Чтению рассказа Н. Веревошкина предшествует предтекстовая работа, позволяющая студентам узнать о писателе и его произведениях. Основным инструментарием на этом этапе выступают флипчарты, видеопрезентации. Также необходим комментарий преподавателя, касающийся слов в тексте рассказа, непонятных студентам казахского отделения. При этом можно использовать такие методические приемы, как «догадка по контексту», «медленное чтение», «с остановками», чтение текста преподавателем (чтение - аудирование), «Джигсо», когда студент получает свой фрагмент текста, составляет вопросы, выбрав ту или иную графическую форму («толстые и тонкие вопросы», кластер, кубик Блума, «ромашка», ментальная карта и другие стратегии критического мышления).

Дальнейшие этапы работы над содержанием текста и его восприятием: прогноз по названию как смысловое развертывание содержания текста; приемы «гимнастика для глаз» и «слаломное чтение», прием выборочного чтения; литературоведческий и культурно-исторический комментарий; поисковое чтение; технология «рассыпанного текста» и др. – позволяют определить эмоционально-чувственное восприятие произведения, решить проблему жанрового своеобразия рассказа.

Задания, предлагаемые студентам, направлены на развитие их профессиональных компетенций: интеллектуальные тренинги, литературные игры, созданные на игровых сервисах в интерактивном режиме. Приемы акмеологического чтения, используемые при обучении филологов, обучающихся не на русском языке, с нашей точки зрения, позволят достичь гармонизации процесса чтения, которое, по утверждению А.С. Пушкина есть «лучшее учение».

Ключевые слова: читательская грамотность, технологии, акмеологическое чтение.

ТАРИХИ БІЛІМ БЕРУ КОНТЕКСТІНДЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Турарбеков Дулат, Турганбаева Айғыз, Сыздықова Раушан
Назарбаев Зияткерлік мектебі, Астана, Қазақстан

Өзектілігі: Ақпарат ағыны үздіксіз өсіп отырған қазіргі заманда оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту білім берудің басты міндетіне айналуға. Тарих пәнінде функционалдық сауаттылықты енгізу тарихи оқиғаларды талдай алатын, сыни тұрғыдан ойлай алатын, тиімді қарым-қатынас жасай алатын құзыретті азаматтарды дамытудың ажырамас бөлігі болып табылады.

Проблемалар тізбесі: Дегенмен, тарих сабағында функционалдық сауаттылықты дамытуға байланысты бірқатар мәселелер бар. Оқытуды интерактивті және курс материалдарын оқушыларға қалай қолжетімді ету туралы сұрақтар әлі де бар. Сондай-ақ тарихи оқиғалар мен процестерді зерттеу контекстінде функционалдық сауаттылықты дамытуда қандай әдістер мен тәсілдер тиімдірек болуы мүмкін екенін қарастыру маңызды.

Шешуі: Осы мәселелерді шешу үшін бұл мақалада Назарбаев Зияткерлік мектептерінің тәжірибесінде тарих сабақтарында функционалдық сауаттылықты біріктіруге бағытталған әдістер мен тәсілдер ұсынылған.

Дереккөзді талдау: Оқушылар мәтіндер, құжаттар, карталар және т.б. сияқты әртүрлі тарихи дереккөздерді зерттеп, оларды сыни талдау дағдыларын дамытады.

Жобалық әрекеттер: Оқушылар тарихи жобаларды әзірлейді, нақты тақырыптар мен оқиғаларды зерттейді, презентациялар немесе макеттер жасайды. Бұл әдіс зерттеу дағдыларын және нәтижелерді ұсыну қабілетін дамытуға ықпал етеді.

Талқылау және пікірталас: Тарихи тақырыптар бойынша пікірталас пен пікірталас ұйымдастыру оқушыларға өз көзқарастарын білдіруге, өз ұстанымдарын дәлелдеуге және басқалардың пікірін тыңдауға көмектеседі.

Карталармен және көрнекіліктермен жұмыс: Тарихи карталарды, фотосуреттерді және басқа көрнекіліктерді оқу оқушыларға тарихи оқиғаларды елестетуге көмектеседі.

Нәтиже: Зерттеу функционалдық сауаттылықты тарих сабақтарына кіріктіру оқушылардың оқу нәтижелерін жақсартатынын және олардың аналитикалық және коммуникативтік дағдыларын дамытатынын көрсетті. Оқушылар жобалау-зерттеу жұмыстарында тарихи фактілерді түсіндіруде және өз ойлары мен көзқарастарын білдіруде сенімдірек болады.

Қорытынды: Жұмыс тарих пәнін оқыту процесіне функционалдық сауаттылықты қалыптастыру мен дамытуға арналған тапсырмаларды кіріктірудің маңыздылығын көрсете отырып, зерттеу тақырыбын кеңейтуге мүмкіндік береді. Зерттеу нәтижесіне сүйене отырып, бұл оқушылардың оқу тәжірибесін жақсартып, сауатты азамат ретінде қоғам өміріне белсене араласуға дайындайды деген қорытынды жасауға болады.

Кілт сөздер: тарих, функционалдық сауаттылық, дереккөзді талдау, НЗМ

CULTIVATING FUNCTIONAL LITERACY SKILLS IN THE CONTEXT OF HISTORY EDUCATION

Dulat Turarbekov, Aigiz Turganbaeva, Raushan Syzdykova
History teachers of Nazarbayev Intellectual schools in Astana

Relevance: In the contemporary era, marked by an incessant surge in information flow, nurturing the functional literacy of students emerges as an imperative within the domain of education. The integration of functional literacy into the sphere of history education is intrinsic to the development of adept citizens, capable of scrutinizing historical occurrences, exercising critical thinking, and engaging in effective communication.

Enumerated Challenges: Nevertheless, a constellation of predicaments is affiliated with the cultivation of functional literacy within the history classroom. Lingering queries persist regarding the orchestration of interactive learning modalities and the facilitation of accessible course materials for students. Additionally, the efficacious deployment of methods and approaches germane to the cultivation of functional literacy within the precincts of historical study warrants contemplation.

Proposed Resolution: To redress these challenges, the present article proffers a compendium of methodologies and approaches purposed for the assimilation of functional literacy into history lessons, as practiced within the Nazarbayev Intellectual Schools.

Source Analysis: Students embark on an analytical journey where they scrutinize texts, documents, maps, and assorted historical sources, thereby honing their critical analytical acumen.

Project-Based Endeavors: Students partake in the formulation of historical projects, engaging in the meticulous examination of specific topics and events, culminating in the creation of presentations or prototypes. This pedagogical paradigm engenders the development of research proficiencies and the aptitude to proficiently disseminate findings.

Discursive Deliberations and Debates: Fostering an environment conducive to discussions and debates on historical subjects empowers students to articulate their perspectives, substantiate their positions, and lend an ear to the viewpoints of their peers. This practice augments their faculties of reasoning and enhances their communicative prowess.

Utilization of Cartography and Visual Aids: The pedagogical repertoire encompasses the interpretation of historical maps, photographs, and visual aids, thereby capacitating students to visualize historical events and locales.

Conclusions Drawn: Empirical inquiry attests that the assimilation of functional literacy into history lessons yields enhanced academic outcomes and serves to fortify the analytical and communicative competencies of students. Consequently, students exhibit heightened self-assuredness when expounding upon historical facts and when articulating their cogitations and perspectives in the context of research and design endeavors.

Inference: This body of work furnishes an opportunity for the expansion of the purview of research, accentuating the imperative of infusing tasks for the cultivation and evolution of functional literacy into the pedagogical tapestry of history instruction. Grounded in the findings of the research, it is conceivable to posit that this endeavor ameliorates the educational milieu of students, whilst priming them for active civic engagement as adroit citizens.

Keywords: history, functional literacy, source analysis, Nazarbayev Intellectual Schools

ТІЛ ҮЙРЕТУДЕ SOFT SKILLS (ЖЕКЕ ТҮЛҒАЛЫҚ ДАҒДЫЛАР) ҚАЛЫПТАСТЫРУ ӘДІСТЕМЕСІ

Ляйля Демесинова

PhD, аға оқытушы, Қазақ және орыс тілдері кафедрасы, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана, Қазақстан

Жаһандану заманында адамзаттық құндылықтармен қатар білім беру жүйесі мен тұлға бойынан табылатын дағдылардың заман талабына сай болуы мәселесі түбегейлі өзгерісген. Жоғары оқу орындарына тоқталар болсақ, білім алушылар тұлғалық және кәсіби біліктілігін шыңдайтын екі бағыт негізінде дамыту мақсаты көзделіп отыр. Бұрын маманның кәсіби біліктілігі басты шарт болса, бүгінде заман талабына сай коммуникативтік, көшбасшылық, мобильділік сияқты құзіреттіліктер алдыңғы орынға шықты. Ғылым тілінде бұл «soft skills» деп аталады. Тіл үйретуде сөздік қор мен грамматикалық ережелерден бөлек студенттердің soft skills, яғни қосымша дағдыларын қалыптастыру заман талабы. Тілдерді оқытуда негізгі мақсатпен қатар тіл үйренушіні ынталандырып, коммуникациялық қабілеті мен эмоционалды интеллектісін жетілдіріп, сын тұрғысынан ойлау қабілетін дамытуды soft skills деп айтуға әбден болады. Қазіргі педагогикалық парадигманың бірі болған soft skills-ті қазақ немесе ағылшын тілін үйретуде қалай тиімді қолдана аламыз деген мәселеге тоқталып өтейік.

Бүгінгі білікті маман тіл үйретуде тілдік тапсырмалармен қоса әр студенттің жеке тұлғалық дамуына да өз септігін тигізуі керек. Бұл жолда әр сабақта soft skills дамытатын түрлі әдіс-тәсілдерді пайдалануы шарт. Мәселен, түрлі тақырыптарға байланысты тапсырма түрлерін құбылтып отыру: рөлдік ойындар, түрлі сөйлеу үйірмелері мен клубтар, дебаттар мен пікірталастар ұйымдастыру, презентациялар мен шағын ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, түрлі квесттер мен үстел ойындарын ұйымдастырып, әр сабақ сайын түрлі интерактивті технологияларды (мобильді қосымшалар мен веб сайттар, Miro, Meetup, Workshop плафформалары) пайдалана отырып тіл үйрету тиімді. Мысалы, «мамандық» тақырыбында тіл үйренушілер арнайы грамматикалық шаблондар негізінде өздері түрлі маман иелері ретінде таныстыру арқылы олардың топ алдында сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға болады. Ал, «денсаулық» тақырыбында дәрігер мен науқас ретінде рөлдік ойын арқылы коммуникативтік әдіс негізінде белгілі бір лексикалық минимумды қолданумен қатар, өздерін басқа образда көре алады.

Қорыта айтар болсақ, soft skill-ті білім жүйесімен интеграцияда қарастырсақ, білім алушы тек тіл үйреніп қана қоймай, тұлғалық жақынан ортаға бейімделу, тез шешім қабылдау, көшбасшылық, топ алдында сөйлеу, қарым-қатынас пен шығармашылық ойлау сияқты soft skills дамытады.

Кілт сөздер: әдістеме, soft skill, тіл үйрету, коммуникация.

METHODOLOGY FOR DEVELOPING SOFT SKILLS (PERSONAL SKILLS) IN LANGUAGE TEACHING.

Lyaila Demesinova

Candidate of Biological Sciences, senior lecturer, Kazakh Agrotechnical Research University named after. S. Seifullina, Astana, Kazakhstan.

In accordance with today's requirements, it is important for students to develop personal skills (soft skills) along with professional qualifications (hard skills). In world practice, the vast majority of employers focus only on soft skills. In turn, this topic is very relevant in the field

of education. It is a modern requirement to develop soft skills in Kazakh language classes along with language teaching. The report examines the effectiveness of developing individual skills such as additional creativity, critical thinking, leadership, speaking in front of a group, and the ability to use new technologies while teaching a language. The report contains the analysis of methods that are used in soft skills and language teaching, and the types of effective lessons.

ЛИНГВОЭКОЛОГИЯ МӘСЕЛЕРІ: ҚАЗАҚ ТІЛДІ ЖАСТАРДЫҢ СӨЙЛЕУ МӘНЕРІ

Айнұр Амангелді

Филология ғылымдарының кандидаты, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана, Қазақстан

Тіл мәселесі, тіл экологиясы мәселесі қай кезеңде де күн тәртібінен түспейтін өзекті мәселе. Қазіргідей қарқын алып келе жатқан жаһандану заманында кейбір этностардың тілі жойылып кетсе, енді бір ұлыстардың тілі жойылудың аз-ақ алдында тұр. Ұлттың дамып, өркендеуі, тіпті ұлт болып қалуы, тағдыр талайы сынға түсіп тұрған алмағайып уақытта тіліміздің тазалығын сақтау, бабалардан қалған аманатты келешек ұрпаққа сол баяғыдай, әрін кетірмей, қадірін түсірмей, бар байлығын шашау шығармай табыстау – әр қазаққа сын. Әсіресе, тіл мамандары, ұстаздар, ғалымдар, теле, радиожурналистер, әртістер, әншілер қауымы осы келелі мәселенің төңірегінде топтасып, тіл тазалығын насихаттауға атсалысуы қажет.

Еліміздің келешегі қазіргі жастардың сөйлеу мәнері, сөздік қорының жұтандығы ұлт болашағына төніп тұрған үлкен қауіп екені анық. Бұл мәселеде уақыт жоғалтпау өте маңызды. Қазір жастардың ауызекі сөйлеу тілі мүлде сын көтермейді. Сленгтер өз алдына, қаптаған варваризмдер мен диалектілер, таусылмайтын жаргондар мен қысқартулар жастардың сөйлеу тіліне ғана емес, тіпті жазу мәдениетіне де зиянын тигізіп жатыр. Бұндай тілдік ауытқушылықтардың зардабынан оңайлықпен құтылу мүмкін емес. Сондықтан да тілді аздырып, тоздыруға жеткізбей, тіл тағдырына бейжай қарамай, әрбір көңілінде сәулесі бар қазақ тіл тазалығын сақтауды өзінен бастап, өз үлесін қосуы керек. Ұстаздар шәкірт алдында, журналистер, әртістер мен әншілер өз көрермендері мен тыңдармандары алдында өз елінің мәдениетін, ана тілінің қадір-қасиетін барынша құрметтеп, таза сөйлесе, теле, радио бағдарламалар таза қазақ тілінде жүргізілсе, фильмдер тілді шұбарламай, таза қазақ тілінде шығарылса, ақындар ән мәтінін саф алтындай етіп, таза қазақ тілінде жазса, әрине, жастар қауымы да шет қалмас еді. Оларға ой салу, үлгі көрсету, әрине, аға буынның парызы, қасиетті борышы. Қазіргі жас буын өте зерек, олардың болашағына балта шаппай, керісінше, оларды өз ұлтының мақтанышы, өз елінің тізгінін ұстар басшылары, өз елінің арқа сүйер қорғаны етіп тәрбиелеу үшін, ең әуелі, тілді меңгерту, тіл тазалығын сақтау мәселелері шешімін табуы тиіс. Ол үшін ерте жастан тілді меңгертуге көңіл бөлінуі тиіс. Үйде үлкендер балалармен тек қазақша сөйлесе, қазақ тілінде кітап оқуға баулыса, қазақ тіліндегі әндерді бірге тыңдаса, теледидардан қазақ тіліндегі бағдарламалар мен фильмдерді тамашаласа, сонда ғана баланың ана тіліне, ұлтына деген мақтаныш сезімі оянады.

Қазір әлеуметтік желілердің ықпалы өте зор. Блогерлер де өз парақшаларын қазақ тілінде жүргізгені абзал. Ата-аналар өз балаларымен сөйлескенде тілді шұбарламай, бөтен сөзбен былғамай, таза қазақ тілінде сөйлесуге күш салуы қажет. Бала еліктеумен өседі. Сондықтан, үлкендер өзі үлгі болып, тіпті балаларына әлеуметтік желілерде хабарлама жазса да таза қазақ тілінде жазса, қысқартулардан аулық болып, тыныс белгілерін де қойып отырса, нәтиже көп күттірмес еді. Әрине, қазір уақыт тапшы, алайда

ұлт тағдыры, тіл болашағы ешқашан да назардан тыс қалуға тиісті емес екенін әрбір ұлтжанды адам қаперінен бір сәт те шығармауы тиіс.

Кілт сөздер: лингвэкология, тіл тазалығы, жастардың сөйлеу мәнері, сленгтер, варваризмдер, диалектілер

ЖАРНАМА ТІЛ ҮЙРЕНУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Салима Симбаева

Филол.ғыл.канд, доцент, Teaching professor, M.S. Narikbayev KAZGUU University,
Астана, Қазақстан.

Заманауи кеңістікті жарнамасыз елестету мүмкін емес. Адамзат өміріне аудио-визуалды айғақтар арқылы еркін еніп, сананы жаулап алғаны ақиқат. Жалпы Қазақ совет энциклопедиясында *жарнама* - латынның «*reklamo*» – жар салу деген сөзі [1] деп беріледі. Мысыр, вавилон, грек, римдіктер тіпті өздерінің құлдарын сату үшін де жарнаманы шебер пайдаланғаны туралы деректер бар. Оған У.Ф. Аренс, К.Л. Бове, Дж. Росситер, Л. Перси, Садыков К, А. Манегетти, т.б отандық және шетелдік ғалымдардың әр қырынан зерттеген еңбектері куә. Осы зерттеулерде жарнаманың философиялық, психологиялық, әлеуметтік-лингвистикалық қырлары біршама талданған, алайда екінші тілді үйрету мен үйренудегі қызметі назардан тыс қалып отыр.

Жарнама эмоционалдық түрде ықпал етіп, түпсанада орнығып қалатынын адамдар байқай бермеуі мүмкін. Оған назар аудармаймын, ықпалында кетпеймін деген тұтынушының өзі бірнеше рет естіп, көру арқылы миында жатталып қалған затты қалай сатып алғанын байқамай да қалады екен. Бұдан жарнаманың адамға ықпал етудегі таптырмас құрал екендігін байқаймыз. Ал оның мәтініндегі қысқа тұжырымдар еске сақтауға жеңіл екендігін ескерсек, тіл үйренудегі ықпалын бірден түсінуге болады. Сондай-ақ, лексикалық бірліктердің: фразеологизм, қанатты сөздер, мақал-мәтелдер мен дәйексөздердің қолданылуы да бірден көңіл аудартады. Мысалы, *Сенде жоқтың бәрі «менде» бар!* («Мен.кз» — интернет дүкені). *Сен де бір кірпіш дүниеге, «Bosстық»-ты тап та, бар қалан!* («Bosстық» рекрутинг агенттігі). Осындағы екінші мысал хакім Абайдың қанатты сөзге айналған өлеңінің жаңа мәнмәтінде қолданылуы арқылы ерекше ықпал етеді. Мына жарнама мәтіні қазақ тіліндегі сөйлем құрылысын есте сақтауда тиімді рөл атқарары сөзсіз: *«Сіз онлайн-ойындарда мұндай графиканы ешқашан көрген емессіз, өйткені бұл ойын бәрінде бірдей бола бермейді», «Сізге сиқырлы романтикалық атмосфера сыйлайды!»*. Ағылшын тілі арқылы енген «*sram*» лексемасының этимологиясы ветчинаны британдық Monty Python тобының жарнамалауында бірнеше рет қайталауы нәтижесінде пайда болған екен [2]. Міне, жарнаманың тілді үйренудегі тағы бір қызметі – сөз этимологиясына назар аударту, жаңа лексемаларды есте сақтауға ықпал ету. Ұйқас тудыру үшін троп, фигуралардың қолданылуы да жарнама мәтінінің тартымдылығын арттырады.

Кілт сөздер: жарнама, құрал, тұжырым, лексика, мәтін.

Әдебиеттер:

- 1.Қазақ совет энциклопедиясы. 9 т. А., 1976., 461-бет.
- 2.Крисальная Ю.В., Мирюгина Н.А., Баранова И.В. Использование рекламы в преподавании иностранных языков (на материале немецкого и английского языков) <http://naukavestnik.ru/doc/2022/01/Krisalnaya.pdf>

ADVERTISING AS A LANGUAGE LEARNING TOOL

Salima Simbaeva

Candidate of Philological Sciences, Teaching professor, M.S. Narikbayev KAZGUU
University, Astana, Kazakhstan.

In the modern world, advertising has become an integral part of our daily lives. Visual and auditory messages have seamlessly infiltrated human existence, permeating our consciousness. According to the Kazakh Soviet encyclopedia, advertising is referred to as the Latin word "reklamo," which translates to "advertising" [1]. Historical records show that the Egyptians, Babylonians, Greeks, and Romans were adept at using advertising techniques even in ancient times, for various purposes, including the sale of slaves.

Numerous domestic and foreign scholars, such as U.F. Ahrens, K.L. Bove, J. Rossiter, L. Percy, Sadykov K, A. Maneghetti, have extensively studied advertising from various perspectives, including philosophical, psychological, and socio-linguistic aspects. However, its role in second language teaching and learning remains largely overlooked.

People may not always realize the emotional impact of advertising, which can leave a lasting impression on the human psyche. Even those who claim not to pay attention to advertising can unknowingly be influenced by it, eventually finding themselves purchasing something that has been etched into their minds through repeated exposure. This underscores the undeniable power of advertising as a tool for influencing people. Furthermore, the concise nature of advertising copy makes it easy to remember, enhancing its impact on language learning. Additionally, advertising frequently employs lexical elements such as phraseology, catchphrases, proverbs, and quotations.

For instance, consider the tagline, "I have everything you don't have!" from the online store "Men.kz." Similarly, the phrase "You're in the same world, find 'Bossty' and you'll be there!" used by the "Bossty" recruiting agency, significantly resonates due to its clever recontextualization of Hakim Abay's catchphrase poem. These advertising texts undoubtedly play an effective role in facilitating sentence construction in the Kazakh language, as seen in phrases like, "You have never seen such graphics in online games, because this game is not the same for everyone" and "It will give you a magical romantic atmosphere!"

The term "spam," whose etymology is traced through the English language, originated from the repeated use of "ham" in advertising by the British comedy group Monty Python [2]. Advertising can also serve to draw attention to word origins and aid in the memorization of new vocabulary. Incorporating tropes and figures of speech in advertising further enhances the appeal of these promotional texts as language learning aids.

Keywords: advertisement, tool, language, vocabulary, text.

Reference:

[1] Kazakh Soviet Encyclopedia. Vol. 9, A., 1976, p. 461.

[2] Krisalnaya Yu.V., Miryugina N.A., Baranova I.V. "The Use of Advertising in Teaching Foreign Languages (on the Material of German and English Languages)," available at <http://naukavestnik.ru/doc/2022/01/Krisalnaya.pdf>.

THE EFFECT OF FAMILIAR KAZAKH MELODIES IN TEACHING AND LEARNING ENGLISH

Madina Tussupbekova

Associate professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Baisalova G.U.

English teacher, K. Satpayev BINOM school, Astana, Kazakhstan

This study aimed to determine the effectiveness of using familiar Kazakh melodies in learning new vocabulary, developing listening skills, and improving English pronunciation. Listening is a very important aspect of singing songs. While listening to music, learners concentrate on tone, melody, and meaning to evaluate the information. The research assumes learning lexical and grammatical materials, finding familiar melodies on the basis of the content of texts, and composing new songs. The efficiency of using songs in teaching and learning English is examined during the practical lessons at BINOM school (11th-grade learners) and Eurasian National University (1-year students). It was determined that familiar melodies positively affected vocabulary development, listening, and pronunciation. Familiar melodies help learners to naturally and accurately mimic the sounds and intonation patterns of the English language; develop proper pronunciation, rhythm, and accent in language learning; understand the language more effectively; provide insights into its history and traditions, and improve learners' fluency and confidence skills.

Keywords: English, familiar melodies, learning, teaching, using songs

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ МӘТІНДЕРДІ БЕЙНЕЛЕУДІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ

Мырзабек Бибіхан

PhD докторант, М.А., Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы

Мәншүк Мамбетова

Филол.ғыл.канд Түркітану және тіл теориясы кафедрасының аға оқытушысы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

Қазақ тіліндегі мәтіндерді бейімдеудің теориялық-әдіснамалық негіздерін айқындай отырып, нәтижелерін қазақ тілін шет тілі ретінде оқытуда қолдануға ұсыну. Мәтіндерді бейімдеу проблемасы әлемдік тіл білімінде бұрыннан көтеріліп келе жатқан мәселе, оның ішінде қандай да бір тілді шет тілі ретінде оқыту ісінде қолдану маңызды болып саналады.

Қазақ тіл білімінде мәтіндерді бейімдеудің жолдары мен тәсілдерін, қазақ тілінің табиғатын ескере отырып, ғылыми-теориялық, практикалық тұрғыдан зерттеу өзекті мәселе деп есептейміз. Қандай да бір тілді шет тілі ретінде оқытудың әлемдік тәжірибесіне сүйенетін болсақ, түпнұсқалық мәтіндерді деңгей бойынша бейімдеп оқыту оң нәтижелерін беріп отыр.

Адаптация термині жайлы анықтамалар баршылық, олардың басым бөлігінің мазмұны төмендегіге саяды: «Адаптация (лат. *adaptatio* – икемдеу, теңестіру). Жеткілікті дәрежеде дайындығы жоқ оқырмандар үшін мәтінді бейімдеп беру (мысалы, шет тілдерін жаңадан бастап үйренушілер үшін көркем-әдеби шығарма мәтінін «жеңілдетіп» беру)» [1].

Кең таралған тілдердің бірі ағылшын тілін шет тілі ретінде оқытудың әдістемесі әлем бойынша озық технологияларымен қарқынды дамып келе жатқандығы белгілі. Мәтінді икемдеп, оқытуда қолдану мәселесіне де ертерек назар аударған ағылшын тілі

әдіскерлері. Мәтінді бейімдеу арқылы оқу материалын жеңілдетіп беру өткен ғасырдың 20-шы жылдарынан бері көтеріліп келе жатқан мәселе. Мәселен, Ч. Огден *Basic English* идеясын ұсынып, лексикалық жеңілдетулерге назар аударды. Дж. Пальмер және А. Хорнби лексикалық минимум «платосын» құрастырды. Ары қарай М. Уэст шектеулі лексикалық бірліктер мен күрделілік деңгейін қолдана отырып кітаптар құрастыруды қолға алды [2]. Ал А.А. Вейзе адаптациялау әдістері мен талдау тәсілдерін, адаптация деңгейлерін әзірлеп, зерттеуді қолға алды [3].

Коммуникативтік тұрғыдан сәтті бейімделген мәтін құрастыру – күрделі, кешенді міндет болып табылады, оны шешуде оқырманның жас ерекшелігін, әлеуметтік, ұлттық мінез-құлқын, оның тілдік біліктілік деңгейін ескеру қажет. Бір аудиторияға бағытталған мәтіндер екіншісіне өзекті болмауы мүмкін, түпнұсқа мәтін адресаттың коммуникативтік мүмкіндіктерін ескере отырып трансформациялануы қажет, яғни лингвистикалық тұрғыдан бейімделген болуы тиіс. Қорытындылай келе қазақ тіліндегі мәтіндерді бейімдеудің басты мәселелерінің бірі ретінде тілді үйренуші тұлғаларға сапалы көмекші құралдың болуы.

Түйін сөздер: бейімдеу, лингвистика, мәтінді бейімдеу, мәтін лингвистикасы

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Словарь-справочник лингвистических терминов. Изд.2-е. – М.: Просвещение. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А., 1976.
2. Серова Т.С. Психологические и лингводидактические аспекты обучения профессиональноориентированному иноязычному чтению в вузе. – Свердловск: изд-во Уральского ун-та, 1988, с.60.
3. Вейзе А.А. Теория и практика порождения вторичных текстов в курсе вузовского обучения иностранным языкам: автореф. дис.д-ра филол.наук. – Минск, 1993. – 37 с.

SOME PROBLEMS OF ADAPTING TEXTS IN KAZAKH LANGUAGE

Myrzabek Bibikhan

PhD student, M.A, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

Manshuk Mambetova

Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer at the Department of Turkology and Language Theory, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

Determining the theoretical and methodological foundations for adapting texts in the Kazakh language, presenting the results for use in teaching Kazakh as a foreign language. The problem of adapting texts is a long-standing problem in world language education, including the use of any language as a foreign language. We consider the urgent problem of studying the ways and methods of adapting texts in Kazakh language education, taking into account the characteristics of the Kazakh language from a scientific, theoretical and practical point of view. Based on world experience in teaching any language as a foreign language, adapting original texts by level gives positive results.

There are definitions of the term “adaptation”, the content of most of them is as follows: “Adaptation (Latin *Adaptatio* - flexibility, equalization). Adaptation of the text for insufficiently prepared readers (for example, “simplification” of the text of a literary work for beginners in foreign languages)”. It is known that the methodology of teaching English as a foreign language, one of the most widely spoken languages, is rapidly developing throughout the world thanks to advanced technologies. English language methodologists have paid attention to the problem of text flexibility and its use in teaching. Simplification of educational material by adapting the text is a problem that has been raised since the 20s of the last century.

For example, C. Ogden proposed the idea of Basic English and focused on lexical simplifications. J. Palmer and A. Hornby built a “plateau” of the lexical minimum. Next, M. West set about creating books using limited lexical units and levels of complexity [2]. And A.A. Weise developed adaptation methods and methods for analyzing adaptation levels and conducted research [3].

Compiling a text successfully adapted from a communicative point of view is a complex and complex task; when solving it, it is necessary to take into account the reader’s age, social and national behavior, and level of language proficiency. Texts aimed at one audience may not be relevant for another; the source text must be transformed taking into account the communicative capabilities of the addressee, that is, linguistically adapted.

In conclusion, we note that one of the main problems of adapting texts in the Kazakh language is the availability of quality aids for language learners.

Keywords: adaptation, linguistics, text adaptation, text linguistics.

References:

- 1 Dictionary-reference book of linguistic terms. 2nd edition. - M.: Enlightenment. Rosenthal D.E., Telenkova M.A., 1976.
2. Serova T.S. Psychological and linguistic aspects of teaching professionally oriented reading in a foreign language at a university. Sverdlovsk: Ural University Publishing House, 1988, p.60.
3. Weise A.A. Theory and practice of generating secondary texts in the process of university education in foreign languages: abstract of thesis. dis., doctor of philol. Sci. Minsk, 1993.-37 p.

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ЕКІ ШЕТЕЛ ТІЛІН ҚАТАР ОҚЫТУДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Контек Айым

PhD докторант, М.А., Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы,
Қазақстан

Жоғары оқу орындарында екі шет тілін қатар оқыту бірқатар проблемаларды тудыратын күрделі міндет. Екінші шет тілін оқыту XX ғасырдың ортасынан басталғанымен, әлі де ғылыми-практикалық, әдістемлік зерттеулерді талап етеді. Бұл мақаланың мақсаты жоғары оқу орындарында екі шет тілін қатар оқытудағы өзекті мәселелерді анықтау және шешу жолдарын қарастыру. Екінші шет тілін оқыту моделі лингвопедагогикалық жүйе ретінде мақсаттан, субъект пен объект – оқытушы мен студенттен, оқыту құралдарынан, оқытудың мазмұнынан құралады. Осы жүйедегі әр элемент сипатталып, талданды. Сапалық зерттеу әдісі – case study қолданылды. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың «Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығынан 10 оқытушысы мен 55 студенттен сұхбат алынды. Алынған нәтижелер мазмұнды талдау арқылы сараланып екі аспектіге (мәселелер мен ұсыныстар) және бес мағыналық санатқа (білім беру жүйесі, оқу жоспары, оқытушылар, оқу материалдары, студенттер сипаттамасы) жіктелді.

Шетел тілдерін қатар оқыту мәселесін шешу үшін ЖОО тілдік бағдарламаларын мұқият жоспарлауы және құрастыруы, студенттердің ерекше қажеттіліктері мен мақсаттарын ескеруі, тиісті ресурстармен қамтамасыз етуі және тілдерді оқыту әдістерінің тиімділігін жүйелі түрде бағалауы, т.б. керектігі байқалды. Төменде бірқатар мәселелері мен шешу жолдары көрсетілді.

1. Білім алушылардың уақытты тиімді қолданудағы когнитивті қиындықтары – академиялық жүктемені теңестірудің тиімді стратегияларын әзірлеу арқылы;

2. Оқытушы тарапынан қиындықтар – оқыту әдістерін үйренушілердің қажеттіліктеріне бейімдеу, оқытушылардың біліктілігін арттыру бағдарламаларын

көбейту, педагогикалық икемділік және оқу бағдарламаларын бірлесіп жоспарлау арқылы;

3. Тілдік интерференция себебінен болатын қиындықтар – тілдерді ажыратудың мақсатты стратегияларын жасау мен тілдік сананы дамыту арқылы;

4. Сапалы ресурстар қол жетімсіздігі – цифрлық ресурстарды кеңейту және ресурстармен алмасудың қолайлы ортасын құру арқылы;

5. Уәжділік және эмоционалды шаршау мәселелері – қолайлы оқу ортасын құру, қызықты, мәдени мазмұнды оқыту, тіл менторлары, тілдік клубтар, лабораториялар ашу арқылы;

6. Пән аралық ынтымақтастықты арттыру мен оқу бағдарламаларын интеграциялау арқылы жеңілдетіледі.

Жоғары оқу орындарында екі шетел тілін қатар оқыту – көптеген ішкі және сыртқы факторлардың ықпалына тікелей тәуелді екенін көрсетті.

Кілт сөздер: екінші шет тілін оқыту, лингвопедагогикалық жүйе.

ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ ЖҮРГІЗУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТІЛДІ МЕНГЕРУГЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Ғаниев Тұрдыбай

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің сарапшы-мұғалімі, Назарбаев Зияткерлік мектебі, Астана, Қазақстан

Білім беруде уақыт пен орынға қатысты туындайтын мәселелерді шешудің тиімді жолдарының бірі – практик мұғалімдердің жүргізетін зерттеуі (Action Research). Зерттеуді жоспарлау, барысы, ізденіс, қандай болса да нәтижеге қол жеткізу – мұғалім шеберлігін жан-жақты дамытады.

Мен бөліскім келген *зерттеудің бастапқы мақсаты* – оқушыларды көркем шығарма оқуға ынталандыру болды. Назарбаев зияткерлік мектептері желісіндегі «100 кітап» жобасынан бастау алған алғашқы зерттеу келесі тың ізденістерге жол ашты. Сатылап айтар болсам *зерттеу сұрақтары* төмендегіше:

1. Оқушыларды көркем шығарма оқуға қалай ынталандыруға болады?
2. Көркем шығарма оқуда, сөздік қорды байытуда әлеуметтік желілерді қалай тиімді пайдалана аламыз?
3. Оқушыларда әдеби шығармашылықты дамыту үшін не істеу керек?

Осы сұрақтар аясында 2015 жылдан бері жалғасып келе жатқан зерттеулер нәтижесінде оқушыларда келесі дағдыларды дамыта алдық:

- Көркем шығарма оқу және оны тиімді жоспарлау
- Көркем шығарманы дұрыс тандай алу
- Аннотация жазу
- Медиа сауаттылық
- Алгоритммен жұмыс істей алу
- Әңгіме жазу, оны талдай алу
- Кері байланыс тиімді беру және қабылдау.

1-зерттеудің мәселесі – оқушылардың көркем шығарма оқуға қызығушылығын аздығы. Зерттеу шешімі (қолданылған әдістер, дамытылған дағдылар, өткізілген шаралар): Көркем шығарма оқуға ынталандыру, оқуды жоспарлау, оқырман конференциясы, жарнамалау, кейіпкерлер көрмесі.

2-зерттеудің мәселесі – оқушылардың әлеуметтік желілерді академиялық мақсатта аз қолдануы. Зерттеудің шешімі (қолданылған әдістер, дамытылған дағдылар,

өнім): Медисауаттылық, әлеуметтік желідегі мәдениет, кері байланысты тиімді беру және қабылдау, көпшілік алдында еркін сөйлеу, youtube арнасы.

3-зерттеудің мәселесі – жазба сауаттылықтың төмендігі. Зерттеудің шешімі (қолданылған әдістер, дамытылған дағдылар, өнім): әңгіме жазу, алгоритммен жұмыс жасай алу, терминдерді дұрыс қолдана алу, ақпарат көздерімен тиімді жұмыс жасау, әңгімелер жинағы.

Зерттеулердің нәтижесі – оқушыларды көркем шығарманы жүйелі оқуға дағдыландыру, оқыған әрбір көркем туындысы жайлы аннотация жаза алу, көркем мәтінді талдай алу, әлеуметтік желілерді/ғаламторды академиялық мақсатта тиімді қолдана алу, әңгіме жаза алу.

Зерттеулердің қорытындысы негізінде байқағаным, тапсырма оқушы сұранысынан туындауы керектігін, оқушылардың мұғалімге берген кері байланысының маңыздылығын, эксперимент оң немесе теріс реакция берсе, ол да нәтиже екенін түсіндім.

Кілт сөздер: іс-ірекеттегі зерттеу, көркем шығарма, әлеуметтік желі, жазба сауаттылық, НЗМ

INCREASING STUDENTS INTEREST IN LANGUAGE LEARNING THROUGH ACTION RESEARCH

Ganiev Turdybay

Expert teacher of Kazakh language and literature, Nazarbayev Intellectual School, Astana, Kazakhstan

One of the efficacious approaches to address the challenges encountered in education concerning time and location constraints is the implementation of action research conducted by practicing educators. Action research involves meticulously planning research, tracking progress, conducting investigations, and achieving comprehensive outcomes, thereby augmenting teachers' competencies.

This article centers on the primary objective of fostering students' engagement with literary works, initiated through the "100 books" project within the Nazarbayev Intellectual Schools network. The study unfolded a pathway for further inquiry and was guided by the following research inquiries:

- How can students be motivated to engage with literary works?
- What strategies can effectively harness social networks to enhance vocabulary acquisition during literary engagement?
- How can literary creativity be nurtured among students?
- Throughout the ongoing research endeavor since 2015, the following proficiencies have been cultivated among students:
 - Competence in reading and effectively planning literary works
 - Aptitude for selecting appropriate literary works
 - Proficiency in composing annotations
 - Media literacy
 - Proficiency in algorithmic processes
 - Storytelling and analytical skills
 - Efficient communication and feedback reception.

The first research problem addressed the challenge of students' inadequate interest in reading literary works. The research approach encompassed motivation for literary engagement, reading planning, reader conferences, promotional activities, and character exhibitions.

The second research problem sought to ameliorate students' limited use of social networks for academic purposes. The research strategy encompassed healthcare, fostering a culture of academic engagement on social networks, enhancing feedback reception, promoting public speaking skills, and creating educational YouTube channels.

The third research problem tackled the issue of insufficient written literacy among students. The research approach comprised story composition, algorithmic work, precise terminology usage, effective information source utilization, and story collections.

The research outcomes encompassed instilling a systematic approach to literary engagement among students, the ability to compose annotations for each literary work, proficiency in literary text analysis, adept utilization of social networks and the Internet for academic purposes, and storytelling skills.

In light of the research findings, it was discerned that educational tasks should align with students' interests and feedback from students is pivotal. Furthermore, whether an experiment yields positive or negative outcomes, it constitutes a valuable result.

Keywords: action research, literary works, social networks, written literacy, NIS

АСТАНА ІТ-УНИВЕРСИТЕТІНІҢ КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРІНІҢ ОҚУ ТӘЖІРИБЕСІНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ ӘСЕРІ

Алмаз Тургинбеков, Әлімжан Әсел, Думан Марламбеков

Магистранттар, "Astana IT University" колледжінің оқытушылары, Astana, Kazakhstan

Бұл мақала Астана ІТ университетіндегі колледж студенттерінің оқу процесіне жасанды интеллект(ЖИ) әсерін зерттеуге бағытталған. Бұл зерттеудің негізгі мақсаты ақпараттық технологиялар саласымен байланысты пәндер бойынша колледж студенттерінің білім алуына жасанды интеллекттің әсерін талдау болып табылады: "Алгоритмдер және деректер құрылымы", "Android әзірлеу", " Мәліметтер базасын басқару жүйелері " және "Веб-әзірлеу". Сонымен қатар, бұл талдау студенттердің осы пәндерді оқуға деген қызығушылығы мен ынта-жігерін зерттеу нәтижелерін қамтиды. Талдаудан басқа, зерттеу студенттердің жасанды интеллектке қашан және неге жүгінетінін, сондай-ақ жасанды интеллекттің осы пәндер бойынша білім беру процесіне әсерінің салдарын қарастырады.

ChatGPT, Bing, BardAI және басқа да көптеген ЖИ модельдері сияқты генеративті жасанды интеллект (ГенЖИ) студенттерге оқу процесін жеңілдетуге мүмкіндік береді деп күтілуде, өйткені студенттер жасанды интеллектті тапсырмаларды, практикалық және зертханалық жұмыстарды орындау үшін көмекші құрал ретінде пайдалана алады. Бірақ егер біз жасанды интеллекттің теріс әсерін ескеретін болсақ, онда бұл студенттер пәнді оқу процесіне қатыспайтын ықтимал сценарий, өйткені оларда олар үшін бәрін жасайтын дайын құрал бар, осылайша пәнді түсінуге қатысуды азайтады және нөлдік күш-жігермен оқу үлгерімін арттырады. Сондай-ақ, студенттер жасанды интеллектті ықтимал проблемалар туындауы мүмкін жерлерде көмекші құрал ретінде қолданатын тағы бір нұсқа бар. Бұл зерттеудің нәтижелері мұғалімдерге оқу процесін оңтайландыруға, тәуекелдерді азайтуға және білім беруде жасанды интеллектті қолдану бойынша қосымша зерттеулер жүргізуге көмектеседі.

Түйін сөздер: жасанды интеллект, оқу процесі, колледж студенттері, теріс әсері, зерттеу

THE INFLUENCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE LEARNING EXPERIENCE OF COLLEGE STUDENTS AT ASTANA IT UNIVERSITY

Almaz Turginbekov, Alimzhan Assel, Duman Marlambekov

Masters, college teacher at “Astana IT University”, Astana, Kazakhstan

This article is aimed at studying the influence of artificial intelligence on the educational process of college students at Astana IT University. The main purpose of this study is to analyze the impact of artificial intelligence on the education of college students in the disciplines that are related to the IT sphere: "Algorithms and data structure", "Android Development", "Database Management System" and "Web development". Also, this analysis includes the result of a survey of students' engagement and enthusiasm in the study of these disciplines. In addition to the analysis, the study examines when and why students turn to artificial intelligence, as well as the consequences of the influence of artificial intelligence on the educational process within these disciplines.

It is expected that generative AI (GenAI) such as ChatGPT, Bing, BardAI and many other AI models that allow you to get answers based on special chat requests will allow students to facilitate the learning process, as students can use artificial intelligence as an assistant tool to perform assignments, practical and laboratory work. But if we take into account the negative impact of artificial intelligence, that is a possible scenario where students will not be involved in the learning process of the discipline, because they have a ready-made tool that will do everything for them, thereby reducing involvement in the understanding of the discipline and increasing academic performance with zero waste of effort. There is also another option where students also use AI as an auxiliary tool in places where they may have a potential problem. The result of this research can help teachers optimize the learning process, risks, and further research into the use of AI in education.

Keywords: Artificial Intelligence, Educational Process, College Students, Impact Analysis, Adaptation of Educational Materials

ҮШ ТІЛДЕ БІЛІМ БЕРУ САЯСАТЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Даулеткалиева Райхан

Павлодар қаласындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, Павлодар, Қазақстан

Мемлекеттік тілді жетік білу ел мәдениетін, құндылықтарын, салт-дәстүрін терең түсінуге әрі зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл ретте мектептегі қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің орны ерекше. Назарбаев Зияткерлік мектебіндегі «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәніне арналған оқу бағдарламасының мақсаты – ой-өрісі жоғары дамыған, өз ойын қазақ тілінде еркін жеткізе алатын, туындаған мәселені шеше білетін, жаңаша өмір сүруге бейім ұрпақты тәрбиелеу. Мектеп оқушылары NIS-Programme білім беру бағдарламасында қазақ тілі пәнін үйренуде тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдыларын қатар дамытады. Сонымен қатар анализ, салыстыру, бағалау дағдыларын дамыта отырып, оларды күнделікті өмірде қолданады. Пәнді оқытудағы түрді педагогикалық әдіс-тәсілдермен қоса, бағдарламадағы үш тілде білім беру саясатын жүзеге асыру үшін екінші тілді меңгертудегі География және Қазақстан тарихын қазақ тілінде оқыту жүйесінің тиімділігін атап өтер едім. Тіл пәнінің мұғалімдері мен География, Қазақстан тарихы пәндерінің мұғалімдері тығыз байланыс жасап, оқушының

қазақ тілін екінші тіл ретінде меңгеруіне зор үлес қосады. Мазмұны ұқсас тақырыптарды сәйкестендіріп сабақ өткізе алады, яғни мазмұнға негіздеп оқытуды жүзеге асырады.

Қазақ тілі мұғалімдері География, Қазақстан тарихы пәндері мұғалімдерімен байланыс орнату үшін олардың тақырыптарын, мәтіндерін, дағдыларын тапсырмаларын, оқыту мақсаттарын өз сабақтарына пайдалана алады. Мысалы, «Климат және климаттық өзгерістер» бөлімінде География пәні бойынша «Климаттық өзгерістің қандай түрлері бар?», Қазақстан тарихы бойынша «Климаттың өзгеруіне байланысты тарихи оқиғаларды сипаттау», Қазақ тілі мен әдебиеті бойынша осы сұрақтарға қатысты мәтіндердің жанр мен түрін ажыратып, термин сөздерді меңгеріп, сөздердің орфографиялық дұрыс жазылуын үйренеді. Мұндай байланыс осы пәндерді меңгеруге қажетті оқушылардың академиялық тілдерін дамытуға көмектеседі. Мысалы, оқиғаның салдар мен себебін анықтау, факті мен көзқарасты ажырату, тақырыпты жан-жақты талқылау, интернеттен алынған ресурстарды бағалау, жазылымға қажетті сөздерді іріктеу. Осылайша қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілі сабақтарында оқушылардың білім деңгейін көтере отырып, тіл үйренуге деген қызығушылығын арттыра аламыз.

Кілт сөздер: Екінші тілді меңгерту, пәндер байланысы, академиялық тіл, қызығушылықты арттыру.

THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION IN THREE LANGUAGES

Raikhana Dauletkaalieva

Teacher of Kazakh language and literature, Nazarbayev Intellectual School, Pavlodar,
Kazakhstan

Proficiency in the national language allows for deep understanding and study of the country's culture, values, and traditions. Therefore, the Kazakh language and literature subject has a special place in the school. The goal of the curriculum for the subject "Kazakh language and literature" at the Nazarbayev Intellectual School is to educate a generation with a highly developed mindset, who can freely express their thoughts in the Kazakh language, who can solve the problems that arise, and who can easily adjust to living in a new way. In the NIS-Programme educational program, students develop listening, speaking, reading and writing skills while learning the subject of the Kazakh language. At the same time, they develop the skills of analysis, comparison, and evaluation and use them in everyday life.

In addition to various pedagogical methods of teaching the subject, I would like to emphasize the effectiveness of the system of teaching Geography and History of Kazakhstan in the Kazakh language in order to implement the policy of education in three languages in the program. The teachers of language subjects, Geography and History of Kazakhstan make a close connection and make a great contribution to the student's learning of the Kazakh language as a second language. They can conduct lessons matching topics with similar content, that is, they implement content-based teaching. Teachers of the Kazakh language can use their topics, texts, skills, tasks, learning objectives for their lessons to establish a connection with the teachers of Geography, History of Kazakhstan subjects. For example, in the unit "Climate and climatic changes" of the Kazakh language and literature students learn to distinguish the genre and type of texts, master terms, and learn correct spelling of words, which is related to the unit "What are the types of climate change?" of the subject of Geography and "Description of historical events related to climate change" of the history of Kazakhstan. Moreover, such connection helps students develop academic language needed to master these subjects. For example, it involves determining the consequences and causes of events, distinguishing fact from point of view, discussing the topic comprehensively, evaluating resources obtained from the Internet,

selecting necessary words for writing. In this way, we can raise the level of knowledge of students in the Kazakh, Russian, and English classes and increase their interest in language learning.

Keywords: second language learning, connection of subjects, academic language, increasing interest.

ТІЛ ҮЙРЕТУ ҮДЕРІСІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖӘНЕ STEM EDUCATION ӘДІСТЕМЕСІМЕН ҰШТАСТЫРА ОҚЫТУДЫҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ

Зейнеп Жұматаева

Ассистент-профессор, Қазақ тілі және түркітану департаменті, Назарбаев
Университеті, Астана, Қазақстан.

Сауле Жұматаева

Филология магистрі, Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті,
Түркістан, Қазақстан.

Ғылым мен технология ғасырында біздің әлем бұрын-соңды болмаған қарқынмен дамып, бізге жаңа мүмкіндіктер мен қиындықтарды ұсынып отыр. Олар қазіргі қоғамның ажырамас бөлігі болып табылатын әлеуметтік, экологиялық және экономикалық аспектілерден тұратын кең ауқымды тақырыптарды қамтиды. Мәселелерді шешу қызметкерлерден проблеманы шешу дағдыларын және жасанды интеллект туралы терең білімді талап етеді. Өзін-өзі үйрету алгоритмдері мен деректерге негізделген шешім қабылдау дағдыларымен жасанды интеллект көптеген салалардағы дәстүрлі әдістерді жылдам алмастырады. Жан-жақты ақпараттың қажеттілігін ескере отырып, жас студенттерге ғылым, техника және жасанды интеллект туралы жан-жақты білім беруге баса назар аударылуда.

Тілді оқыту STEM және қолданбалы деңгейде жасанды интеллектпен біріктірілген кезде студенттер әртүрлі академиялық пәндер бойынша тактильді жаңалықтармен айналысу мүмкіндігіне ие бола алады. Бұл пәнаралық әдіс арқылы студенттер сыни және шығармашылық ойлауды, сондай-ақ мәдениетаралық қарым-қатынас дағдыларын дамытады. Сонымен қатар, ол студенттерді біздің көпмәдениетті, халықаралық ортада өмір сүруге қажетті тілдік дағдылармен қаруландырады. Осы тұрғыда AI нақты уақыттағы кері байланыс механизмдері, тілді аудару құралдары және жекелендірілген оқыту үшін көмекші ретінде де қызмет ете алады.

Бұл дискурс білім беру парадигмаларын өзгертудегі STEM-тің авангардтық рөлін, оның тіл үйренумен симбиотикалық байланысын және жасанды интеллекттің трансформациялық әлеуетін зерттейді. Біздің зерттеуіміз ғылыми-зерттеу жұмыстарын, STEM және AI оқу бағдарламаларын және тілдік бағдарламаларды жан-жақты зерттеуге және осы салаларды біріктіруге тырысуға бағытталған. Біз сондай-ақ Қазақстанның STEM педагогикасы саласындағы саяхатын және жасанды интеллектті енгізуді, атап айтқанда, оған қазақ тілін енгізуді атап өтеміз, мұндай пәнаралық педагогиканың ұлттық императивін атап өтеміз.

Әртүрлі дағдыларды дамытудың қуатты әдісі - STEM-ге бағытталған сөздік, эксперименттік жобалар, технологияларды біріктіру және AI негізіндегі құралдар сияқты динамикалық әдістер арқылы STEM және AI-мен қазақ тілін біріктіру. Ол студенттерге тілдік білімдерін дамытуға, сондай-ақ басқа іргелі пәндер бойынша білімдерін бекітуге және жасанды интеллекттің қыр-сырын түсінуге платформа ұсынады.

Тірек сөздер: тіл үйрену, STEM, жасанды интеллект, білім беру, платформа.

THE ADVANTAGES OF UNIFYING LANGUAGE INSTRUCTION WITH INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND STEM EDUCATION

Zeinep Zhumatayeva

Assistant professor, Kazakh Language and Turkic Studies Department,
Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan.

Saule Zhumatayeva

Master of Philology, Ahmet Yasawi International Kazakh-Turkish University, Turkistan,
Kazakhstan

Our world is evolving at an unprecedented rate in this technology age, presenting us with new opportunities and challenges. These cover a wide range of topics, including societal, environmental, and economic aspects that are part and parcel of modern society. Addressing issues calls for employees with problem-solving skills and, more and more, knowledge of artificial intelligence. With its self-learning algorithms and data-driven decision-making skills, artificial intelligence is quickly replacing traditional methods in many fields. Given the need of comprehensive information, there is a growing focus on giving young learners a strong scientific, technological, and AI understanding.

Students have the opportunity to engage in tactile discovery across a variety of academic disciplines when language teaching integrates with STEM and AI in an applied way. Through this multidisciplinary approach, students develop both their critical and creative thinking as well as their intercultural communication skills. Additionally, it gives students the linguistic skills they need to survive in our multicultural, international environment. In this context, AI can also serve as a facilitator for real-time feedback mechanisms, language translation tools, and tailored learning.

This discourse delves into STEM's avant-garde role in reshaping educational paradigms, its symbiotic relationship with language learning, and the transformative potential of AI. Our investigative lens focuses on a holistic scrutiny of research papers, STEM and AI curricula, language programs, and attempts to synergize these domains. We also spotlight Kazakhstan's journey in STEM pedagogy and AI inclusion, specifically the infusion of the Kazakh language within it, underscoring the national imperative for such cross-disciplinary pedagogy. A powerful technique for developing a variety of skills is to integrate the Kazakh language with STEM and AI through dynamic methods, such as STEM-focused vocabulary, experiential projects, tech integration, and AI-driven tools. It provides a platform for students to develop their linguistic expertise while also solidifying their grounding in other fundamental subjects and understanding the intricacies of artificial intelligence.

Keywords: Language learning, STEM, AI, education, platform

ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІНДЕГІ ФРАЗАЛЫҚ ЕТІСТІКТЕРДІҢ МАҒЫНАЛЫҚ ҰҚСАСТЫҚТАРЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Жамбылқызы Марина

PhD, филология факультеті, түркология және тіл теориясы кафедрасы, аға оқытушы,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан.

Қазақ және ағылшын тілдеріндегі фразалық етістіктеріне тарихи сипатқа тән. ФЕ-лер ұзақ ғасырлық дамудың жемісі. Қазақ тілінде кейінірек қалыптасқан ФЕ баршылық, алайда ағылшын тіліндегі фразалық етістіктердің қалыптасуы – заманауи процесс. ФЕ көне ағылшын дәуірінен бастап қазірге дейін жаңадан жасалып жатыр. Әлі де, жасала беретін процесс. Қазіргі тіл ұстанушының, әсіресе жастардың сөзжұмсамына жеңіл ыңғайлы, тез шұғыл жұмсап жіберуде, бейімделген нұсқа ретінде ФЕ әлдеқайда жиі қолданылады. Тіпті әуелде ауызша сөзжұмсамда пайда болған мұндай ФЕ-лер бірте-бірте ресми сипат алып, әдеби нормаға еніп, ресми іскери дискурспен, публицистикалық және ресми іскери стильдегі мәтіндерге дейін тарап кеткен.

Қазақ тіліндегі кей фразалық етістіктердің бірнеше мағынасы бар, мысалы: көңіліне алды: а) ойында сақтады, ескерді; ә) өкпеледі, дық санады; б) ниет қылды; секем алды: а) сезіктенді, үркіді; ә) күдіктенді, сескеніп қалды, сеніңкіремей қалды; б) жаман ойлады, көңіліне қауіп кірді, қауіптенді; аяқ алыс: а) жүріс, аяқ басуы. ә) барысы, тыныс-тіршілігі, тірлігі. б) бастамасы, бет алысы. Ағылшын тіліндегі фразалық етістіктеріне тән мағыналық ерекшелігіне тоқталатын болсақ: кейбір фразалық етістіктер бірнеше мағынаға ие болып келеді. Мысалы, «come along» фразалық етістігі 8 мағына берсе, «get on» тоғыз мағына береді. Қазақ және ағылшын тілдеріндегі фразалық етістіктердің тура және метафоралық мағынасы бар. Мысалы: Айшылық алыс жерлерден, минутте хабар аламыз. (тура мағына) Тіл алсаңдар, шырағым, өсек сөзді елеме. (метафоралық) Өз мінімді қолға алдым. (метафоралық)

Ағылшын және қазақ тілдеріндегі фразалық етістіктерді бір-бірімен салғастыра зерттеу олардың арасында бірнеше ұқсастықтар мен айырмашылықтардың бар екендігін көрсетіп берді. Екі тілдегі ФЕ-лердің ұқсастығынан гөрі айырмашылықтарының басым болуы қазақ және ағылшын тілдерінің шығу тегі жағынан, яғни генетикалық байланысының жоқтығынан болу керек деп санаймыз. Материал AP19675230 ғылыми жобасы негізінде әзірленді.

Кілт сөздер: фразалық етістіктер, ұқсастығы мен айырмашылықтары, салғастыра зерттеу, тура мағына, семантикалық тұтастық.

SEMANTIC SIMILARITY AND FEATURES OF PHRASAL VERBS IN THE KAZAKH AND ENGLISH LANGUAGES

Marina Zhambylkyzy

PhD, Assistant Professor, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

Phrasal verbs in Kazakh and English are characterized by a historical character. Phrasal verbs are the product of a long century of development. In the Kazakh language, there are phrasal verbs that were formed later, but the formation of phrasal verbs in English is a modern process. Phrasal verbs are being formed anew from the Old English era to the present day. The process is still ongoing. Phrasal verbs are used much more often as an adapted version, which is easily convenient for the modern language, especially for young people. Even such phrasal verbs, which initially appeared in the word of mouth, gradually acquired a formal character, entered

the literary norm and spread to official business discourse, journalistic and official business style texts.

Some phrasal verbs in the Kazakh language have several meanings, for example: kuniline aldy: a) oyynda saktady, eskerdi; a) okpeledi, dyk sanady; b) niet kyldy; sekem aldy: a) seziktendi, urkidi; a) kudiktendi, seskenip kaldy, seninkiremey kaldy; b) zhaman oylady, kuniline kauip kirdi, kauiptendi; aak alys: a) zhuris, aak basuy. a) barys, tynys-tirshiligi, tirligi. b) bastamasy, bet alysy." As for the semantic feature inherent in phrasal verbs in English: some phrasal verbs have several meanings. For example, the phrasal verb "come along" has eight meanings, while "get on" has nine. Phrasal verbs in Kazakh and English have literal and metaphorical meanings. For example: Aishylyk alys gerlerden, minutte khabar alamyz. (literal meaning), Til alsandar, shiragym, osek sozdi eleme. (metaphorical) Oz minimdi kolga aldym. (metaphorical)

A contrastive study of phrasal verbs in English and Kazakh has shown that there are several similarities and differences between them. We believe that the predominance of differences between phrasal verbs in the two languages should be due to the origin of the Kazakh and English languages, that is, due to the lack of genetic connection. The material was developed on the basis of scientific project AP19675230.

Keywords: phrasal verbs, similarities and differences, contrastive study, literal meaning, semantic integrity.

ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІНДЕГІ ФРАЗЕОЛОГИЯЛЫҚ ТІРКЕСТЕРДІҢ МАҒЫНАЛЫҚ ҰҚСАСТЫҚТАРЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Альбина Досанова

PhD, филология факультеті, түркология және тіл теориясы кафедрасы, аға оқытушы,
Өл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан.

Фразеологизмдер – тіл иесі халықтың күллі дүние-ғалам жайлы ұғым-түсініктерінің, өзін қоршаған шындық болмысты тұтастай қабылдауының, танымдық өзіндік ерекшеліктеріне байланысты ғаламның тілдік бейнесін, дүниенің тілдік суретін жасауға қатысатын әсем де әсерлі сөз өрнектері, тілдік метафоралық композициялар. Мағыналық тұрғыдан фразеологизмдер бірнеше түрге бөлінеді (Charles Bally, В.В. Виноградов, К. Аханов тб).

Фразеологиялық бірліктерді оқытуға қатысты жүргізілген сауалнамаға қатысқан респонденттердің жауабына сәйкес, фразеологиялық бірліктерді оқытуға – 84.4% келісемін, – 2.2% келіспеймін, – 13.3% жартылай келісемін жауабы алынды. Мына аспектілерге басты назар аударылған. Ағылшын тіліндегі фразеологизмдерді оқытудың маңыздылығы өте жоғары; құрылымдық тұрғыдан кем дегенде екі компонентті болып келеді; фразеологизмдерді аудару өте күрделі мәселе (калька тәсілі, образды эквивалент, түсіндірме аударма тәсілі, толық эквивалент); фразеологизмдерді тиімді оқытуда көптеген технологиялар мен электронды ресурстар мен қатар мобильді қосымшаларды (All English Idioms & Phrases (for Android), Engvid.com, <http://engmaster.ru/idiom> тб.) тегін жүктеп пайдалануға болады.

Фразеологизмдерді тиімді оқыту тәжірибесінде студенттер фразеологизмдерді тұрақты сөз тіркестерінен ажырата білу, тақырыптық топтарға бөлу, мағыналарын сәйкестендіру, түсіндіру; фразеологизмдері инфорграфиялар арқылы жасырып, мағынасын анықтау; грамматикалық жаттығулар орындау арқылы құрылымдық ерекшеліктерін анықтау; жасырынған компоненттерін тауып сәйкестендіру; фразеологизмдерді аудару мәселіне көңіл бөлу тапсырмаларын үнемі орындап отырды. Нәтижесінде тіл үйренуші студенттер үшін фразеологизмдерді оқудың бірнеше артықшылығы бар екені

сипатталды: ағылшын тілін үйренушілер үшін фразеологиялық бірліктердің ақпараттық құндылығы мен үйрену маңыздылығы; фразеологиялық материалдардың тәрбиелік мәні мен өзге тілде бар эквиваленттерін таба алуы, олардың ұқсастықтары мен айырмашылығын анықтай алу; қарым-қатынас процесі үшін фразеологиялық бірліктердің құндылығы; ситуациялық-тақырыптық корреляция, яғни оларды қандай жағдайларда қолдануға болатындылығы; фразеологизмдерді тиімді оқуытуда дұрыс әдіс-тәсілдерді таңдай білу; сөздік қорды дамытып, танымын кеңейту.

Қорытындылай келе, фразеологиялық бірліктер кез-келген тілдің ажырамас бөлігі болып табылады, ол елдің ерекше мәдениетін, тарихын, танымын көрсетеді. Қазақ және ағылшын фразеологизмдері бірнеше ортақ элементтерге ие болғанымен, этномәдени, этнолингвистикалық тұрғыдан ерекшеленеді. Осы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсіну тіл мен мәдениеттің байлығы мен алуан түрлілігін мәдениетаралық қарым-қатынаста тереңірек бағалауға мүмкіндік береді. Материал АР19675230 ғылыми жобасы негізінде әзірленді.

Кілт сөздер: фразеологиялық бірліктер, таным, этнолингвистика.

SEMANTIC SIMILARITIES AND FEATURES OF PHRASEOLOGICAL PHRASES IN THE KAZAKH AND ENGLISH LANGUAGES

Albina Dosanova

PhD, Assistant Professor, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

Phraseological expressions – colorful and touching expressions, linguistic metaphorical compositions participating in the creation of the linguistic picture of the Universe, linguistic picture of the world depending on the cognitive features of the native speaker's ideas about the world and the Universe, perception of reality in general around themselves. Semantically, phraseological phrases are divided into several types (Charles Bally, V. V. Vinogradov, K. Akhanov tb).

According to the answers of the respondents who took part in the survey on teaching phraseologisms, on teaching phraseologisms – 84.4% agree, – 2.2% disagree, – 13.3% partially agree. The main focus is on these aspects. The importance of teaching phraseological phrases in English is very high; structurally, at least two-component; translation of phraseological phrases very difficult task (tracing approach, figurative equivalent, interpretive translation approach, full equivalent); in effective teaching of phraseological phrases many technologies and electronic resources are used, as well as mobile applications (All English Idioms & Phrases (for Android), Engvid.com, <http://engmaster.ru/idiom> tb) can be downloaded for free.

In the practice of effective teaching of phraseological phrases, students regularly performed tasks on the ability to distinguish phraseological phrases from stable phrases, to categorize them into thematic groups, to compare them, to interpret their meanings; to determine their meaning by masking them with phraseological phrases; to determine structural features by performing grammatical exercises; to find and identify hidden components; to pay attention to the problem of translating phraseological phrases. As a result, it was described that studying phraseologicals for language learners has several advantages: informational value and importance of studying phraseologicals for English language learners; educational value of phraseological materials and the ability to find their equivalents available in another language, to identify their similarities and differences; the value of phraseologicals for the process of communication; situational and thematic correlation, i.e. in what cases can be used; to be able to choose the right methods and techniques for the effective study of phraseologisms; and to be able to use the phraseologisms in the language.

Thus, phraseological phrases are an integral part of any language, reflecting the special culture, history, knowledge of the country. Kazakh and English phraseologies, although they have several common elements, differ from the ethno-cultural, ethnolinguistic point of view. Understanding these similarities and differences allows a deeper appreciation of the richness and diversity of language and culture in intercultural communication. The material was developed on the basis of the scientific project AR19675230.

Keywords: phraseological units, cognition, ethno linguistics.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ КӨШБАСШЫЛЫҚ ҚАСИЕТТЕРДІ ЖЕТІЛДІРУ

Адиетова Эльмира

Экономика және құқық факультетінің деканы, э.ғ.к., қауымдастырылған профессор м.а., Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті КеАҚ, Атырау, Қазақстан

Заманауи қазіргі қоғамда көшбасшылық туралы көп айтыла бастады. Жалпы көшбасшылық қасиетке ие болу ұйымды басқаруға бел буған немесе бизнестің белгілі бір түрімен айналысқысы келетін адам үшін маңызды. Жалпы адам баласына көшбасшылық табиғат арқылы да беріледі. Бала жасында мектепте алғыр, қоғамдық жұмыстардың бел ортасында жүретін, спорттық ойындарда шебер орындаушы, тіпті өз достарының арасында бәрінің ойын жеткізе білетін, тілі мықты дамыған болуы мүмкін. Дегенмен табиғат адам бойынша көшбасшылық қасиеттерді толық қалыптастырмаған жағдайда, оны іздену, жұмыс жасау, өзін-өзі дамыту, білім алу, тіпті жетілдіру арқылы толықтыруға болады.

Адам өз бойынша табандылық пен ниет болғанда көшбасшылықты дамыта алады. Мансап баспалдағымен жоғарылаған уақытта теориялық дайындықтар толық болғанымен, қателіктер кететін уақыт болады, себебі көшбасшылық адам бойындағы туа біткен қасиет болып саналмайды.

Жоғары оқу орнында декан лауазымына қандай көшбасшылық сапаларға ие болуы керек десе, ең алдымен заманауи басшы лидердің бойында ақпараттық кеңістіктің, технологияның қарқынды дамуымен байланысты жаңашылдық, креативті ойлау, өзгеруге тез бейімделу, күйзелістерге бой алдырмау қасиеттері болғаны дұрыс деп санаймын. Әсіресе соңғы айтылған күйзелістерге бой алдырмау сияқты қарапайым көшбасшылық қасиеттің өзі салмақты кейіп таныту, мінездегі тұрақтылықты көрсете білуді білдіреді. Жұмыс жағдайында білім алуға деген ынтасы жоқ студент, бірақ баласынан үмітті, оқытуға ынталы «ашынған» ата-ана. Екі тараппен байланыс тек көшбасшы басшы «салмақты» кейіп танытқанда орнатылады.

Екінші жағынан әлемнің технократтық тұрғыда қарыштап дамуын көріп өскен өскелең ұрпақтың мол ақпараттың қол жетімділігіне байланысты білуге қоятын талаптары да зор және олардың қиялдары да ұшқыр. Тың ойлар ұсынатын білім алушылар алдында білімді жетілдіруден гөрі тез үйренуге туралы келетін жағдайлар кездеседі.

Нәтижені бақылауға қойылатын талапшылдық пен уақытпен санасу сияқты қасиеттерде көшбасшылыққа ұмтылған адамның бойынан табылуы керек. Көлемі кішкентай тапсырма уақытымен орындалмаса, одан кейінгі көлемі жағынан үлкен тапсырмаларда дер кезінде аяқталмайтыны белгілі. Жалпы тапсырманы уақытылы және сапалы орындауға талапшылдықты қою арқылы қол жеткізуге болады.

Бастысы басшының кәсіби маман, білікті басқарушы ретінде белгілі бір беделі болып, не туралы сөз қозғайтынын ұғынғанда «қарамағындағылары» үшін өте пайдалы болмақ.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ «ЖАСЫЛ» ЖӘНЕ «КӨК» ТҮСТЕРІНІҢ СЕМАНТИКАЛЫҚ ҚОЛДАНЫСЫН МЕНГЕРТУДІҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Айдар Балабеков

PhD докторант, Филология факультеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, Астана, Қазақстан

Түркі тілдерінде көптеген түс атаулары семантикалық жағынан ұқсас болғанымен, түрлі факторларға қатысты кейбір түс атауларының қолданысы әртүрлі болып келеді. Сондай қатарға «жасыл» және «көк» түс атаулары жатады. Мұндай ерекшелік табиғи құбылыс, өсімдік атауларына және өзгеде топтарға байланысты. Мысал ретінде «көк шай», «көк шөп», «көк бөрі», «көк көз» т.б. тіркестерін алуға болады. Мұндай атаулар тарихи-әлеуметтік оқиғалар арқылы тұрмыстық-мәдени өмірге енген. Түркі тілдері бір топқа жатқанымен, әр түркі халықтарының әлемді тануында жеке ұлт ретінде ерекшелігі бар. Аталған ерекшеліктер түркі тілдеріндегі белгілі бір атаулардың жасалуына өз ықпалын тигізіп, тілдің лексика-грамматикалық заңдылығына бағынып, қолданысқа енген. Жоғарыдағы айтылғандар негізінде қазақ тілін оқытуда «жасыл» және «көк» түстерінің семантикалық мағынасын меңгерту арқылы өзге де түс атауларын жүйелі меңгерту қазіргі кезде маңызды болып табылады. Мұндай жүйе тек түс атауларын оқытуда ғана емес, сонымен қатар өзге де лексикалық бірліктерді жүйелі меңгертуге ықпал етеді. Ол үшін бастауыш, орта және жоғары білім беруде қандай негізді басшылыққа алу керектігін айқындап алу керек, себебі қазіргі қазақ тілі оқулықтарында лексикалық бірлікті жүйелі беру мәселесі кездеседі. Аталған атаулардың тілдегі қолданысын анықтау және меңгерту әдіс-тәсілдерін саралау үшін сөздіктер, ғылыми зерттеу жұмыстары қолданылады. Зерттеу барысында “көк” және “жасыл” түс атауларының тілдегі көрінісі және қолданыстағы ерекшеліктері мен ұқсастықтары анықталып, түс атауларын қалай оқытамыз? Қандай ретпен беру керек және тілдегі барлық түс атаулары оқулықтардағы сөздік қор базасына ену керек пе? деген сұрақтардың жауабын табу негізгі мақсаттарымыздың бірі болды, себебі мектеп оқулықтарына барлық түстер берілмеген, алайда оқу материалдарында (мәтін, өлең, мақал, жаңылтпаш т.б.) олардың жиі кездесетінін байқаймыз. Осыдан келіп, егер оқушы түс атауларын меңгермесе олардың мәтіндегі мағынасын қалай түсінеді? деген сұрақтың жауабын іздеуге тырыстық. Осыған орай зерттеу жұмысында бастауыш және орта білім беру жүйесінде түс атауларын меңгертудің әдіс-тәсілдері ұсынылды.

Кілт сөздер: түс атаулары, көк, жасыл, түркі тілдері, семантика

ПЕРСПЕКТИВЫ ОБРАЗОВАНИЯ ТРЕТЬЕГО ТЫСЯЧИЛЕТИЯ

Кузнецова Ирина Николаевна

PhD докторант кафедры русской филологии и мировой литературы, магистр гуманитарных наук, Казахский национальный университет имени аль-Фараби,
Алматы, Казахстан.

Вызовы третьего тысячелетия актуализируют гуманизацию образования ориентированного на интеграцию в мировое образовательное пространство и взаимоуважение личности. Задачей настоящего тысячелетия является развитие человеческого потенциала, как главного ресурса страны, создание полноценной системы обучения, соответствующей тенденциям изменения современного общества в целях воспитания «всесторонне развитых, креативных, критически мыслящих учащихся,

способных усваивать, интегрировать и рационально применять полученные знания и опыт» [1, с. 176]. Устойчивый процесс демократизации и гуманизации образования всех уровней системы, дифференциация содержательной и процессуальной сторон педагогического процесса выступают триггером необходимых реформ. Принимая во внимание, что основное предназначение человечества это эволюция и развитие, то каждое последующее поколение поднимается на ступень выше. В связи с этим требуется адаптация траектории обучения. Так, вслед за В.И. Вернадским считаем, что «осознание происходящих перемен в человеке и в его взглядах на мир, понимание того, что только обновлённая и усовершенствованная система образования позволит органично перейти на новый этап развития» [2, с. 236]. Цифровизацию, усилившуюся в третьем десятилетии XXI века рассматривают как эффективную технологию образования отражающую естественные закономерности рассматриваемого периода. Особенностью данного временного отрезка, и особенно эпохи пандемии, является проникновение в педагогический дискурс современного русского языка английских заимствований, что является стимулом изменения содержания учебного контекста. В настоящее время невозможно дать точную оценку релевантности образовательных реформ, но возможно отметить ряд положительных и отрицательных черт. Так, это доступность образования для учащегося каждой категории [3, р. 2]. Возможность отслеживать прогресс, разнообразить урок инновационными технологиями, обучать дистанционно и гибридно. Основной проблемой, по мнению профессора Н.В. Масловой, является «конфронтация субъекта образования и системы, концепции и практики» [4], что не отвечает потребностям работодателей, общества и государства. Второй основной проблемой Т.И. Мармазова считает «повсеместно проводимую информатизацию, компьютеризацию, цифровизацию без надлежащего внимания к самовоспитанию, самоорганизации, живому педагогическому общению с учащимися» [5, с. 15].

Ключевые слова: цифровизация, образовательная реформа, пандемия, заимствование, адаптация траектории обучения.

Список использованных источников:

1. Лут де Ягер. Влияние перевёрнутого класса как разновидности онлайн-обучения на преподавателей: пер. с англ. // Вопросы образования / Education Studies Moscow. – 2020, № 2. – С. 175-203.
2. Фоменко М.В., Мармазова Т.И., Дандамаева З.Э., Угрюмова М.В. Ноосферное образование: философское осмысление проблемы формирования и его значения // Право и практика. Издательство: АНО «Научно-исследовательский институт истории, экономики и права», 2021, № 2. – С. 236-241.
3. Dziuban. C., Graham C., Moskal P., Norberg A., Sicilia N. Blended Learning. The New Normal and Emerging Technologies // International Journal of Educational Technology in Higher Education. Vol. 15. No 3, 2018. – P.1-16.
4. Маслова Н.В. Ноосферное образование в формировании нового человека // Ноосферное образование. М.: Институт холодинамики, 1999. – 340 с. [Электрон. Ресурс]. // <http://www.noosfe.ru/>
5. Мармазова Т.И. Digital Humanities: проблемы и перспективы // Цифровая экономика: тенденции и перспективы развития. Сборник тезисов докладов национальной научно-практической конференции: в двух томах. – 2020. – С.14-16.

ШКОЛА ОСНОВАННАЯ НА ЦЕННОСТЯХ, ИЛИ КАК РАСПРЕДЕЛЕННОЕ ЛИДЕРСТВО ВЛИЯЕТ НА ПОЗИТИВНУЮ ШКОЛЬНУЮ КУЛЬТУРУ

Рсалды Кайдарова

Магистр в управлении образованием, Координатор международных программ, учитель английского языка, Инновационная школа-лицей “NURORDA”, Астана, Казахстан

В течении доклада я поделюсь своим собственным опытом того, как школьные системы, основанные на ценностях, и распределенные стили руководства влияют на заинтересованные стороны и на создание позитивной школьной атмосферы. Опираясь на результаты своего диссертационного исследования, представленного на этом симпозиуме, я поделюсь выводами о том, как конкретные факторы, такие как школьная культура, эффективное лидерство и ценности, влияют на успеваемость, благополучие учащихся, профессионализм учителей, участие родителей и сообщество выпускников. Также выступление включает серию презентаций, обсуждений и идей, полученных от конкретного учебного заведения. Представленные результаты прольют свет на решающую роль основанного на ценностях в школьных системах, разъясняя его способность устанавливать общую миссию и общие ценности среди заинтересованных сторон. Этот опыт также покажет, как согласованность основ существенно влияет на позитивную атмосферу в школьном сообществе. В презентации также будет представлен опрос школьного сообщества о благополучии заинтересованных сторон. В презентации будет подробно рассмотрено распределенное лидерство, проливающее свет на то, как оно дает возможность заинтересованным сторонам, включая учащихся, учителей, родителей и администраторов, активно участвовать в процессах принятия решений. Изучая динамику развития школьной культуры и лидерства, участники мероприятия ознакомятся, как эти элементы создают инклюзивную среду, в которой заинтересованные стороны чувствуют себя ценными и услышанными. Посредством этих обсуждений я постараюсь поделиться с коллегами-преподавателями информацией о внедрении и поддержании школьных систем, основанных на ценностях, и моделей распределенного лидерства, чтобы положительно повлиять на заинтересованные стороны и создать школьную среду, в которой каждый может процветать. Этот опыт направлен на содействие более широкому диалогу по преобразованию образования и созданию благоприятной среды, которая способствует профессионализму, единству и целеустремленности среди всех заинтересованных сторон.

Ключевые слова: лидерство, эффективное управление, профессионализм педагога

VALUE-BASED SCHOOL OR HOW DISTRIBUTED LEADERSHIP IMPACTS POSITIVE SCHOOL CULTURE. A REAL CASE FROM ONE PRIVATE SCHOOL IN ASTANA

Rsaldy Kaydarova

Master in Educational Management, International Program Coordinator, English Teacher, Innovative School-Lyceum “NURORDA”, Astana, Kazakhstan

In this report, I will share my own experience of how value-based school systems and distributed leadership styles influence stakeholders and the cultivation of a positive school atmosphere. Drawing from my thesis research presented in this symposium, I will share the findings on how specific factors such as school culture, effective leadership, and values trigger

students' achievement, well-being, teachers' professionalism, parent involvement and alumni community. This report also involves a series of presentations, discussions and insights obtained from the specific educational institution. The presented findings will illuminate the crucial role of a value-based foundation in school systems, clarifying its power to establish a common mission and shared values among stakeholders. This experience will also show how foundational alignment significantly impacts the positive atmosphere within the school community. The presentation will also share the school community survey on stakeholders' well-being. The presentation will delve into distributed leadership, shedding light on how it empowers stakeholders, including students, teachers, parents, and administrators, to participate actively in decision-making processes. By exploring the dynamics of enabling school culture and charismatic leadership, the event participants will explore how these elements create an inclusive environment where stakeholders feel valued and heard.

Through these discussions, I aim to share valuable insights with educator colleagues on implementing and sustaining value-based school systems and distributed leadership models to positively impact stakeholders and nurture a school environment where everyone can thrive. This experience aims to contribute to a broader dialogue on transforming education and creating nurturing environments that promote professionalism, unity, and a sense of purpose among all stakeholders.

Keywords: leadership, effective management, teacher professionalism

МАЗМҰНЫ

1.	ҚҰТТЫҚТАУ СӨЗ ЖӘНЕ ПЛЕНАРЛЫҚ МӘЖІЛІС СПИКЕРЛЕРІ	3
2.	ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ Ли Энн Годфри БҮГІНГІ ТІЛДЕРДІ ҮЙРЕНУ: ЖЕРГІЛІКТІ ЖАҒДАЙДАҒЫ ЖАҒАНДЫҚ ТРЕНДЕНЦИЯЛАР LeeAnne Godfrey LANGUAGE LEARNING TODAY: GLOBAL TRENDS IN LOCAL CONTEXTS Никола Александр ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ, ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ЖӘНЕ ӘДІЛЕТ ДИСКУРСЫ Nicola Alexander HIGHER EDUCATION, FUNDING, AND THE EQUITY DISCOURSE	5 6
3.	1 – секция БІЛІМ БЕРУДЕГІ КӨШБАСШЫЛЫҚ, МЕНЕДЖМЕНТ ЖӘНЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛДАНДЫРУ LEADERSHIP, MANAGEMENT, AND INTERNATIONALIZATION IN EDUCATION Эндрю Фурко. ҚАЗІРГІ ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ҚОҒАМДЫҚ ӨЗАРА ЫҚПАЛДАСТЫҚТЫ АТТЫРУДЫҢ РӨЛІ Andrew Furco THE ROLE OF COMMUNITY ENGAGEMENT IN CONTEMPORARY HIGHER EDUCATION	7
4	Элейн Шарплин ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАРҒА АРНАЛҒАН ЗЕРТТЕУ ЭТИКАСЫ	8
5	Бейсенбай Ардақ Бақытұлы ҚАЗІРГІ УАҚЫТТАҒЫ БІЛІМ БЕРУДЕГІ КӨШБАСШЫЛЫҚ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖАҒАНДЫҚ ДАМУДАҒЫ РӨЛІ Beisenbai Ardak Bakhytul CONTEMPORARY LEADERSHIP IN EDUCATION AND ITS ROLE IN GLOBAL DEVELOPMENT	9 - 10
6	Алпер Каликоглу ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТУДЕНТТІК ТӘЖІРИБЕ: ӘРТҮРЛІ ДИСПОЗИЦИЯЛАРДЫ ТҮСІНУ Alper Calikoglu INTERNATIONAL STUDENT EXPERIENCES IN HIGHER EDUCATION: UNDERSTANDING DIFFERENT DISPOSITIONS	11
7	Диана Акижанова БІЛІМ БЕРУДІ ИНТЕРНАЦИОНАЛДАНДЫРУ ҮШІН КӨШБАСШЫЛЫҚ ПЕН БАСҚАРУДЫҢ ТИІМДІ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ДАМУ Diana Akizhanova CULTIVATING EFFECTIVE LEADERSHIP AND MANAGEMENT STRATEGIES FOR INTERNATIONALIZING EDUCATION	12-13

8	Диас Қамза, Нұрболат Нұржанов, Габиден Журунов ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ ТИІМДІ КӨШБАСШЫЛЫҚТАҒЫ РӨЛІ Dias Kamza, Nurbolat Nurzhanov, Gabiden Zhurunov THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN EFFECTIVE LEADERSHIP WITHIN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	13-14
9	Ахмет Айпай, Чигдем Чакыр, Метин ОЗКАН МЕКТЕП МӘДЕНИЕТІ ЖӘНЕ ҰЙЫМДЫҚ ӘДІЛЕТТІЛІКТІ ҚАБЫЛДАУ: ҮЙЛЕСТІРІЛГЕН КӨШБАСШЫЛЫҚТЫҢ МЕДИАТТЫҚ РӨЛІ Akhmet Aypay, Çiğdem Çakır, Metin ÖZKAN SCHOOL CULTURE AND ORGANIZATIONAL JUSTICE PERCEPTIONS: THE MEDIATING ROLE OF DISTRIBUTED LEADERSHIP	15
10	Момынқұлов Жанат Байжомартұлы МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖҮЙЕСІНІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ Momynkulov Zhanat Baizhomartuly DEVELOPMENT OF VALUES OF CIVIL SERVANTS	15-16
11	Құнанбаева Мәйрә Нәмгенқызы МЕХАНИЗМЫ САМОРЕГУЛЯЦИИ В СВЕТЕ МОДЕЛИ «ЧЕЛОВЕКОЦЕНТРИЧНОГО» ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ Kunanbaeva Mayra Namgenkyzy MECHANISMS OF SELF-REGULATION IN THE LIGHT OF THE MODEL OF “HUMAN-CENTRIC” PUBLIC ADMINISTRATION	17-18
12	Хуанган Онербек ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ ЖАҒДАЙЫНДА ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДЕГІ МЕНЕДЖМЕНТКЕ ҒЫЛЫМИ СИПАТТАМА Khuangan Onerbek SCIENTIFIC DESCRIPTION OF MANAGEMENT IN CONDITIONS OF UPDATING EDUCATIONAL CONTENT IN GENERAL EDUCATION SCHOOLS	19-20
13	Амина Жумағалиева ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДІ ИНТЕРНАЦИОНАЛДАНДЫРУ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ ОҚЫТУ Zhumagaliyeva Amina THE INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION AND TEACHING IN ENGLISH	20-22
14	Темірбаева Айым, Жұмағалиева Салтанат СЕНІМ МЕН АКАДЕМИЯЛЫҚ ТҮТАСТЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ: ПЕДАГОГИКА МЕН ПСИХОЛОГИЯНЫҢ КУРСТЫ БАСҚАРУ ЖҮЙЕЛЕРІНДЕ ҚАУІПСІЗДІК ПЕН ЖАРАМДЫЛЫҚТЫ АРТТЫРУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ БЕРУ ПЛАТФОРМАЛАРЫН РЕВОЛЮЦИЯЛАУ ҮШІН ҚИЫЛЫСУЫ Temirbayeva Aiym, Zhumagalieva Saltanat FOSTERING TRUST AND ACADEMIC INTEGRITY: THE INTERSECTION OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY TO REVOLUTIONIZE EDUCATIONAL PLATFORMS BY IMPROVING SECURITY AND USABILITY IN COURSE MANAGEMENT SYSTEMS	22-23

15	Баскар Упадхяя ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ОЛ НЕ БЕРЕДІ? НЕ ЖЕТІСПЕЙДІ? ҚАЗАҚСТАН ОҚЫТУШЫЛАРЫ МЕН СТУДЕНТТЕРІНЕ НЕ ТИІМДІ? Bhaskar Upadhyay TECHNOLOGY IN HIGHER EDUCATION CLASSROOM INSTRUCTIONS: WHAT IS GAINED? WHAT IS MISSED? WHAT WORKS FOR FACULTY AND LEARNERS IN KAZAKHSTAN?	24-25
16	Дуйшонкул Шаматов ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЖОО-ДА МАГИСТРАНТТАР МЕН ДОКТОРАНТТАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУҒА ҮШІН ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕРІН ОҚЫТУ Duishonkul Shamатов TEACHING OF RESEARCH METHODS IN HEIS OF CENTRAL ASIA TO DEVELOP GRADUATE STUDENTS' RESEARCH SKILLS	26-27
17	Zhibek Tileshova, Элмира Герфанова ЕУРОПА ОДАҒЫНДА (ЕО) ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАНДА БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ: САЯСАТЫ МЕН БОЛЖАМЫ Zhibek Tileshova, Elmira Gerfanova DIGITALIZATION OF EDUCATION IN EUROPEAN UNION (EU) AND KAZAKHSTAN: POLICIES AND PROGNOSIS	28-29
18	Құлмағамбетова Ақсұлу Шынболатқызы ҚАЗАҚСТАН МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕСІ МЕН ИННОВАЦИЯСЫНА ӘСЕР ЕТЕТІН ФАКТОРЛАРДЫ ТАЛДАУ: TALIS 2018 ДЕРЕКТЕРІ Kulmagambetova Axlu ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE TEACHING EXPERIENCE AND INNOVATION OF KAZAKHSTAN TEACHERS: TALIS 2018 DATA	29-30
19	Сарбасова Карлыгаш ПЕДАГОГТЫҢ ЭТНОСТЫҚ-МӘДЕНИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУҒА Sarbasova Karlygash DEVELOPMENT OF ETHNOCULTURAL COMPETENCE OF TEACHER	31-32
20	Ирина Лапина ШЕТ ТІЛДЕРІН ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕМЕЛЕР МЕН ТӘСІЛДЕР Lapina Irina INNOVATIVE METHODOLOGICAL APPROACHES AND TECHNIQUES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN DISTANCE LEARNING	32-35
21	2 - секция БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕР МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР EDUCATIONAL RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES Арымбеков Бекен Сагатбекович ТОЛЫҚТЫРЫЛҒАН ШЫНАЙЫЛЫҚТЫ ФИЗИКАНЫ ОҚЫТУДА ҚОЛДАНУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛЕРІ	36

22	Дүсіпбаева Қарлығаш Советқанқызы КРЕАТИВТИ КОММУНИКАЦИЯ НЕГІЗДЕРІ Dyusupbayeva Karlygash FUNDAMENTALS OF CREATIVE COMMUNICATION	37-38
23	Сауле Дошжанова ФРАНЦУЗ ТІЛІН ОҚЫТУДА МИ БӨЛШЕКТЕРІМЕН БАЙЛАНЫСТЫ КЕСТЕЛІ ӘДІСТЕР Saule Dochshanova TABLE METHODS IN ASSOCIATION WITH THE LOBES OF THE BRAIN IN TEACHING OF FRENCH	38-39
24	Есімсейтов Бауыржан Рақымжанұлы ЗАҢ ТЕРМИНДЕРІ САЛАЛЫҚ ТЕРМИНТАНУДЫҢ НЫСАНЫ Esimseytov Baurzhan Rakymzhanuly LEGAL TERMS ARE A FORM OF INDUSTRY TERMINOLOGY	40-41
25	Күребаева Гүлжаухар Ахметовна, Мусатаева Июнгүл Сулжановна, Күребаева Гүлнара Ахметовна ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ Kurebayeva Gulzhaukhar Akhmetovna, Musataeva Iyungul Sulzhanovna, Kurebayeva Gulnara Akhmetovna ON THE EFFECTIVENESS OF DIGITAL RESOURCES IN LANGUAGE EDUCATION	42-44
26	Мүтәлі Әлия , Қадысқызы Айгүл, Амренова Әйгерім ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫС Mutali Aliya, Kadyskyzy Aigul, Amrenova Aigerim INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING	45-46
27	Самал Альдешова, Айман Мусаева, Айнур Канатова ҰЛТТЫҚ КОД ПЕН МНЕМОНИКАНЫҢ ЭТНОЭЛЕМЕНТТЕРІНЕ НЕГІЗДЕЛГЕН БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПТІ ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕРІН ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ	46-47
28	Алтынай Мухамбедьярова ИНФОРМАЦИОННЫЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ	48
29	Иматаева Айгүл Жангельдиевна SMART БАҒДАРЛАМАЛАР АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚ-ОРЫС-АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІН САЛЫСТЫРА МЕҢГЕРТУ	49-50
30	3 – секция ТІЛ САЯСАТЫ, ТІЛДІК АЛУАНТУРЛІК ЖӘНЕ КӨПТІЛДІЛІК LANGUAGE POLICY, LINGUISTIC DIVERSITY, AND MULTILINGUALISM Даррен ЛаСкотт ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ОҚЫТУШЫЛАРҒА АРНАЛҒАН ТІЛ САЯСАТЫНА ШОЛУ ЖАСАУ (ЖӘНЕ ҚАЙТА БАҒАЛАУ) Darren LaScotte REVISITING (AND REEXAMINING) LANGUAGE POLICIES FOR INTERNATIONAL TEACHING ASSISTANTS IN HIGHER EDUCATION	51

31	Юлай Шамилоглу НАЗАРБАЕВ УНИВЕРСИТЕТІНДЕГІ ЖАҢА ТІЛ САЯСАТЫ Uli Schamiloglu THE NEW UNDERGRADUATE LANGUAGE POLICY AT NAZARBAYEV UNIVERSITY	52-53
32	Анас Хажар БАСТАУЫШ СЫНЫП БІЛІМ АЛУШЫЛАРЫНЫҢ ҚАТЫСУ ӨДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖЕКЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ Anas Hajar PRIMARY SCHOOL STUDENTS' EXPERIENCES OF ENGLISH PRIVATE TUTORING IN KAZAKHSTAN USING PARTICIPATORY METHODS	53-54
33	Зейнехан Күзекова ҒЫЛЫМИ ДИСКУРС ЖАНРЛАРЫ ЖӘНЕ ТИПТЕРІ Zeinekhan Kuzekova GENRES AND TYPES OF SCIENTIFIC DISCOURSE	55-56
34	Габриэль МакГайр ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ӘДЕБИЕТ КУРСТАРЫНЫҢ БІР БӨЛІГІ РЕТІНДЕ ОРТА АЗИЯ ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУ СТРАТЕГИЯЛАРЫ Gabriel McGuire STRATEGIES FOR TEACHING CENTRAL ASIAN LITERATURE AS A PART OF WORLD LITERATURE CLASSES	56
35	Төлеш Фариза ТІЛ РЕФОРМАСЫ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДИНАМИКА: ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘЛПБИІНІҢ ЛАТЫНҒА КӨШУІНЕ ӨЗБЕКТЕРДІҢ КӨЗҚАРАСЫН ЗЕРТТЕУ Tolesh Fariza LANGUAGE REFORM AND SOCIO-ECONOMIC DYNAMICS: EXAMINING UZBEK PERSPECTIVES ON KAZAKH ALPHABET LATINIZATION IN KAZAKHSTAN	57-58
36	Сайд Манан САЯСИ КӨЗҚАРАС ПЕН ҚАБЫЛДАУ АРАСЫНДАҒЫ КЕРЕҒАРЛЫҚ: ҚАЗАҚСТАН МЕМЛЕКЕТТІК МЕКТЕПТЕРІНДЕГІ ЕМІ (АҒЫЛШЫНША ОРТА БІЛІМ БЕРУ) АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ Syed Manan TENSIONS BETWEEN POLICY ASPIRATIONS AND ENACTMENT: ENGLISH MEDIUM INSTRUCTION (EMI) IN THE MAINSTREAM SCHOOLS IN KAZAKHSTAN	59-60
37	Фунда Гювен, Әмір Балауса ТҮРКІ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУ Funda Guven, Amir Balaussa TEACHING TURKIC LANGUAGES	60-61
38	Анар Салқынбай МӘДЕНИЕТ – БІЛІМ МАЗМҰНЫНЫҢ ҚАЙНАР КӨЗІ Anar Salkynbay CULTURE IS A SOURCE OF KNOWLEDGE CONTENT	61-62

39	Kazhigalieva Aigerim ETHNOGRAPHY OF ENGLISH MEDIUM INSTRUCTION POLICY AND PRACTICE IN THE MULTILINGUAL CONTEXT OF A PRIVATE UNIVERSITY IN KAZAKHSTAN	62
40	Айгерім Құттыбаева СТУДЕНТТЕРІНІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІН ЖӘНЕ ТІЛДІК СТРАТЕГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫ ТҮСІНУ: КӨПТІЛДІ КОНТЕКСТЕГІ МӘЛІМЕТТЕР Aigerim Kuttubayeva UNDERSTANDING FIRST-YEAR UNIVERSITY STUDENTS' CHALLENGES AND LANGUAGE STRATEGY USES AT AN EMI UNIVERSITY: EVIDENCE FROM A MULTILINGUAL CONTEXT	63-64
41	4 – секция ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДІҢ БОЛАШАҒЫ ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE FUTURE OF LANGUAGE EDUCATION Стефани Хэнсон CHATGPT-ді ТІЛДІК САБАҚТАРДА ҚАЛАЙ ПАЙДАЛАНУҒА БОЛАДЫ? Stephanie Hanson HOW CAN WE USE CHATGPT IN LANGUAGE CLASSES?	65
42	Рүстем Еспанов ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ ЖАҒАНДЫҚ ӘСЕРІ: ҚАЗАҚ ТІЛІН ӨНДЕУДЕГІ ЖЕТІСТІКТЕР Rustem Yeshpanov AI'S GLOBAL IMPACT: ADVANCES IN KAZAKH LANGUAGE PROCESSING	66
43	Аманда Мерфи 360-ДӘРЕЖЕЛІ ОҚЫТУШЫЛАРДЫ ИНТЕНСИВТІ ТІЛ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША ОҚЫТУ: СТУДЕНТТЕРДІ L1-ДІ ШЕТ ТІЛІ РЕТІНДЕ ОҚЫТУҒА ҮЙРЕТУ САБАҚТАРЫНЫҢ ТӘЖІРИБЕЛЕРІ Amanda Murphy 360-DEGREE TEACHER TRAINING DURING AN INTENSIVE LANGUAGE PROGRAM: LESSONS LEARNED IN TRAINING STUDENTS TO TEACH L1 AS A FOREIGN LANGUAGE	67
44	Гулнар Омарбекова ОНЛАЙН ОҚЫТУ: САБАҒЫ МЕН САЛДАРЫ Gulnar Omarbekova ONLINE LEARNING: LESSONS AND IMPLICATIONS	68-69
45	Элмира Оразалиева ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ БОЛАШАҒЫ: ҚАЖЕТТІЛІКТІ БАҒДАРЛАУ ЖӘНЕ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҰТЫМДЫ ҚОЛДАНУ Elmira Orazaliyeva FUTURE OF THE KAZAKH LANGUAGE TEACHING: NEED'S IDENTIFICATION AND USING PRODUCTIVE TECHNOLOGIES	69-70
46	Жанар Абдіғаппарова ТАРИХИ ФИЛЬМДЕРДІҢ ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ РӨЛІ	71-72

	Zhanar Abdigapbarova THE ROLE OF HISTORICAL FILMS IN THE FORMATION OF THE NATIONAL CONSCIOUSNESS	
47	Ажар Зекенова ҚАЗАҚ ТІЛІ ДЕҢГЕЙІН АНЫҚТАУҒА АРНАЛҒАН ТЕСТ ТАПСЫРМАЛАРЫН ДАЙЫНДАУ ТӘЖІРИБЕСІНЕН Zekenova Azhar EXPERIENCE OF PREPARING TEST TASKS FOR DETERMINING THE LEVEL OF THE KAZAKH LANGUAGE (KAZGUU UNIVERSITY)	73-74
48	Мейрамгүл Құсайынова, Айгүл Байжұманова ҚАЗАҚ ТІЛІН ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ ОҚЫТУ Meiramgul Kussainova, Aigul Baijumanova TEACHING THE KAZAKH LANGUAGE BASED ON NATIONAL VALUES	75-76
49	Айгүл Орманова ШЕТЕЛДЕГІ ҚАЗАҚ ДИАСПОРАСЫ МЕН ИРРЕДЕНТТЕРГЕ АРНАЛҒАН ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДІҢ ӘДІСТЕМЕСІ ҚАЛЫПТАСТЫ Aigul Ormanova THE METHODOLOGY OF TEACHING THE KAZAKH LANGUAGE FOR THE KAZAKH DIASPORA AND IRREDENTISTS ABROAD WAS FORMED	77-78
50	Enkar Kakilbayeva APPLICATION OF TECHNOLOGY OF ACMEOLOGICAL READING OF LITERARY TEXT WHEN TEACHING RUSSIAN LANGUAGE TO PHILOLOGY STUDENTS OF THE KAZAKH DEPARTMENT Энкар Какильбаева ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ АКМЕОЛОГИЧЕСКОГО ЧТЕНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ КАЗАХСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ	79-81
51	Турарбеков Дулат, Турганбаева Айғыз, Сыздықова Раушан ТАРИХИ БІЛІМ БЕРУ КОНТЕКСТІНДЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ Dulat Turarbekov, Aigiz Turganbaeva, Raushan Syzdykova CULTIVATING FUNCTIONAL LITERACY SKILLS IN THE CONTEXT OF HISTORY EDUCATION	82-83
52	Ляйля Демесинова ТІЛ ҮЙРЕТУДЕ SOFT SKILLS (ЖЕКЕ ТҰЛҒАЛЫҚ ДАҒДЫЛАР) ҚАЛЫПТАСТЫРУ ӘДІСТЕМЕСІ Lyaila Demesinova METHODOLOGY FOR DEVELOPING SOFT SKILLS (PERSONAL SKILLS) IN LANGUAGE TEACHING	84
53	Айнұр Амангелді ЛИНГВОЭКОЛОГИЯ МӘСЕЛЕРІ: ҚАЗАҚ ТІЛДІ ЖАСТАРДЫҢ СӨЙЛЕУ МӘНЕРІ	85
54	Салима Симбаева ЖАРНАМА ТІЛ ҮЙРЕНУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ Salima Simbaeva ADVERTISING AS A LANGUAGE LEARNING TOOL	86-87
55	Madina Tussupbekova, Baisalova G.U. THE EFFECT OF FAMILIAR KAZAKH MELODIES IN TEACHING AND LEARNING ENGLISH	88

56	Мырзабек Бибіхан, Мәншүк Мамбетова ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ МӘТІНДЕРДІ БЕЙНЕЛЕУДІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ Myrzabek Bibikhan, Manshuk Mambetova SOME PROBLEMS OF ADAPTING TEXTS IN KAZAKH LANGUAGE	88-89
57	Контек Айым ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ЕКІ ШЕТЕЛ ТІЛІН ҚАТАР ОҚЫТУДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ	90
58	Ғаниев Тұрдыбай ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ ЖҮРГІЗУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТІЛДІ МЕҢГЕРУГЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ Ganiev Turdybay INCREASING STUDENTS INTEREST IN LANGUAGE LEARNING THROUGH ACTION RESEARCH	91-92
59	Алмаз Тургинбеков, Әлімжан Әсел, Думан Марламбеков АСТАНА ІТ-УНИВЕРСИТЕТІНІҢ КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРІНІҢ ОҚУ ТӘЖІРИБЕСІНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ ӨСЕРІ Almaz Turginbekov, Alimzhan Assel, Duman Marlambekov THE INFLUENCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE LEARNING EXPERIENCE OF COLLEGE STUDENTS AT ASTANA IT UNIVERSITY	93-94
60	Даулеткалиева Райхан ҮШ ТІЛДЕ БІЛІМ БЕРУ САЯСАТЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ Raikhan Dauletkalieva THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION IN THREE LANGUAGES	94-95
61	Зейнеп Жұматаева, Сауле Жұматаева ТІЛ ҮЙРЕТУ ҮДЕРІСІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖӘНЕ STEM EDUCATION ӘДІСТЕМЕСІМЕН ҰШТАСТЫРА ОҚЫТУДЫҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ Zeinep Zhumatayeva, Saule Zhumatayeva THE ADVANTAGES OF UNIFYING LANGUAGE INSTRUCTION WITH INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND STEM EDUCATION	96-97
62	Жамбылқызы Марина ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІНДЕГІ ФРАЗАЛЫҚ ЕТІСТІКТЕРДІҢ МАҒЫНАЛЫҚ ҰҚСАСТЫҚТАРЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ Marina Zhambylkyzy SEMANTIC SIMILARITY AND FEATURES OF PHRASAL VERBS IN THE KAZAKH AND ENGLISH LANGUAGES	98-99
63	Альбина Досанова ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІНДЕГІ ФРАЗЕОЛОГИЯЛЫҚ ТІРКЕСТЕРДІҢ МАҒЫНАЛЫҚ ҰҚСАСТЫҚТАРЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ Albina Dosanova SEMANTIC SIMILARITIES AND FEATURES OF PHRASEOLOGICAL PHRASES IN THE KAZAKH AND ENGLISH LANGUAGES	99-100
64	Адиетова Эльмира БІЛІМ БЕРУДЕГІ КӨШБАСШЫЛЫҚ ҚАСИЕТТЕРДІ ЖЕТІЛДІРУ	101
65	Айдар Балабеков ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ «ЖАСЫЛ» ЖӘНЕ «КӨК» ТҮСТЕРІНІҢ СЕМАНТИКАЛЫҚ ҚОЛДАНЫСЫН МЕҢГЕРТУДІҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ	102
66	Кузнецова Ирина Николаевна ПЕРСПЕКТИВЫ ОБРАЗОВАНИЯ ТРЕТЬЕГО ТЫСЯЧИЛЕТИЯ	102-103

67	Рсалды Кайдарова ШКОЛА ОСНОВАННАЯ НА ЦЕННОСТЯХ, ИЛИ КАК РАСПРЕДЕЛЕННОЕ ЛИДЕРСТВО ВЛИЯЕТ НА ПОЗИТИВНУЮ ШКОЛЬНУЮ КУЛЬТУРУ Rsaldy Kaydarova VALUE-BASED SCHOOL OR HOW DISTRIBUTED LEADERSHIP IMPACTS POSITIVE SCHOOL CULTURE. A REAL CASE FROM ONE PRIVATE SCHOOL IN ASTANA	104- 105
----	---	-------------